

Yhteiskunnan tukipilari ja identiteetin rakennuspalikka

Suvaitsevaisuuden diskurssit ja merkitykset suomalaisessa mediassa vuonna 2016

Sarahanna Tikka

Pro gradu -tutkielma

Euroopan tutkimus

Alue- ja kulttuurintutkimus

Humanistinen tiedekunta

Helsingin yliopisto

Huhtikuu 2018

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty Humanistinen tiedekunta		Laitos – Institution – Department Humanistinen tiedekunta	
Tekijä – Författare – Author Sarahanna Tikka			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Yhteiskunnan tukipilari ja identiteetin rakennuspalikka. Suvaitsevaisuuden diskurssit ja merkitykset suomalaisessa mediassa vuonna 2016			
Oppiaine – Läroämne – Subject Alue- ja kulttuurintutkimus: Euroopan linja			
Työn laji – Arbetets art – Level Pro gradu -tutkielma		Aika – Datum – Month and year Huhtikuu 2018	Sivumäärä– Sidoantal – Number of pages 88
Tiivistelmä – Referat – Abstract			
<p>Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää, millä tavoin suvaitsevaisuudesta puhuttiin suomalaisessa mediassa vuoden 2016 aikana eli minkälaisia suvaitsevaisuuden diskurssit ovat. Lisäksi tarkastellaan kyseiselle käsitteelle annettuja merkityksiä. Tutkimuksen aineistona toimivat Helsingin Sanomien verkkopalvelusta haetut lehtijutut sekä blogit-fi -blogialustalta haetut kirjoitukset aikaväliltä 1.1.2016–31.12.2016, jotka löytyivät hakusanoilla <i>suvaitsevaisuus</i> ja <i>suvaitsemattomuus</i>. Lisäaineistona toimivat muun muassa erilaiset uutiset ja raportit.</p> <p>Tutkielman metodina käytetään aineiston luokittelussa sisällönanalyysiä ja tarkemmassa analyysissä aineistoa tarkastellaan kriittisen diskurssianalyysin keinoin. Näiden metodologisten välineiden avulla aineistoa eritellään siitä esille nouseviin kategorioihin ja analysoidaan suhteessa aikaisempaan tutkimukseen. Suvaitsevaisuuden tutkimus on tämän tutkielman keskeisin teoreettinen viitekehys, mutta tutkielmassa pohditaan myös piileviä valtarakennelmia, joita suvaitsevaisuuden diskursseihin ja niiden käyttöön voi liittyä.</p> <p>Tutkimusaineiston perusteella voidaan nähdä kahden dominoivan suvaitsevaisuusdiskurssin määrittävän suomalaista keskustelua suvaitsevaisuudesta. Ensinnäkin suvaitsevaisuudesta puhutaan yhteiskunnallisella tasolla, jossa se esitetään oleellisena osana yhteiskuntaa sekä yhteiskuntajärjestyksen ylläpitäjänä. Yhteiskunnan sisältämien erojen hallitsemiseksi suvaitsevaisuus näyttäytyy tarvittavana periaatteena ja demokraattisessa yhteiskunnassa suvaitsevaisuus nähdään välttämättömänä. Lisäksi suvaitsevaisuuden edistämistä voi nähdä yhteiskunnallisella tasolla sivistyksen, koulutuksen ja kasvatuksen tahoilla. Huomattavaa on, että suvaitsevaisuus liitetään tutkielman aineistossa monesti keskusteluun monikulttuurisuudesta, mutta se ei pelkisty vain etnisiin ja kulttuurisiin seikkoihin. Toinen dominoiva suvaitsevaisuusdiskurssi on sen ymmärtäminen yksilötasolla henkilön luonteenpiirteenä, asenteena, maailmankatsomuksena tai jopa osana ihmisen identiteettiä. Yksilöihin liitetyt ilmaisut 'suvakki' ja 'suvakkihuora' ovat paljon esillä sekä julkisessa keskustelussa että tämän tutkielman tutkimusaineistossa, ja ne liittyvät myös keskusteluun suomalaisen yhteiskunnan potentiaalisesta jakautuneisuudesta ja suvaitsevaisuuden rajoista.</p> <p>Lisäksi tutkielma tuo esiin ihmisten halun esittää itsensä useammin suvaitsevaisuuden subjekteina kuin objekteina. Nähtävissä on myös ihmisten pyrkimys näyttäytyä muille suvaitsevaisena, mutta samaten vältetään leimautumista liian suvaitsevaisiksi. Suvaitsevaisuus myös pääasiassa esitetään lähtökohtaisesti positiivisena asiana ja piirteenä. Suvaitsevaisuuden positiivisuutta kyseenalaistetaan vain paikoitellen ilmaisujen 'suvakki' ja 'suvakkihuora' yhteydessä, mutta näitäkin käsitteitä käytetään usein positiivisessa mielessä.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords suvaitsevaisuus, diskurssianalyysi, demokratia, identiteetti, suvakki, suvakkihuora			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited E-Thesis			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Sisällysluettelo

1 Johdanto.....	1
1.1 Taustaa	1
1.2 Tutkimuskysymykset ja keskeiset käsitteet	2
1.3 Tutkimusaineisto ja -menetelmät	5
1.4 Työn sijoittumisesta	10
2 Suvaitsevaisuudesta.....	14
2.1 Suvaitsevaisuuden käsitteellisiä periaatteita	14
2.2 Strategiasta hyveeksi – suvaitsevaisuuden historialliset juuret.....	18
2.3 Monimuotoisuuden haasteita ja tutkimuksen uusia tuulia	22
3 Suvaitsevaisuus yhteiskunnan peruspilarina	25
3.1 Liberaalin demokratian ja yhteiskunnan rakennusosa	25
3.2 Suomalainen arvomaailma, sivistys ja suvaitsevaisuuskasvatus	34
3.3 Vastakkainasettelu, ääripäät ja suvaitsevaisuuden rajat.....	42
4 Suvaitsevaisuus identiteetin rakentajana	52
4.1 Henkilökohtainen luonteenpiirre ja arvo	52
4.2 Asenne ja maailmankatsomus.....	59
4.3 Suvakki ja suvakkihuora retorisisina keinoina sekä identiteetteinä.....	65
5 Suomalaisen suvaitsevaisuuden merkitykset	75
Lähdeluettelo	81

1 Johdanto

1.1 Taustaa

Toleration makes difference possible; difference makes toleration necessary.¹

Viime vuosina on ollut vaikea välttää kuulemasta suvaitsevaisuudesta – sekä sen positiivisten puolten kuten suvaitsevaisuuden potentiaalisen hyvyyden ja tarpeellisuuden kautta että niiden ongelmien kautta, joita siihen on monesti liitetty. Yhteiskunnan monimuotoisuus ja ihmisten erilaisuus nostavat esiin kysymyksiä siitä, miten itsestä poikkeaviin ihmisiin ja heidän tapoihinsa ja uskomuksiinsa tulisi suhtautua. Suomessa tämä vaikeus on näkynyt erityisesti vuoden 2015 Euroopan pakolaiskriisin myötä, kun maahan saapui Suomen mittakaavassa suuria määriä turvapaikanhakijoita.² Yli kolmenkymmenentuhannen oleskelulupaa ja kansainvälistä suojelua hakevan henkilön saapuminen Suomeen nosti paljon keskustelua ja huolta siitä, millä tavalla tämä tulisi vaikuttamaan Suomeen ja miten tulokkaat sopeutuisivat maahan. Nämä tapahtumat toivat suvaitsevaisuuden aivan julkisen keskustelun keskiöön ja loivat vastakkainasetteluja ihmisten välille. Paljon keskustelua on syntynyt siitä, ovatko tulokkaat ensinnäkään tervetulleita Suomeen ja pitäisikö heidän kulttuuriaan, tapojaan ja uskontoaan suvaita. Toiset ovat suhtautuneet tulokkaisiin suopeasti ja katsoneet Suomen velvollisuudeksi huolehtia hätää kärsivistä. Toiset taas ovat nähneet eri kulttuurien edustajien saapumisen Suomeen tuovan mukanaan lähinnä mahdollisia uhkia ja pahimmillaan haittaavan jo Suomessa elävien elämää. Onkin esitetty, että ihmiset jakautuvat niihin, jotka kokevat kulttuurisen monimuotoisuuden rik kautena tai vaihtoehtoisesti uhkaavana.³ Tosiasiassa ihmiset tuskin jakautuvat näin selkeisiin vastakkaisiin leireihin, vaan monet varmasti näkevät monimuotoisuuden neutraalina asiana tai globaalien muuttoliikkeiden aiheuttamana välttämättömyytenä.

Turvapaikanhakijoiden saapuminen Suomeen kyllä toi keskustelun suvaitsevaisuudesta vahvasti esille, mutta se ei ole missään nimessä ainoa asia Suomen kontekstissa, joka suvaitsevaisuuteen liittyy. Viime vuosina yhteiskunnallisista muutoksista esimerkiksi sukupuolineutraali

---

¹ Walzer 1999, xii.

² Sisäministeriö. *Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan.*

³ Sahin 2010, 1.

avioliittolaki on puhututtanut tasa-arvon ja suvaitsevaisuuden teemojen alla. Suvaitsevaisuuden voisikin nähdä olevan läsnä tavalla tai toisella aina silloin, kun jonakin osapuolena on jokin vähemmistö tai vähemmistön edustaja. Etnisten ja seksuaalisten vähemmistöjen lisäksi muun muassa uskonnolliset vähemmistöt ovat merkittäviä ja toisinaan suuriakin poikkeavuuksia enemmistöstä. Suvaitsevaisuus ei kuitenkaan liity vain suurempiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja tapahtumiin, vaan sen voi nähdä myös yksilöllisemmällä tasolla, jossa se vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen näiden henkilökohtaisissa elämissä. Suvaitsevaisuutta voidaan yhtä lailla ajatella muun muassa persoonallisuuden piirteenä, asenteena, uskomuksena, sitoutumisena ja toimintana.⁴

Suvaitsevaisuus ei ole käsitteenä lainkaan uusi. Suvaitsevaisuuden alkuperän voi nähdä pohjautuvan jo Aristoteleen ajatuksiin 300-luvulla eaa., mutta selkeämpänä käsitteenä sen juuret sijoittuvat 1500–1600-lukujen keskusteluun uskonnollisesta monimuotoisuudesta.⁵ On kuitenkin nähtävissä, että viimeaikaiset tapahtumat Suomessa ovat tuoneet suvaitsevaisuuden teeman erityisen ajankohtaiseksi juuri nyt. Julkisessa keskustelussa toisinaan esitetään ja luodaan sellaista mielikuvaa, että elämme vastakkainasettelujen aikaa, jossa ihmiset karkeasti sanottuna jakautuvat suvaitsevaisiin ja suvaitsemattomiin. Tällaisen jaottelun myötä ihmisten myös usein nähdään olevan kovin varmoja omista mielipiteistään eikä heidän ajatella olevan valmiita niitä muuttamaan. Oli tällainen jako ihmisten välillä todellista tai ei, se kuitenkin kertoo eittämättä siitä, että suvaitsevaisuus on aihe, joka puhututtaa ja jakaa mielipiteitä suomalaisessa yhteiskunnassa

1.2 Tutkimuskysymykset ja keskeiset käsitteet

Toisinaan keskustelu suvaitsevaisuudesta ja siihen liittyvistä teemoista voi vaikuttaa melko mustavalkoiselta ja kahtia jakautuneelta, kuten edellä asiaa kuvasin. Tämä voi kuitenkin olla liian yksinkertainen kuva siitä, millä tavalla suvaitsevaisuudesta puhutaan Suomessa. Oletukseni on, että suvaitsevaisuudesta puhutaan suomalaisessa mediassa erilaisin tavoin, joista tietyt tavat puhua asioista ja ymmärtää niitä, toisin sanoen *diskurssit*, saattavat olla dominoivia.

---

⁴ Vogt 1997, 17–22.

⁵ Ks. esim. Sahin 2010, 1; Galeotti 2002, 1.

Tässä tutkielmassa paneudutaan siihen, millä tavoin ja missä yhteyksissä suvaitsevaisuutta tuodaan esiin suomalaisessa mediassa. Tarkemmin sanottuna tutkin sitä, millä tavalla suomalaisessa mediassa puhutaan suvaitsevaisuudesta eli millaisina suvaitsevaisuusdiskurssit näyttävät suomalaisessa mediassa ja minkälaisia *merkityksiä* käsitteelle annetaan. Tämän tutkielman kohdalla näen suvaitsevaisuuden merkitysten tarkoittavan sitä, miten sana kulloinkin ymmärretään ja mihin sillä viitataan. Tutkin erityisesti sitä millaiset diskurssit nousevat eniten esiin tässä keskustelussa ja millaisia merkityksiä suvaitsevaisuudelle näissä diskursseissa annetaan. Käytännössä tarkastelen sitä, missä yhteyksissä käsitettä käytetään, millaisiin asioihin se liitetään ja miten sitä mahdollisesti määritellään. Pohdin myös sitä näyttäytyykö suvaitsevaisuus tutkimusaineistossani enemmän positiivisena, negatiivisena vai kenties neutraalina asiana. Lisäksi tutkielmassa tarkastellaan, minkälaisia valta-asetelmia käsitteen käyttöön liittyy ja mitä käsitteen käyttötavat voivat kertoa sen käyttäjistä, suvaitsevaisuuden objekteista sekä suomalaisesta yhteiskunnasta laajemminkin.

Suvaitsevaisuuden käsite ei ole mitenkään yksiselitteinen eikä akateemisissa piireissä vallitse konsensusta siitä, mitä käsite oikeastaan tarkoittaa ja mitä kaikkea se kattaa sisälleen.⁶ Tämän tutkielman pyrkimyksenä ei ole määrittää, mitä suvaitsevaisuus yleisellä tasolla tarkoittaa, sillä näen tämän hyvin hankalana ellei mahdottomana tehtävänä. Enkä usko tarkan määrittelyn muutenkaan palvelevan tutkimustani. Tutkielmassa ei siis esitetä suvaitsevaisuuden käsitteen määritelmää, vaan tutkaillaan niitä tapoja, joilla käsitettä suomalaisessa mediassa käytetään.

Analysoin aineistooni kuuluvia mediatekstejä suvaitsevaisuuden käsitteen kautta ja tutkin sitä, millä tavalla kyseistä käsitettä näissä käytetään. Luonnollisesti siis *suvaitsevaisuus* on tutkielmani keskeisin käsite. Suvaitsevaisuuden tutkimusta on tehty paljon englannin kielellä käyttäen käsitteitä *tolerance* ja *toleration*.⁷ Onkin relevanttia huomioida, että käytettäessä suomenkielistä käsitettä *suvaitsevaisuus* ei välttämättä tarkoiteta aivan samaa asiaa, kuin mitä näillä englanninkielisillä käsitteillä yleensä tarkoitetaan. Kuten suomenkielisen käsitteen, myöskään englanninkielisten käsitteiden sisällöstä ei ole selvää yksimielisyyttä. Metodologisena ratkaisuna tulen käyttämään suvaitsevaisuuden käsitteen ymmärtämisessä tutkimusta *tolerance* ja *toleration* -käsitteistä, koska niiden voi kuitenkin nähdä olevan rinnakkaisia suvaitsevaisuuden suomalaiselle ymmärrykselle, ja ilman näitä käsitteitä suvaitsevaisuuden ja käsitteen historiallisen

---

⁶ Suvaitsevaisuuden käsitteen monitulkintaisuus tulee selville luvussa 2, jossa esittelen tarkemmin käsitteestä esitettyjä tulkintoja ja määritelmiä.

⁷ Nämäkin käsitteet eroavat jossain mielessä toisistaan, mutta palaan näihin eroihin myös luvussa 2.

kehityksen ymmärtäminen on hyvin hankalaa. Selventääkseni näiden sukulaiskäsitteiden käytötapoja, näen tärkeänä avata suvaitsevaisuuden käsitettä ja siitä tehtyjä tulkintoja ja määritelmiä sekä historialliselta kannalta että tuorempien tutkijoiden näkökulmista. Tulen perehtymään suvaitsevaisuuden käsitteeseen tarkemmin luvussa 2.

Tutkielmani jakautuu kahteen analyysilukuun, joista ensimmäinen käsittelee suvaitsevaisuutta tärkeänä osana yhteiskuntaa. Käsitteelen tässä suvaitsevaisuuden näkemistä tarpeellisena yhteiskuntajärjestyksen ylläpitäjänä ja sen liittämistä ennen kaikkea demokraattiseen hallintojärjestelmään. Tarkastelen *demokratiaa* ja demokraattisen yhteiskuntajärjestelmän perusteita suhteessa suvaitsevaisuuteen sekä sivuan myös hieman *liberalismin* periaatteita. Käsitteelen myös suvaitsevaisuuden liittämistä *sivistykseen* sekä sen edistämistä koulutuksen ja kasvatuksen kautta. Tarkastelen myös suomalaisille tärkeinä pidettyjä ja suomalaisuuteen liitettyjä *arvoja*. Lisäksi pohdin suvaitsevaisuuden rajoja ja potentiaalisia ääripäitä sekä vastakkainasettelun retoriikkaa. Toisessa käsitteilyluvussa keskityn suvaitsevaisuuteen enemmän yksilötasolla, vaikka suomalainen yhteiskunta tutkielmani kontekstina on jatkuvasti läsnä. Pohdin suvaitsevaisuutta osana ihmisen *identiteettiä* ja tarkastelen sitä muun muassa henkilökohtaisten arvomaailmojen, asenteiden, maailmankatsomusten ja luonteenpiirteiden kautta. Lopuksi käsitteelen suomalaisessa julkisessa keskustelussa paljon esillä olleita ilmaisuja *suvakki* ja *suvakkihuora*. Pohdin näiden sanojen etymologiaa ja niille annettuja merkityksiä, niiden käyttöä retorisisina välineinä sekä haltuun ottamista ja liittämistä osaksi itseä tai jopa osaksi omaa identiteettiä.

Suomalaiset suvaitsevaisuusdiskurssit eivät liity pelkästään maahanmuuton kysymyksiin ja etnis-kulttuurisiin seikkoihin, mutta nämä asiat korostuvat tutkimusaineistossani jatkuvasti. Tästä johtuen myös *monikulttuurisuus* on käsite, jota käytän tutkielmassani moneen otteeseen. Monikulttuurisuus on kiistelty käsite, mutta sen voidaan nähdä viittavan esimerkiksi moninaiseen yhteiskuntaan, jossa erilaiset ryhmät elävät rinnakkain kilpaillen tunnustamisestaan, mikä voi tapahtua sulassa sovussa mutta myös aiheuttaa konflikteja.⁸ Puhuessani monikulttuurisuudesta viittaan itse tässä tutkielmassa monikulttuuriseen yhteiskuntaan, jolla tarkoitan yksinkertaisesti yhteiskuntaa, jossa on läsnä useita erilaisia kulttuureita.⁹ Puhun myös yhteiskunnan monimuotoisuudesta, joka minulle kattaa sekä yhteiskunnan sisältämät etnis-kulttuuriset erot, että kaikki

---

⁸ Watson 2000, 107.

⁹ Selvärajaisten kulttuurien olemassaolo voidaan toki kyseenalaistaa, kuten monesti on tehty – ks. tästä esim. Watson 2000, 1. Omassa tutkielmassani kulttuurit eivät kuitenkaan ole keskiössä, joten asiaan ei ole tarpeellista paneutua tämän enempää.

muutkin erot kuten erilaiset seksuaaliset suuntautumiset ja uskonnot. Silloin kun aineistossani tai käyttämässäni tutkimuskirjallisuudessa käytetään kyseistä käsitettä, pyrin selittämään, mitä kirjoittaja käsitteellä kulloinkin tarkoittaa, jos se vain on kontekstin perusteella pääteltävissä.

1.3 Tutkimusaineisto ja -menetelmät

Tutkielman aineistona käytän Helsingin Sanomien¹⁰ uutisointia koskien suvaitsevaisuutta. Olen etsinyt Helsingin Sanomista kaikki lehden jutut vuodelta 2016, jotka tulevat tuloksena HS.fi -sivuston haussa hakusanalla *suvaitsevaisuus*.¹¹ 13.9.2017 tekemäni haun perusteella hakutuloksia löytyi 40, joista aineistolle asettamani kriteerit täyttää 24 tekstiä. Sisällytän aineistoon vain ne lehtijutut, joissa mainitaan sana suvaitsevaisuus ja ne liittyvät nimenomaan Suomeen. Karsin siis uutiset, jotka koskevat selvästi ulkomaita tai eivät sisällä sanaa suvaitsevaisuus, vaikka syystä tai toisesta tulevatkin hakutuloksissa esiin. Hakusanan *suvaitsevaisuus* lisäksi sisällytän aineistooni myös samalla periaatteella kerätyt tekstit, jotka löytyivät HS.fi -sivustolta 18.1.2018 hakusanalla *suvaitsemattomuus*. Tällä hakusanalla löytyi 6 hakutulosta, mutta tutkimukselleni oleellisia tekstejä oli vain kaksi. Ajattelen kuitenkin, että suvaitsemattomuus ymmärretään yleisessä keskustelussa suvaitsevaisuuden vastakohtana, minkä takia koen oleellisena sisällyttää aineistooni myös tämän toisen puolen. Muilla suvaitsevaisuuteen liittyvillä hakusanoilla löytyisi kiinnostavia tekstejä aineistoni lisäksi, mutta mielestäni haun rajaus näihin kahteen käsitteeseen on työn laajuuden kannalta perusteltu.

Huomionarvoista Helsingin Sanomat -aineiston tapauksessa on, että julkaisussa ei voi kirjoittaa mistä tahansa millä tavalla haluaa, vaan tekstin tulee olla korrektaa ollakseen julkaisukelpoista. On kuitenkin huomattava, että aineistooni sisältyy erilaisia HS:n tekstejä. Aineistoni jakautuu seuraaviin lehden määrittämiin kategorioihin: kotimaa (3), elämä (2), kuolleet (2), teatteriarvostelu (2), ulkomaat (1), kulttuuri (1), kaupunki (1), hyvinvointi (1), matka (1) ja raha (1). Loput HS:n teksteistä ovat kolumneja (5), pääkirjoituksia (3) ja mielipidekirjoituksia (3). Nämä eroavat muista teksteistä siten, että näissä tuodaan esiin kirjoittajan omia mielipiteitä – mielipidekirjoitusten ja kolumnien ollessa vapaita alustoja kirjoittajalle ilmaista oma mielipiteensä ja pääkirjoituksen ollessa lehden kannanotto yleensä johonkin ajankohtaiseen asiaan.¹²

---

¹⁰ Käytän Helsingin Sanomista myös lyhennettä HS.

¹¹ Helsingin Sanomien hakutoiminto kattaa sekä lehdessä julkaistut tekstit että HS.fi -sivuston verkkouutiset.

¹² Tekstilajien erittelystä ks. esim. Piste. *Tekstilajeja*.

Haluan tutkia, millä tavalla suvaitsevaisuus esiintyy tällaisessa neutraalissa laajalevikkisessä julkaisussa, joten näen Helsingin Sanomien lehtijuttujen olevan toimiva aineisto. Koen kuitenkin mielenkiintoisena myös sen, miten yksilöt, joita eivät sido sanomalehden asettamat vaatimukset, puhuvat suvaitsevaisuudesta ja määrittelevät käsitettä. Haluankin antaa tutkimuksessa tilaa myös subjektiivisemmille näkemyksille, mistä johtuen tutkimusainestooni kuluu myös suvaitsevaisuusaiheisia blogikirjoituksia. Olen käyttänyt aineiston hakuun blogihakemistoa verkosivulla blogit.fi¹³, josta hain niin ikään 13.9.2017 blogikirjoituksia vuodelta 2016 hakusanalla *suvaitsevaisuus*. Hakutuloksia löytyi päälle kolmekymmentä, joista asettamani kriteerit täyttävät 25. Tässäkin tapauksessa olen jättänyt analyysin ulkopuolelle kirjoitukset, jotka eivät liity Suomen kontekstiin. En myöskään sisällytä aineistoon salattuja blogeja, koska tarkoituksena on tutkia suvaitsevaisuus-käsitteen käyttöä julkisissa kirjoituksissa. Hakusanalla löytyi myös muutama blogi, joissa itse tekstissä ei mainita sanaa suvaitsevaisuus, mutta sana on lisätty blogitekstin tunnisteeksi. Nämä tapaukset jäävät varsinaisen analyysini ulkopuolelle, mutta palaan niihin vielä luvussa 4.1. Lisäksi myös blogien kohdalla olen lisännyt aineistooni 18.1.2018 hakusanalla *suvaitsemattomuus* löytyneet tekstit, joista aineistoni kriteerit täyttävät 3 kirjoitusta.¹⁴

Blogiaineistoni koostuu siis systemaattisesti blogit.fi -alustalta valituista blogikirjoituksista, mutta laajennan aineistoani lisäämällä siihen myös muutamia muiden alustojen blogikirjoituksia, joiden näen olevan hyödyllisiä tutkielmalleni. Lisäaineistonani toimivat erilaiset uutistekstit, raportit ja muut julkaisut. Aineistoni koostuu pelkästään kirjallisesta tekstistä, enkä tule sisällyttämään analyysiini aineistossani esiintyviä kuvia lainkaan. Aineiston analyysissäni olen käsitellyt kaikki 26 HS:n tekstiä sekä 28 blogikirjoitusta, mutta käsittelyluvuissani viittaan vain niihin kirjoituksiin, jotka olen nähnyt hedelmällisinä suhteessa käsittelylukuihini ja niissä esiintyviin teemoihin.

Blogeissaan kirjoittajat voivat melko vapaasti kirjoittaa asioista ja tuoda mielipiteitään julki, ja loukkaavistakin teksteistä jonkinlaiseen vastuuseen joutuminen tapahtuu useimmiten vain sil-

---

¹³ Blogihakemistossa oli 5.10.2017 listattuna 6295 blogia.

¹⁴ Yhteensä hakutuloksia hakusanalla *suvaitsemattomuus* löytyi 6, mutta kaksi näistä on jo osa aineistoani hakusanan *suvaitsevaisuus* kautta.

loin, jos kirjoitus aiheuttaa suurempaa keskustelua. Näin on käynyt lähinnä julkisuuden henkilöiden tai esimerkiksi poliitikkojen kirjoitusten kohdalla eikä niinkään ei-tunnettujen yksityishenkilöiden, joiden kirjoituksista oma blogiaineistoni koostuu.¹⁵ Tosin blogit.fi -palvelun käyttöehtoihin kuuluu se, etteivät tekstit saa olla muita loukkaavia, mutta loukkaavaksi koetut tekstit todennäköisesti vain poistetaan tai pahimmillaan ne voivat johtaa käyttäjän palvelun käyttämisen estämiseen – kirjoittajat siis tuskin kuitenkaan joutuvat minkäänlaiseen julkiseen vastuuseen teksteistään. Blogimaailmassa sana onkin melko vapaa eivätkä kirjoitukset välttämättä tavoita kovinkaan montaa lukijaa.

Näiden toisistaan poikkeavien aineistojen kautta on mahdollista päästä käsiksi erilaisiin teemoihin, jotka kaikki voivat olla mielenkiintoisia osia suvaitsevaisuudessa ja sen ymmärtämisessä. Näkisin aineistojen myös tukevan toisiaan, sillä uutistekstit ja blogitekstit eivät synny tyhjiössä, vaan molemmat ovat osa laajempia suvaitsevaisuusdiskursseja ja ammentavat samoista yhteiskunnallisista ilmiöistä ja olosuhteista. Juuri tästä syystä haluan käyttää molempia aineistoja kuitenkin ymmärtäen sen, että näitä aineistoja tulee lähestyä hieman eri tavoin, ja ettei niiden suoranainen vertailu keskenään ole mielekäästä.

Tutkimusaineistoni suhteen olennaista on huomioda se, että lähes koko aineistossa suhtautuminen suvaitsevaisuuteen on pääasiassa positiivista. Tämä johtunee pitkälti aineistoni alkupeirästä. Aineistoa kerätessäni tein tietoisin valinnan, etten hakenut blogikirjoituksia suoraan selailuilta alustoilta, jotka ovat selvästi yhteydessä tietynlaisiin poliittisiin näkökantoihin. Esimerkiksi alustoilla joissa käyttäjien arvomaailma on konservatiivinen tai suhtautuminen monikulttuurisuuteen on kielteinen, myös suhtautuminen suvaitsevaisuuteen voi usein olla lähtökohtaisesti negatiivisempaa ja aineistoni ja siten analyysini olisi todennäköisesti hyvin erilaista. Halusin valita mahdollisimman neutraalin blogialustan, jonka koen blogit.fi -alustan olevan. Näin positiivinen suhtautuminen suvaitsevaisuuteen oli kuitenkin jopa hieman yllättävää. Olen siis tietoinen siitä, ettei aineistoni välttämättä anna täyttä kuvaa suomalaisessa mediassa käytettävistä suvaitsevaisuuden diskursseista. Pyrin kuitenkin tasapainottamaan aineistoni lähtökohdista positiivisuutta muulla aineistolla, ja tätä kautta tuon myös hieman negatiivisempia puheenvuoroja esiin.

---

¹⁵ Esimerkkinä Jussi Halla-Ahon kirjoituksista syntyneet kohut, Sundqvist 8.6.2012.

Ajallisesti olen rajannut tutkimusaineiston vuoteen 2016. Tutkimuksen tarkoituksena on saada mahdollisimman ajankohtainen kuva suvaitsevaisuus-sanankäytöstä, joten rajaus aivan viime aikoihin on oleellinen. Nähdäkseni vuosi 2016 on siinä mielessä looginen rajaus, että se muodostaa selvärajaisen kokonaisuuden – yhden kalenterivuoden. Uskon vuoden 2016 aineiston olevan edelleen tarpeeksi tuoretta ollakseen kiinnostavaa ja relevanttia, ja näyttää siltä, että kyseisen vuoden ajalta löytyy tarpeeksi, mutta silti vielä helposti käsiteltävä määrä aineistoa. Vuosi 2016 on myös siinä mielessä mielenkiintoinen aikarajaus, että vuoden 2015 toisella puoliskolla alkoivat pakolaiskriisin vaikutukset näkyä konkreettisesti Suomessa turvapaikanhakijoiden määrän lisääntymisen myötä. Tällöin keskustelu suvaitsevaisuudesta alkoi nousta entistä enemmän esille ja voisikin ajatella, että juuri vuonna 2016 pakolaiskriisin vaikutukset alkoivat purkautua myös sellaisten keskusteluiden kautta, jotka liittyvät suvaitsevaisuuden teemoihin.

Alue- ja kulttuurintutkimukselle ominaisesti tutkielmani nojautuu laadullisen tutkimuksen perinteisiin. Kuten sosiologi ja kulttuurintutkija Pertti Alasuutari toteaa, kulttuurintutkimukselle on oleellista pyrkiä ottamaan hyöty irti kaikista mahdollisista tutkimusmenetelmistä.¹⁶ Liiallinen sitoutuminen tietynlaiseen metodologiaan ei nähdäkseni palvele tutkimustani, joten käytän erilaisia metodeja apukeinoina, joiden avulla voin saada mahdollisimman paljon irti tutkimusaineistostani. Tutkielmani on ennen kaikkea aineistolähtöinen, joten uskon avoimuuden erilaisille tutkimusmenetelmille olevan hedelmällisempi lähtökohta kuin tiukka sitoutuminen johonkin tiettyyn tutkimusperinteeseen.

Aineistoni luokittelussa käytän sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysin tarkoituksena on tiivistää tutkittavaa tekstiä erilaisiin kategorioihin.¹⁷ Sisällönanalyttisen metodin kautta erittelen aineistosta suvaitsevaisuuden käsitteen käyttötapoja ja valitsemiani teemoja, jotka korreloivat myös pitkälti alalukujeni sisällön kanssa. Sisällönanalyysin perinteiden mukaisesti nostan aineistostani esille tiettyjä kategorioita kuten demokratia ja identiteetti, joiden kautta pystyn tehokkaasti ja järjestelmällisesti erittelemään ja hallitsemaan tutkimusaineistoani.

Koen kuitenkin, että pelkkä suvaitsevaisuus-sanankäytön "fyysinen" ilmenemispaiikka ei ole kovinkaan kiinnostava, joten analysoin myös sanalle annettuja merkityksiä sekä siihen liittyviä valtaspektejä. Tutkielmassa käsitellään suvaitsevaisuus-sanankäytön aktuaalista käyttöä, minkä lisäksi katsotaan myös sanankäyttötapojen taakse ja pohditaan, minkälaisia merkityksiä käsitteelle

---

¹⁶ Alasuutari 2011, 21.

¹⁷ Weber 2011, 4.

mahdollisesti annetaan ja millaisia merkityksiä ja valtarakenteita käyttötapoihin voi liittyä. Voisi nähdä, että suvaitsevaisuudesta puhuminen voi viestiä muustakin kuin itse suvaitsevaisuudesta – esimerkiksi tyytyväisyydestä tai tyytymättömyydestä yhteiskunnan tilaan tai omaan asemaan suomalaisessa yhteiskunnassa.

Pyrkiessäni ymmärtävämpään analyttiseen tasoon tulen hyödyntämään kriittisen diskurssianalyysin lähestymistapoja. Kriittisen diskurssianalyysin¹⁸ teoretisoinnit antavat nähdäkseni eväitä tarkastella omaa aineistoa ja ympäröivää yhteiskuntaa kriittisen linssin läpi sekä mahdollisuuksia paikantaa ja tarkastella piileviä valtarakenteita. Kuten brittiläinen professori ja CDA:n teoretisoija Norman Fairclough esittää, kieli on aina kietoutunut muihin sosiaalisen elämän alueisiin.¹⁹ Hän ymmärtää *diskurssit* tapoina representoida erilaisia aspekteja maailmasta kuten materiaalsen maailman prosesseja, suhteita ja rakenteita, ajatusten, tunteiden ja uskomusten mentaalista maailmaa sekä sosiaalista maailmaa.²⁰ CDA:lle on ehdotettu erilaisia määritelmiä, mutta Fairclough'ta mukailleen sen pyrkimyksenä voisi sanoa olevan systemaattisesti tutkia usein vaikeaselkoisiakin suhteita *diskursiivisten käytänteiden*, tapahtuminen sekä tekstien ja laajempien *sosiaalisten ja kulttuuristen rakenteiden* välillä sekä näiden suhteiden ideologista muokkautumista *valtasuhteiden* kautta.²¹

Tekemäni kriittinen diskurssianalyysi ei kuitenkaan pohjaa kenenkään tietyn tutkijan tapaan tehdä diskurssianalyysiä. Kuten alankomaalainen CDA-tutkija Teun A. Van Dijk asian esittää, tietyn ”CDA-gurun” seuraaminen ei yleensä johda niinkään mielenkiintoisiin tuloksiin, mikä on yksi syy sille, miksi nähdäkseni on hedelmällisempää käyttää CDA:ta enemmän kriittisenä näkökulmana ja eri tutkijoiden käyttötapoja yhdistellen kuin tarkasti noudatettavana metodina.²² Toinen syy tälle vapaammalle CDA:n käytölle on se, että sitä ei ehkä edes tulisi nähdä varsinaisena metodina, mistä johtuen tutkijoilla on harvoin antaa minkäänlaista kaikkiin aineistoihin ja olosuhteisiin sopivaa mallia, jolla kriittistä diskurssianalyysiä tehtäisiin. Aineistoni järjestelyä ja analyysia helpottavaksi työkaluksi olen siis valinnut sisällönanalyysin, mutta pää-

---

¹⁸ Käytän kriittisestä diskurssianalyysistä myös englannin kielessä usein siitä käytettyä lyhennettä CDA.

¹⁹ Fairclough 2003, 2.

²⁰ Ibid., 124.

²¹ Fairclough 1995, 132.

²² Van Dijk 2001, 95–96.

asiallisena kiinnostuksenkohteenani ovat tavat puhua suvaitsevaisuudesta, eli suvaitsevaisuuden diskurssit, käsitteelle annetut merkitykset sekä käsitteen käyttöön liittyvät vallan kysymykset, joihin pääsen parhaiten käsiksi kriittisen diskurssianalyysin avulla. Tekemässäni CDA-tutkimuksessa kiinnitän jossain määrin myös huomiota tekstien kielellisiin rakenteisiin kuten sanavalintoihin ja metaforien käyttöön, jotka myös nähdään CDA-analyysin kannalta keskeisinä.²³ Kuten Fairclough asian esittää, sosiaalinen ja kulttuurinen analyysi vain rikastuu, kun tutkimuksessa otetaan huomioon myös tekstuaaliset ominaisuudet eikä keskitytä pelkästään sisältöön.²⁴ Sillä siis on väliä, millä tavalla asiat sanotaan, eikä vain sillä, mitä sanotaan.

Käytettäessä kriittistä diskurssianalyysiä tutkimuksellisenä näkökulmana tulisi pitää mielessä, ettei tutkija itse toimi niiden diskurssien ulkopuolella, joita hän tutkii, vaan on osa diskursiivisia prosesseja.²⁵ Tutkiessani siis itse suvaitsevaisuuden diskursseja minulla luonnollisesti on ajatuksia ja mielipiteitä niihin liittyvistä teemoista, jotka voivat tiedostamattainkin ohjata sitä, minkälaisiin asioihin kiinnitän huomiota ja mitkä seikat saavat tutkimuksessani näkyvyyttä. Samalla on mahdollista, että uudelleen tuotan ja vahvistan olemassa olevia suvaitsevaisuuden diskursseja. Kriittinen diskurssianalyysi usein pyrkii haastamaan diskursseja, murtamaan olemassa olevia valtarakennelmia ja muuttamaan asioita parempaan suuntaan – sillä yleensä tutkimuksen kohteena nähdään olevan jonkinlainen yhteiskunnallinen ongelma.²⁶ Omana pyrkimyksenäni on suhtautua suvaitsevaisuuden diskursseihin kriittisesti ja yrittää ymmärtää niiden luomia valtarakenteita. Lähtökohtani ei kuitenkaan ole, että kyseessä olisi varsinaisesti yhteiskunnallinen ongelma, tai että suvaitsevaisuuden diskurssit välttämättä kaipaisivat muuttamista; vaikka voi olla, että ne sitä tarvitsisivatkin.

1.4 Työn sijoittumisesta

Tutkielmani tulee ennen kaikkea liittymään suvaitsevaisuuden käsitteen tutkimuksen piiriin. Suvaitsevaisuuden tutkimus on yhteinen kiinnostuksenkohde monilla eri tieteenaloilla, kuten filosofian, etiikan ja politiikan tutkimuksen piirissä. Eri tutkimusaloilla on vain perinteisesti

---

²³ Ks. esim. Johnstone 2008, 54–63; Fairclough 1989, 110–111.

²⁴ Fairclough 1995, 4.

²⁵ Jäger 2001, 34.

²⁶ Ks. esim. Locke 2004, 2; Fairclough 2017, 35.

hieman erilaiset lähestymistavat käsitteen tutkimiseen – suvaitsevaisuutta on pohdittu niin filosofiselta ja moraaliselta kuin käytännönläheisemmältä ja enemmän yhteiskunnallisesti painotuneelta kannalta. Tässä tutkielmassa en paneudu suvaitsevaisuuden käsitteen filosofisiin pohdintoihin kovinkaan paljon, vaan pyrkimyksenäni on operoida enemmän käytännön tasolla, tarkastellen käsitteen aktuaalisia käyttötapoja sekä niiden takana piileviä merkityksiä.

Suvaitsevaisuuden tutkimus on ollut erityisen vauhdikasta 1980-luvulta eteenpäin, kuten tulen tarkemmin kertomaan luvussa 2. Erityisen paljon suvaitsevaisuuden tutkimukseen ovat vaikuttaneet Yorkin yliopiston tutkijat, joista maininnan arvoisia ovat ainakin poliittisen filosofian professorit Susan Mendus ja John Horton, jotka ovat yhteistyössä muiden tutkijoiden kanssa pohtineet suvaitsevaisuutta monilta eri näkökannoilta sekä käsitteen historiaa, käyttötapoja ja sen oikeutuksia.²⁷ Yhdysvaltalainen politiikan teorian tutkija Wendy Brown on ollut kiinnostunut erityisesti suvaitsevaisuuden diskursiivisesta luonteesta ja vallan kiinteästä liittymisestä suvaitsevaisuuden diskursseihin.²⁸ Saksalainen filosofi Rainer Forst on liittänyt suvaitsevaisuuden erityisesti konfliktitilanteisiin. Forst on myös esittänyt, että suvaitsevaisuuden historiallista diskurssia tarkastellessa voidaan erottaa kaksi yleistä ja ensisijaista näkökantaa. Ensinnäkin suvaitsevaisuus liittyy ennen kaikkea yhteiskuntateoriaan ja toimii poliittisena käytäntönä, joka tarkoituksena on ylläpitää yhteiskuntajärjestystä ja vapautta. Toiseksi suvaitsevaisuutta on pidetty arvona ja asenteena ihmisen käyttäytymisessä toisia kohtaan.²⁹ Forstin esittämä jako korreloi myös tämän tutkielman käsittelylukujen sisällön kanssa, joten voin näin peilata aineistoani myös suvaitsevaisuuden historiallisiin diskursseihin. Suvaitsevaisuuden käsitteen mahdollista riittämättömyyttä ja suvaitsevaisuutta käytännöllisemmällä ja yhteiskunnallisella tasolla on pohtinut esimerkiksi italialainen poliittisen filosofian professori Anna Elisabetta Galeotti.³⁰

Suomalaista suvaitsevaisuuden tutkimusta tuntuu löytyvän melko vähän – ainakin liittyen juuri nykykulttuurin ja yhteiskunnan tutkimiseen. Historialliselta kannalta suomalaista suvaitsevaisuutta ovat käsitelleet esimerkiksi Pekka Isaksson ja Jouko Jokisalo.³¹ Monet suvaitsevaisuuteen liittyvät tutkimukset ja teokset tuntuvat painottuvan koulumaailmaan, kasvatuksellisiin asioihin sekä teologiaan tai muuten uskonasioihin. Esimerkiksi Oiva Ikosen (1997) toimittama

---

²⁷ Ks. esim. Horton & Mendus 1985; Mendus & Edwards 1987.

²⁸ Brown 2006, 9.

²⁹ Forst 2013, 6. Forst ei tosin ole ainoa, joka on ehdottanut tällaista jakoa, ks. tästä esim. McKinnon 2003, 55; Brown 2006, 13.

³⁰ Galeotti 2002.

³¹ Isaksson & Jokisalo, 2005.

Suvaitsevaisuus: erilaisuuteen suhtautuminen koulussa on kasvatustieteellinen teos, kun taas Kimmo Ketolan, Kati Niemelän, Harri Palmun ja Hanna Salomäen (2011) tutkimus *Uskonto suomalaisessa elämässä: uskonnollinen kasvatus, moraali, onnellisuus ja suvaitsevaisuus kansainvälisessä vertailussa* käsittelee suomalaisten uskonnollisuutta ja uskonnollista suvaitsevaisuutta. Suvaitsevaisuuteen liittyvät pro gradu -työt ja väitöskirjat näyttävät pitkälti kuuluvan samoihin aihepiireihin. Poikkeuksina haluan mainita Eelis Nguyenin pro gradu -tutkielman, jossa suvaitsevaisuutta pohditaan suomalaisten poliitikkojen käyttämänä ja myös käsitteen historiaa ja määrittelyjä eritellään.³² Väitöskirjassaan Leena Suurpää myös pohtii hieman suvaitsevaisuuden juuria ja sitä, mitä käsitteellä tarkoitetaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Suurpää on kirjoittanut myös artikkelin toimitettuun teokseen, jossa hän kertoo, ettei suomalaisessa julkisessa keskustelussa ole paljonkaan pohdittu suvaitsevaisuuden käsitettä eikä aiheesta ole myöskään juuri käyty tieteellistä keskustelua.³³ Lisäksi Sirkku Varjonen tutkii parhaillaan suvakki-sanankäyttöä nettikeskusteluissa ja Jenny Sundén sekä Susanna Paasonen ovat julkaisseet vastikään artikkelin³⁴, jossa käsitellään suvakkihuora-sanaa ja sen käyttöä. Onkin nähdäkseni oikeutettua sanoa, että Suomessa ei ole juuri tehty tutkimusta suvaitsevaisuuden käsitteen käytöstä ja siinä mielessä näen tutkimukseni potentiaalisesti uutta kiinnostavaa tietoa tuottavana.

Suvaitsevaisuuden käsitteen käyttötavat ja käsitteelle annetut merkitykset ovat osa yhteiskunnallisia ja kulttuurisia prosesseja. Sekä tutkimukseni aihe että tulkintaan ja ymmärtämiseen pyrkivä tutkimusotteeni tekevät tutkimuksesta selvästi kulttuurintutkimusta. Tutkimuskontekstinani on Suomi, joten tässä mielessä tutkimus liittyy myös aluetutkimukseen. Vaikka Suomi toki on oma maantieteellinen alueensa, voi kuitenkin miettiä, onko sitä mielekästä erottaa omaksi selkeäksi alueekseen, sillä se on aina vuorovaikutuksessa globaalien liikkeiden ja erityisen tiiviisti muun Euroopan kanssa. Uskon, että tutkimustuloksillani saattaa olla kaikupohjaa myös laajemmassa, etenkin eurooppalaisessa, kontekstissa.

Tämä tutkielma sijoittuu siis voimakkaasti suvaitsevaisuuden tutkimuksen piiriin, mutta myös tieteidenvälisyys on tutkielmassa vahvasti läsnä. Tutkielmassa käyttämieni erilaisten käsitteiden kautta se sitoutuu erilaisiin tutkimustraditioihin, kuten identiteetin tutkimukseen sekä politiikan teoriaan. Pohdin suvaitsevaisuutta myös esimerkiksi sosiologian ja sosiaalipsykologian

---

³² Nguyen, 2014.

³³ Suurpää 2005, 41.

³⁴ Sundén & Paasonen 2018.

tarjoaminen käsitteiden ja tutkimusten kautta. Lisäksi monikulttuurisuuden tutkimus on tutkielmassani läsnä. Erilaisten tutkimusperinteiden hyödyntäminen mahdollistaa aineiston monipuolisen tulkinnan ja sopii myös kulttuurintutkimukselliseen otteeseeni. Näen tutkielmani vahvasti yhteiskunnallisesti orientoituneena, mutta lähestymistavan olevan joustava ja tieteidenvälinen. Suvaitsevaisuuden käsitettä on tutkittu monelta kannalta ja tarkoituksenani on käsitellä sitä tuoreesta näkökulmasta, joka saattaa myös paljastaa uusia puolia sen käyttötavoista. Suvaitsevaisuuden tutkimus on myös pitkälti kansainvälistä, vaikka joitain suomalaisiakin kannanottoja löytyy, joten tutkielmani asettuu osaksi kansainvälistä viitekehystä.

2 Suvaitsevaisuudesta

2.1 Suvaitsevaisuuden käsitteellisiä periaatteita

Suvaitsevaisuuden käsitettä on selitetty monin eri tavoin. Suomenkieliselle käsitteelle on hankala löytää selkeää määritelmää, mutta esimerkiksi Suomi Sanakirja esittää sanan *suvaitsevaisuus* synonyymeiksi avaramielisyyden ja ennakkoluulottomuuden.³⁵ Kotimaisten kielten keskuksen sanakirja taas ei esitä sanalle *suvaitsevaisuus* minkäänlaista määritelmää³⁶, mutta siitä johdettua sanaa *suvaitseva* määritellään sanoin salliva, avarahenkinen ja tolerantti.³⁷ Tästä syystä englanninkieliset sanakirjat avaavat nähdäkseni käsitettä paremmin. Oxford English Dictionary esittää muun muassa seuraavanlaisia määritelmiä englanninkieliselle käsitteelle *toleration*³⁸: ”The action of sustaining or enduring” sekä ”The action or practice of tolerating or allowing what is not actually approved”.³⁹ Käsitettä *tolerance* määritellään melko samalla tavalla – tosin tällä käsitteellä viitataan myös esimerkiksi fysiologiseen tai biologiseen toleranssiin.⁴⁰ Käsitteiden *tolerance* ja *toleration* keskinäisestä erosta ei vallitse selkeää konsensusta, ja asiaa on pohdittu monen filosofiselta kannalta suvaitsevaisuutta tutkineen toimesta. Poliittikan teorian tutkija Michael Walzer erittelee käsitteen *tolerance* tarkoittavan suvaitsevaisuutta asenteena ja käsitteen *toleration* taas viittaavan ennemmin suvaitsevaisuuden käytäntöön.⁴¹ Filosofian professori Hans Oberdiek puolestaan esittää käsitteen *toleration* viittaavan asiaan, jota joko suvaitaan tai ei suvaita, jolloin käsite tarvitsee aina objektin. Käsitteen *tolerance* hän taas näkee viittaavan henkilön asenteeseen tai luonteenpiirteeseen ja hän esittää sen myös hyveenä.⁴² Toiset tutkijat taas eivät pidä tällaista jakoa niinkään tarpeellisena tai käytännöllisenä, vaikka olisivatkin sitä mieltä, että käsitteet eivät tarkoita aivan samaa asiaa.⁴³ Tässä tutkielmassa ei paneuduta suvaitsevaisuuden käsitteen filosofiseen tulkintaan, joten en itse tee selvää erottelua näiden käsitteiden välille, vaan ammennan molempien käsitteiden teoreettisista muotoiluista omaan suvaitsevaisuuden käsitteen ymmärrykseeni. Näen näiden käsitteiden sekä suomenkielisen suvaitsevaisuuden käsitteen kuuluvan samaan historialliseen perheeseen, joten

---

³⁵ Suomi Sanakirja. *Suvaitsevaisuus*.

³⁶ Kotimaisten kielten keskus. *Suvaitsevaisuus*.

³⁷ Ibid. *Suvaitseva*.

³⁸ Olen itse hieman lyhentänyt sanojen määritelmiä.

³⁹ Oxford English Dictionary. *Toleration*.

⁴⁰ Oxford English Dictionary. *Tolerance*.

⁴¹ Walzer 1999, xi.

⁴² Oberdiek 2001, 23–24.

⁴³ Ks. esim. King 1976, 13; Cohen 2004, 76.

koen kaikista hedelmällisimmäksi yhdistää näitä käsitteitä sekä niiden historiaa ja niistä esitettyjä tulkintoja.

Oxford English Dictionaryn esittämät määritelmät tuovat selkeästi esiin yhden suvaitsevaisuuden perimmäisinä pidetyistä piirteistä – se liittyy aina johonkin sellaiseen, jota ei hyväksytä tai jota pidetään jollain tapaa huonona tai jopa epämoraalisena – muutoin kyse ei olisi suvaitsevaisuudesta. Suvaittava asia voi olla esimerkiksi uskomus, käytäntö, ihminen tai ihmisryhmä. Jos kyseessä on asia, joka henkilöä ei kiinnosta tai johon hän ei kiinnitä huomiota, tulisi puhua välinpitämättömyydestä suvaitsevaisuuden sijaan, sillä suvaitsevaisuuteen liittyy aina välittämisen aspekti.⁴⁴ Suvaitsevaisuus siis vaatii aina jonkinasteisen negatiivisen suhtautumisen suvaittavaan asiaan.

Lähtökohtaisesti negatiivisen suhtautumisen lisäksi suvaitsevaisuudelle olennaista on se, että suvaittavasta asiasta löydetään kuitenkin jotain positiivista, minkä takia sen suvaitseminen nähdään oikeana. Yhdysvaltalainen tutkija Preston King esitti jo vuonna 1976, että suvaitsevaisuudessa on aina läsnä vastustuksen aspekti (*objection component*⁴⁵) eli juuri edellisessä kappaleessa kuvailemani negatiivinen suhtautuminen suvaittavaan asiaan. Vastustuksen lisäksi Kingin mukaan suvaitsevaisuuteen liittyy myös aina jonkinasteinen hyväksynnän aspekti (*acceptance component*), jolloin kyseessä oleva asia hyväksytään ainakin siinä mielessä, ettei asiaa ryhdytä vastustamaan.⁴⁶ Kingin ehdottamat suvaitsevaisuuden ainekset ovat saaneet myös kritiikkiä⁴⁷, mutta ne toimivat hyvinä peruseriaatteina tämän tutkielman tarkoitusperiin, kun kyseessä ei ole suvaitsevaisuuden käsitteen filosofinen analyysi.

Perinteisesti ajateltuna suvaitsevaisuus ei siis vaadi sitä, että henkilö pitäisi suvaittavasta asiasta, saatikka arvostaisi tai varsinaisesti edes hyväksyisi tätä. Eikä se myöskään vaadi sitä, että muiden näkemykset nähtäisiin parempina tai edes yhtä arvokkaina kuin omat näkemykset. Suvaitsevaisuuden moraalisisista kysymyksistä kirjoittanut Peter P. Nicholson kiteyttää tämän ajatuksen seuraavasti:

---

⁴⁴ Cohen 2004, 71.

⁴⁵ King 1976, 44–51.

⁴⁶ Ibid., 51–54.

⁴⁷ Ks esim. Brown, Forst, Di Blasi & Holzhey, 2014, 19–20.

Toleration does not mean we lack commitment to our own ideals, or are surrendering them. We are enjoined not to suppress ideas of which we disapprove: we are not being asked to like or support or encourage them.⁴⁸

Suvaitsevaisuus ei siis ole relativistinen näkemys tai asenne, jonka mukaan kaikkien ihmisten ja ryhmien näkemykset ovat yhtä arvokkaita ja kritiikittömästi hyväksyttävissä.⁴⁹

Huomattavaa on, ettei suvaitsevaisuus välttämättä liity niinkään ihmisten näkemyksiin tai uskomuksiin, vaan kyse voi olla enemmän identiteeteistä. Sosiologi Frank Furedi esittääkin, että 2000-luvulla identiteetit ovat suvaitsevaisuuskysymysten keskiössä.⁵⁰ Furedi kertoo myös, että 1960-luvulta lähtien on ollut tapana liittää ihmisiin vahvasti kulttuurinen identiteetti, joka muokkautuu sen mukaan, minkälaiseen kulttuuriseen ryhmään tai ryhmiin ihminen kuuluu. Tällöin ihmisten suvaitseminen tapahtuisi enemmän ryhmän jäsenenä kuin yksilöllisellä tasolla.⁵¹ Melko samoilla linjoilla on myös Wendy Brown, jonka mukaan jo lapsia ”opetetaan” – tai ehkä heidän voisi enemmän ajatella oppivan muiden käyttäytymisestä – suvaitsemaan muita ihmisiä niin sanottujen askriptiivisten identiteettien kautta eikä varsinaisesti ryhmänä tai yksilöinä.⁵² Askriptiivisuudella tarkoitetaan ryhmää, yhteiskuntaa tai muuta yhteisöä, jossa ihmisen status määräytyy joidenkin ennalta määriteltyjen piirteiden kautta eikä henkilön omien saavutusten perusteella.⁵³ Sukupuoli ja etnisyys ovat esimerkkejä tällaisista piirteistä, joiden mukaan henkilön status voi rakentua askriptiivisesti. Tällöin voidaan puhua sellaisesta identiteetistä, jota ihminen ei ole itse valinnut, vaan johon hän on syntynyt, tai johon hänet on olosuhteidensa tai elämäntilanteensa myötä liitetty.⁵⁴

Lisäksi olennaista on, että suvaitseminen on sellaisessa asemassa, että tällä on valta suvaita tai olla suvaitsematta kyseessä olevaa asiaa.⁵⁵ Suvaitseminen on siis siinä mielessä enemmän kuin pelkkä sietäminen, sillä suvaitseminen on mahdollisuus olla sietämättä ja näin suvaitsematta kyseistä asiaa, jos hän näin tahtoo. Tai ainakin ihmisen täytyy kokea, että hänellä on tällainen

---

⁴⁸ Nicholson 1985, 170.

⁴⁹ Cohen 2004, 75.

⁵⁰ Furedi 2011, 59.

⁵¹ Ibid., 65.

⁵² Brown 2006, 45.

⁵³ Collins Dictionary. *Ascriptive*.

⁵⁴ King 1976, 65.

⁵⁵ Ks. esim. Forst 2013, 25.

valta.⁵⁶ Nicholson esittää, että on yleisesti tunnustettu vallan olevan tarpeellinen ehto suvaitsevaisuuden harjoittamiselle, mutta silti voimatonkin, jolla ei ole valtaa, voi uskoa suvaitsevaisuuden periaatteeseen ja olla luonteenlaadultaan suvaitsevainen.⁵⁷

Keskeisenä piirteenä ovat myös suvaitsevaisuuden rajat, eli ajatus siitä, että mitä tahansa ei tule suvaita. Suvaitsevaisuuden rajoista on erilaisia näkemyksiä, joita käsittelem suomalaisessa kontekstissa tarkemmin luvussa 3.3. Yleisesti on esitetty esimerkiksi, että suvaitsevaisuuden rajat voisivat kulkea siinä, että ei tulisi suvaita sellaisia asioita, jotka uhkaavat suvaitsevaisuuden moraalista perustaa, eli ihmisten kunnioittamista itsenäisinä moraalisisina toimijoina, kuten ei myöskään sellaisia näkemyksiä tai toimia, jotka uhkaavat itse suvaitsevaisuutta.⁵⁸ Yleinen ajatus on myös, että suvaitsemattomuutta ei tulisi suvaita. Tämä onkin klassinen suvaitsevaisuuden paradoksi – jotta suvaitsevaisuus voitaisiin säilyttää, tulee olla suvaitsematon niitä kohtaan, jotka ovat suvaitsemattomia.⁵⁹ Toisena suvaitsevaisuuden paradoksina pidetään ajatusta siitä, miten voi olla moraalisesti oikein suvaita jotakin sellaista, mikä on ainakin suvaitsevan henkilön omasta näkökulmasta moraalisesti väärin.⁶⁰

Ajateltaessa suvaitsevaisuuden vastakohtaa, asiaa sen kummemmin tuntematta, moni todennäköisesti ehdottaisi suvaitsemattomuutta. Tämä näkemys kyllä saa kannatusta⁶¹, mutta myös eriäviä mielipiteitä löytyy. Jo 1700-luvun lopussa yhtenä Yhdysvaltojen perustajaisänkin tunnettu Thomas Paine esitti, ettei suvaitsevaisuus ole suvaitsemattomuuden vastakohta, vaan sen väärennös ja molempien olevan despotismia.⁶² Professori W. Paul Vogt ehdottaa, että suvaitsevaisuuden vastakohtana nähdään usein ennakkoluuloisuus, mutta itse asiassa se onkin diskriminaatio.⁶³ King taas on sitä mieltä, ettei suvaitsemattomuus kaikissa tapauksissa toimi vastakohtana suvaitsevaisuudelle, joten ennemmin tulisi puhua ei-suvaitsemisesta kuin suvaitsemattomuudesta.⁶⁴ Tutkimusaineistossani suvaitsemattomuus mielletään usein suvaitsevaisuuden vastakohtaksi, vaikka aineistossani erityisesti rasismi myös näyttäytyy monesti suvaitsevaisuu-

---

⁵⁶ Cohen 2004, 93.

⁵⁷ Nicholson 1985, 161.

⁵⁸ Ibid., 169.

⁵⁹ Ks. esim. Popper 1945, 226; Brown, Forst, Di Blasi & Holzhey 2014, 46.

⁶⁰ Forst 2003, 81.

⁶¹ Ks. esim. Nicholson 1985, 162.

⁶² Paine 2001 [1792], 35.

⁶³ Vogt 1997, xxiv.

⁶⁴ King 1976, 54–55.

den vastakohtana. Suvaitsevaisuuden ja rasismien asettaminen toistensa vastakohdiksi ei kuitenkaan mielestäni ole perusteltua, kuten tulen selittämään myöhemmin. Kiinnitän analyysissäni huomiota suvaitsevaisuudelle tarjotuille vastakohdille, mutta en itse määrittele sitä, mikä oikea vastakohta käsitteelle olisi. Näen suvaitsemattomuuden kuitenkin neutraaleimpana terminä ja eniten käytettynä nyky-suomalaisessa keskustelussa, minkä takia käytin myös tutkimusaineistoni keruussa sekä hakusanaa *suvaitsevaisuus* että *suvaitsemattomuus*.

Suvaitsevaisuuden käsitteen erilaisista teoretisoinneista on löydettävissä tällaisia edellä kuvailtuja yhteisiä piirteitä, jotka ainakin pääasiassa akateemisissa piireissä hyväksytään. Käsite ei siltikään ole missään nimessä kiistaton tai yksiselkoinen. Vaikka tutkielman tarkoituksena ei ole esittää kaiken kattavaa suvaitsevaisuuden käsitteen määritelmää, koen silti tärkeäksi esitellä, mitä kaikkea suvaitsevaisuudella voidaan tarkoittaa. En kuitenkaan paneudu käsitteen filosofiseen pohdintaan tämän enempää. Seuraavaksi valotan hieman käsitteen historiaa sekä suvaitsevaisuuden nykyaikaisempaa tutkimuskenttää sekä argumentoin sen puolesta, minkä takia suvaitsevaisuus on nähdäkseni relevantti ja kiinnostava tutkimuskohde.

2.2 Strategiasta hyveeksi – suvaitsevaisuuden historialliset juuret

Suvaitsevaisuuden käsitteen juuret ulottuvat pitkälle historiaan. Kuten jo johdantoluvussa kerrottiin, varhaisia huomioita suvaitsevaisuudesta on esiintynyt jo Aristoteleen ajatuksissa 300-luvulla eaa.⁶⁵ Myös ainakin Cicero on jo vuonna 46 eaa. käyttänyt latinankielistä termiä *tolerantia*, jolla on tällöin viitattu erityisesti kykyyn sietää fyysisistä tai henkisistä kipua.⁶⁶ Käsitteellä *tolerantia* on sen varhaisessa historiassa tarkoitettu ylipäätään jonkin asian sietämistä, ja kaikkien suvaitsevaisuus-käsitteen muotojen nähdään pohjautuvan tähän latinankieliseen käsitteeseen.⁶⁷ Tosin latinan sanakirjan mukaan käsite voi tarkoittaa myös luonteenlujuutta tai kärsivällisyyttä.⁶⁸

Poliittisen teorian tutkijoiden Catriona McKinnonin ja Dario Castiglioneen ajattelua mukaillen eurooppalaisella suvaitsevaisuudella on kolme historiallista vaihetta, joista kolmannessa

---

⁶⁵ Ks. esim. Aristoteles 1261a-1261b; Barker 1997, 251–255; Sahin 2010, 1.

⁶⁶ Brown, Forst, Di Blasi & Holzhey 2014, 47.

⁶⁷ King 1976, 12.

⁶⁸ Latin Dictionary. *Tolerantia*.

elämme tällä hetkellä. Palaan tähän esitettyyn kolmanteen vaiheeseen myöhemmin, mutta käsittelem tässä alaluvussa hieman ensimmäistä ja toista vaihetta. Heidän mukaansa ensimmäisessä vaiheessa suvaitsevaisuus syntyi vastauksena sosiaalisiin ja poliittisiin konflikteihin, jotka jakautuivat uskonnollisten linjojen mukaan.⁶⁹ Tällä heidän voi nähdä viittaavan ennen kaikkea 1500–1600-lukujen konflikteihin eri uskontokuntien välillä, joiden nähdään olleen Euroopassa ennemmin sääntö kuin poikkeus.⁷⁰ Tosin on myös pohdittu suvaitsevaisuuden mahdollisesti nousseen jo 1400-luvun renessanssihumanistien pohdintojen myötä.⁷¹ Tässä ensimmäisessä vaiheessa suvaitsevaisuus siis toimi ennen kaikkea strategiana, jonka avulla yhteiskunta pysyi kasassa eikä käsitteen varhaisimmissa vaiheissa suvaitsevaisuutta tulisi ajatella niinkään hyveenä vaan lähinnä käytännön pakkona. Vogt kertoo suvaitsevaisuuden muutoksen strategiasta hyveeksi alkaneen vähitellen tapahtua jo 1500-luvulla mutta muutoksen olleen hidasta.⁷²

1600-luvun lopun paikkeilla alkaneessa, McKinnonin ja Castiglione esittelemässä, toisessa vaiheessa alettiin kaivata selkeää jakoa yksityisen ja julkisen elämänpiirin välille. Uskonasiat liitettiin osaksi yksityisen piiriä ja valtion suhtautuminen uskonkysymyksiin haluttiin pitää neutraalimpana.⁷³ Vielä tällöin suvaitsevaisuuden kysymykset liittyivät pitkälti uskonnollisiin seikkoihin. Tässä vaiheessa liberalismi ja suvaitsevaisuus alkoivat kietoutua toisiinsa niin, että voidaan jopa pohtia, ovatko ne jossain määrin toisistaan riippuvaisia. Varhaisella uudella ajalla juuri liberaalit ajattelijat olivat niitä, jotka pohtivat suvaitsevaisuuden kysymyksiä.⁷⁴ Liberalismin ja demokratian kysymyksiin palaan tarkemmin luvussa 3.1. Seuraavaksi esittelen hieman tunnettuja varhaisia näkemyksiä suvaitsevaisuudesta.

Tässä McKinnonin ja Castiglione esittämässä suvaitsevaisuuden historian toisessa vaiheessa keskeisenä vaikuttajana toimi englantilaisfilosofi John Locke. Suvaitsevaisuuden historiasta ei oikein voi puhua ilman, että viittaisi Locken kirjoituksiin. Erityisesti hänen vuonna 1689 julkaissama kirjoituksensa *A Letter Concerning Toleration* on toiminut innoittajana monelle, joka suvaitsevaisuutta on sittemmin tutkinut ja teoretisoinut. Locken kirjoitus on oman aikansa tuote

---

⁶⁹ McKinnon & Castiglione 2003, 2.

⁷⁰ King 1976.

⁷¹ Brown 2006, 30.

⁷² Vogt 1997, 9.

⁷³ McKinnon & Castiglione 2003, 2.

⁷⁴ Sahin 2010, 1.

ja täten keskittynyt uskonnolliseen suvaitsevaisuuteen. Locken perusajatus oli, että toisten ihmisten erilaisten uskonnollisten katsomusten suvaitseminen on sekä ihmisjärjen että kristinuskon Jeesuksen sanoman mukaista.⁷⁵ Tosin hänen mukaansa sellaisia ihmisiä ei tullut suvaita, jotka loukkasivat yhteiskunnan lakeja.⁷⁶ Lisäksi hän ei ulottanut suvaitsevaisuutta koskemaan ateisteja, koska hän näki, ettei ateistien tekemiin valoihin voinut luottaa, sillä he eivät mielessään vastanneet Jumalalle.⁷⁷ Myöskään sellaiset uskontokunnat, jotka eivät itse opettaneet suvaitsevaisuutta uskonasioissa tai jotka ”antoivat itsensä vieraan prinssin suojelukseseen ja palvelukseen”, eivät olleet suvaitsemisen arvoisia.⁷⁸ Locke ei mainitse suoraan mitä uskontokuntia tällainen toiminta kuvaisi, mutta yleisesti on tulkittu hänen tarkoittaneen katolilaisia, jotka elävät paavin alaisuudessa.⁷⁹ Locke ei nähnyt suvaitsevaisuutta moraalikysymyksenä vaan rationaalisuuden kautta.⁸⁰ Locken huolena suvaitsemattomuudessa ei siis ollut niinkään se, että se olisi moraalisesti väärin, tai että se aiheuttaisi haittaa suvaitsemattomuuden objekteille, vaan hän oli huolissaan siitä, että suvaitsemattomuuden irrationaalisuus vahingoittaisi itse toimijaa.⁸¹

Locken lisäksi keskeisiä suvaitsevaisuuden teoretisoinnin pioneereja oli niin ikään englantilainen filosofi John Stuart Mill. Hänen tunnetun esseensä *On Liberty* (1859) aiheena on yksi periaate:

The principle is, that the sole end for which mankind are warranted, individually or collectively in interfering with the liberty of action of any of their number, is self-protection.⁸²

Millin keskeinen ajatus oli siis, että ainoa oikeutus käyttää valtaa toiseen ihmiseen, tämän omaa tahtoa vastaan, on se, jos kyseisen ihmisen toiminta voi tuottaa haittaa muille ihmisille. Hänen mukaansa ihmisillä on kyky harkintaan ja oikeus käyttää sitä, siinäkin tapauksessa, että sitä käytettäisiin toisen mielestä väärin.⁸³ Näin ollen ihmisten eri tapoja olla ja ajatella tulisi suvaita,

---

⁷⁵ Locke 1991 [1689], 16–17.

⁷⁶ Ibid., 23.

⁷⁷ Ibid., 47.

⁷⁸ Ibid., 46.

⁷⁹ Ks. esim. Cranston 1991, 84–85; Horton & Mendus 1985, 3; Vogt 1997, 9.

⁸⁰ Mendus 1991, 149.

⁸¹ Waldron 1991, 120.

⁸² Mill 2003 [1859], 80.

⁸³ Ibid., 30.

sillä ihmisen oma autonomia valita itselleen paras tapa elää on Millin mukaan ihmisen onnellisuuden ja hyvän elämän elämisen kulmakiviä.⁸⁴ Millin kirjoitus on ollut merkittävä teos suvaitsevaisuuden teoretisoinnissa ja etenkin puhuttaessa suvaitsevaisuuden rajoista.⁸⁵

Locken ajatuksen suvaitsevaisuudesta voisi nähdä liittyvän ennen kaikkea järkevyyteen – suvaitsevaisuus siis oli hänen mielestään vain rationaalista. Millin ajattelussa taas painottui ennen kaikkea ihmisen autonomisuus ja vapaus päättää omista uskonasioistaan ja elää rauhassa niiden mukaisesti, kunhan ei tuottanut harmia muille. Yksi merkittävä historiallinen suvaitsevaisuuden näkökulma on muun muassa ranskalaisen filosofin Michel de Montaignen edustama skeptisismi, jonka mukaan suvaitsemattomuus ei ole rationaalisesti perusteltavissa, sillä ihminen ei voi koskaan täydellä varmuudella tietää, mikä on oikein ja totta tai mikä taas väärin ja ei totta. Tästä johtuen omien näkemysten tyrkyttäminen on epäoikeudenmukaista, ja jos ihminen ei halua olla epäoikeudenmukainen, tulisi tämän suvaita muiden elämäntapoja.⁸⁶ Mainitsemisen arvoinen on myös ranskalaisen filosofin Pierre Baylen kannattama ajatus suvaitsevaisuudesta omantunnon kysymyksenä, jonka mukaan ihmisen tulisi saada elää omaa elämäänsä omatuntonsa mukaisesti.⁸⁷ Locken ja Baylen lisäksi alankomaalainen filosofi Baruch Spinoza mainitaan myös usein yhtenä keskeisimpinä 1600–1700-luvun suvaitsevaisuusajattelijoina.⁸⁸ Monia muitakin ajattelijoina toki löytyy, sillä yhteiskuntien sisäinen monimuotoisuus on varmasti tuonut haasteita myös laajemmin Euroopassa sekä sen ulkopuolella. Kaikkia suvaitsevaisuusajattelijoina ei tässä voida esitellä, mutta ajattelijoiden laaja kirjo kertoo siitä, että etenkin 1600–1700-luvuilla monimuotoisuuden tuomat haasteet loivat tarvetta pohtia suvaitsevaisuuden periaatteita ja valjastaa se käytännön välineeksi yhteiskuntajärjestyksen ylläpitämiseksi.

Suvaitsevaisuutta voi ajatella monelta kannalta ja se on läsnä monenlaisissa asioissa ja historiallisissa kehityskuluissa. Tämä pieni tarjoamani historiakatsaus ei tietenkään kata kaikkea sitä, mitä suvaitsevaisuuden teeman parissa on pohdittu viimeisten vuosisatojen aikana. Oleellista on kuitenkin hieman ymmärtää, minkälaisissa yhteyksissä suvaitsevaisuus on noussut esiin senkin takia, että tällöin nykytilanteen tutkiminen näyttää uskoakseni entistä kiinnostavampana. Tällöin on mahdollista tutkailla, kuinka paljon nykyisissä suvaitsevaisuuden teoretisoinneissa

---

⁸⁴ Sahin 2010, 3.

⁸⁵ Warnock 1987, 124.

⁸⁶ Sahin 2010, 2.

⁸⁷ Ibid., 2–4.

⁸⁸ Zagorin 2006, 199–200; Waldron & Williams 2008, 15–16.

ja diskursseissa on kaikuja sen varhaisista muodoista. Historiaa tuntiessa voi myös pohtia pe-
rusteellisemmin, vastaako suvaitsevaisuus enää käsitteenä niihin ongelmiin, joita nyky-yhteis-
kunnissa kohdataan, vai olisiko käsitteestä mahdollisesti aika luopua kokonaan.

2.3 Monimuotoisuuden haasteita ja tutkimuksen uusia tuulia

Monia tämän päivän yhteiskuntia määrittää niiden heterogeenisyys. Yhteiskuntia asuttavat eri-
laiset ihmiset, joiden käytännöt, uskomukset ja elämäntavat saattavat erota toisistaan huomattavasti ja jopa olla ristiriidassa keskenään. Näitä eroja tulee hallita jollakin tavalla, jotta ihmiset pystyvät elämään samoissa yhteiskunnissa. Erot ja erilaisuus ovat enenevässä määrin läsnä joka-
päiväisessä elämässämme globalisaation, kulttuurisen monimuotoisuuden, yksilöllistymisen ja maahanmuuttajayhteisöjen kasvavan määrän vuoksi.⁸⁹ Nämä prosessit eivät myöskään ole mil-
lään tavalla tulleet päätökseensä, vaan elinympäristömme on jatkuvassa muutoksessa. Näiden prosessien myötä kiinnostus suvaitsevaisuutta kohtaan on noussut entistä enemmän esille.⁹⁰

Kuten Wendy Brown asian esittää, juuri monikulttuuristumisen myötä suvaitsevaisuuspuhe koki 1980-luvun puolivälissä ”globaalien renessanssin”. Tässä kontekstissa Brown puhuu monikulttuurisuudesta niiden haasteiden kautta, joita muun muassa muuttoliikkeet ja vähemmistöjen vaatimukset tällöin alkoivat tuottaa demokraattisille valtioille ja niiden näkemyksille kansalaisuudesta.⁹¹ Tässä monikulttuurisuus siis näyttäytyy tällaisten kehitysten aiheuttamina haasteina ja niihin vastaamisena poliittisten toimien kuten assimilaation ja integraation kautta. Tämän uuden ja innokkaan akateemisen keskustelun suvaitsevaisuuden käsitteestä, sen oikeuksista ja rajoista voi nähdä myös tutkimuskirjallisuuden huomattavana lisääntymisenä juuri näihin aikoihin. Yorkin yliopistossa perustettiin 1980-luvun alussa C. ja J.B. Morell Trust, joka edisti suvaitsevaisuuden filosofisten ja käytännöllisten ongelmien laajaa tutkimista.⁹² 1980-luvun lopussa Morell-rahaston avulla tehty tutkimus alkoi tuottaa hedelmää, mikä johti useisiin suvaitsevaisuutta käsitteleviin julkaisuihin. Rahasto on sittemmin kehittynyt osaksi Yorkin yliopiston toimintaa ja jatkaa suvaitsevaisuuden teeman tutkimista nimellä The Morell Centre for Toleration.⁹³ Suvaitsevaisuuden teema on tuntunut kiinnostavan tutkijoita myös seuraavina

---

⁸⁹ McKinnon & Castiglione 2003, 1–2.

⁹⁰ Ibid., 1–2.

⁹¹ Brown 2006, 1–2.

⁹² Mendus 1988, vii.

⁹³ University of York. *Morell Centre for Toleration*.

vuosikymmeninä ja suuri osa tässä tutkielmassa käytetystä tutkimuskirjallisuudesta onkin 1980-luvulta nykypäivään julkaistua.

McKinnon ja Castiglione esittävät, että suvaitsevaisuuden teoria ja käytäntö ovat melko kaukana toisistaan ja nykyisissä teoreettisissa debatteissa tarkoituksena onkin selvittää, mitä suvaitsevaisuus teoreettisena käsitteenä tarkoittaa nykyisissä monikulttuurisissa yhteiskunnissa ja miten sen tulisi toimia käytännössä. He puhuvat monikulttuurisesta ympäristöstä, jolla näen heidän tarkoittavan erilaisten kulttuurien läsnäoloa ja yhdessä elämistä nyky-yhteiskunnissa. Heidän nähdäkseen elämme tällä hetkellä suvaitsevaisuuden kolmatta historiallista vaihetta, jolle luonteenomaista on aiemmin yksityisen piirissä olleiden asioiden, kuten identiteettikysymysten, levittäytyminen julkisen piiriin. Myös pluralismista on tullut osa arkipäivän todellisuutta.⁹⁴ Suvaitsevaisuuden teorian ja käytännön ongelmat voidaan nähdä erityisen kiinnostavina ja tärkeinä monimuotoisissa ja -kulttuurisissa yhteiskunnissa.

Suvaitsevaisuuden käytännön ja teorian voisi nähdä olevan jatkuvassa muutoksessa ja hakevan paikkaansa globaalissa maailmassa. Itse suvaitsevaisuuden käsitteen hyödyllisyydestä on myös käyty keskustelua ja monet ovatkin esittäneet ajatuksia siitä, että käsite ei ehkä ainakaan entisellään ole enää hyödyllinen, ja sitä pitäisi pohtia jollakin uudella tavalla tai vähintään laajentaa koskemaan erilaisia asioita.⁹⁵ Galeotti on ehdottanut, että suvaitsevaisuuden käsitettä tulisi laajentaa ensinnäkin yksityisen alueelta myös julkisen alueelle sekä toiseksi laajentaa sen semanttista merkitystä puuttumattomuuden periaatteesta kohti hyväksyntää ja arvostusta. Galeotti puhuikin suvaitsevaisuudesta tunnustamisena ('tolerance as recognition').⁹⁶ Tämänkaltainen ajattelu alkaa jo olla melko kaukana käsityksestä, jonka mukaan eroja suvaitaan enemmän tai vähemmän vastahakoisesti, ja suvaittavaa asiaa pidetään lähtökohtaisesti vääränä tai huonona. Esimerkiksi Frank Furedi onkin kritisoinut Galeottin ehdotusta ja näkee, että tällainen suvaitsevaisuuden käsitteen laajentaminen muuttaisi sen merkitsemään ehdotonta hyväksyntää.⁹⁷ Toisin Galeotti kyllä selittää, ettei toisten uskomusten ja käytäntöjen tunnustus tarkoittaisi varsinaista arvonantoa näille uskomuksille ja käytännöille, vaan sen myöntämistä, että nämä ovat niiden kantajille yhtä lailla arvokkaita kuin enemmistön uskomukset ja käytännöt ovat heille itselleen.⁹⁸

---

⁹⁴ McKinnon & Castiglione 2003, 1–2.

⁹⁵ Ks. esim. Galeotti 2002, 10; McKinnon & Castiglione 2003, 3.

⁹⁶ Galeotti 2002, 10.

⁹⁷ Furedi 2011, 18.

⁹⁸ Galeotti 2002, 15.

Suvaitsevaisuutta voidaan ajatella filosofisena käsitteenä tai käytännön välineenä, joka mahdollistaa elämisen monimuotoisissa yhteiskunnissa. Galeotti esittää, ettei suvaitsevaisuuden käsitteen moraalista pohdintoista ole niinkään hyötyä siihen liittyvien poliittisten ongelmien ratkaisemisessa.⁹⁹ Selvästikin siis sekä itse suvaitsevaisuus käytännön toiminnassa että sen käsitteellinen ymmärrys vaihtelee ympäristön, kontekstin sekä toimijoiden mukaan. Juuri tämä suvaitsevaisuuden epäselvyys ja monimuotoisuus tekee siitä kiinnostavan vaikkakin myös haastavan tutkimuskohteen. Seuraavissa luvuissa selvitän sitä, millä tavalla käsitettä käytetään suomalaisessa mediassa, kenen toimesta, minkälaisissa yhteyksissä ja minkälaisia painoarvoja ja arvotuksia se näissä mediateksteissä saa – unohtamatta sitä, millä tavalla suvaitsevaisuuden käsite voi toimia poliittisena välineenä ja luoda tai uusintaa erilaisia valta-asetelmia.

---

⁹⁹ Ibid., 23.

3 Suvaitsevaisuus yhteiskunnan peruspilarina

3.1 Liberaalin demokratian ja yhteiskunnan rakennusosa

Suvaitsevaisuus liitetään monesti niin aineistossani kuin tutkimuskirjallisuudessakin yhteiskuntajärjestyksen ylläpitoon sekä osaksi erityisesti demokraattista yhteiskuntaa. Demokratia on aikojen saatossa saanut erilaisia muotoja ja tarkoittanut ihmisille eri asioita eri ajoissa ja paikoissa.¹⁰⁰ Demokratia käsitteenä juontaa juurensa antiikin Kreikkaan, jossa nykytiedon valossa yhteiskunta on ensimmäisen kerran järjestäytynyt tavalla, jota voidaan kutsua demokratiaksi – vaikka käytäntö erosikin eksklusiivisen luonteensa takia selvästi niistä tavoista, joilla demokratia nykyisin ymmärretään. Sana demokratia on peräisin kreikankielisistä sanoista *demos* ja *kratos*, joiden yhdistelmä tarkoittaa kansanvaltaa.¹⁰¹ Yksinkertaisimmillaan demokratia siis tarkoittaa yhteiskunnan järjestäytymistapaa, jossa kansalaiset osallistuvat päätöksentekoon joko suorasti tai epäsuorasti valitsemiensa edustajien kautta. Lähes kaikki nykyiset demokraattiset yhteiskunnat, kuten myös Suomi, ovat epäsuoria eli edustuksellisia demokratioita.

Demokratian käsitettä on määritelty monella tavalla riippuen muun muassa ajasta, paikasta, puhujasta tai kirjoittajasta ja kontekstista. Demokratialle ominaisina piirteinä voidaan nähdä muun muassa vapaat ja oikeudenmukaiset vaalit, joilla hallinto valitaan, ihmisoikeuksien suojeleminen, ihmisten aktiivinen osallistuminen kansalaisina poliittiseen elämään ja kansalaistoimintaan sekä laillisuusperiaate, jonka mukaan lait pätevät kaikkiin henkilöihin samalla tavalla.¹⁰² Demokratiaa on selitetty myös sen potentiaalisten seurausten kautta painottaen esimerkiksi vapautta demokratian keskeisenä tavoitteena. Lisäksi demokratiaa voidaan määritellä sen sosiaalisen ulottuvuuden kautta, jossa keskeistä ovat sosiaaliset oikeudet, palvelut ja hyvinvointi.¹⁰³ Demokratian käsite ei siis ole täysin yksiselitteinen ja brittiläinen asianajaja ja kirjailija Helena Kennedy onkin ehdottanut, että demokratia on modernin maailman arvostetuin ja kenties epä-määräisin käsite.¹⁰⁴

---

¹⁰⁰ Dahl 1998, 2–3.

¹⁰¹ Ks. esim. Kotimaisten kielten keskus. *Diktatuuri ja demokratia*; Dahl 1998, 11; Rosenberg 2014, 71.

¹⁰² Diamond 2004.

¹⁰³ Dalton, Shin & Jou 2007, 143–145.

¹⁰⁴ Kennedy 1999, 107. Demokratia-käsitteen kiistanalaisuudesta ks. myös Brown 2015, 18–19.

Etenkin läntisessä maailmassa puhuttaessa demokratiasta puhutaan usein oikeastaan liberaalista demokratiasta, joka on hallinnon muoto, jossa edustuksellinen demokratia toimii klassisen liberalismin periaatteiden alaisuudessa. Myös liberalismien idea ja sille esitetyt määritelmät ovat kiisteltyjä ja monimutkaisia, mutta perustavanlaatuisina periaatteina voitaisiin nähdä ainakin ajatus yksilöiden yhtäläisestä moraalista arvosta, yksilönvapaus ja -oikeudet, rajoitettu hallinto sekä oikeus yksityisomaisuuteen. Liberalismin keskiössä on ihmisyyksiö ja ajatus siitä, että kaikkia ihmisiä tulee kohdella samalla tavalla – joitakin harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta – koska kaikki jakavat saman ihmisyyden.¹⁰⁵

Kuten jo aikaisemmin on esitetty, suvaitsevaisuus on käsitteenä hieman epämääräinen, mitä ovat myös demokratian ja liberalismien käsitteet. Näillä käsitteillä on kuitenkin paljon muutakin yhteistä kuin jonkinasteinen epämääräisyys. Suvaitsevaisuus ja liberalismi ovat kiinteästi kietoutuneet toisiinsa sekä historiallisesti että käsitteellisesti.¹⁰⁶ Yhdysvaltalainen filosofi John Rawls on esittänyt, että uskonpuhdistus ja pitkään kestänyt kiistely suvaitsevaisuudesta voidaan nähdä jopa liberalismien alkuperänä.¹⁰⁷ On jopa ehdotettu, että suvaitsevaisuuden periaate on liberalismien todellinen sydän (‘substantive heart of liberalism’),¹⁰⁸ mikä viestii näiden kahden käsitteen vahvasta yhteydestä.

Suvaitsevaisuuden, demokratian ja liberalismien välinen vahva yhteys näkyy sekä tutkimusaineistossani että tieteellisissä kirjoituksissa suvaitsevaisuudesta. Tutkimusaineistossa puhutaan moneen otteeseen suvaitsevaisuuden ja demokratian kiinteästä yhteydestä ja tutkimuskirjallisuudessa puhutaan enemmän suvaitsevaisuuden yhteydestä liberalismiin ja liberaaliin demokratiaan. Puhuttaessa esimerkiksi liberaalista hallinnosta, näkisin, että oikeastaan puhutaan liberaalista demokraattisesta hallinnosta. Vaikka siis aineistossa ja tutkimuskirjallisuudessa käytetään vähintään kolmea eri käsitettä, näkisin silti, että pohjimmiltaan puhutaan samasta asiasta – yhteiskunnan hallintojärjestelmästä, joko käytännössä tai idean tasolla, jonka perusperiaatteina ovat ihmisten vapaus ja tasa-arvoisuus. Tästä syystä pohdin samassa yhteydessä suomalaisessa yhteiskunnassa esiintyvän suvaitsevaisuuden suhdetta sekä liberalismiin että (liberaaliin) demokratiaan ja tutkailen sitä, millä tavalla sekä tutkimusaineistossa että -kirjallisuudessa

---

¹⁰⁵ Crowder 2002, 22.

¹⁰⁶ Ks. esim. Galeotti 2002, 23; Kymlicka 1995, 155.

¹⁰⁷ Rawls 1993, xxviii.

¹⁰⁸ Hampton 1989, 802.

suvaitsevaisuus nähdään keskeisenä demokraattisen yhteiskunnan rakennuspalikkana. Puhun jatkossa sekä demokraattisesta että liberaalista yhteiskunnasta.

Suomalainen yhteiskunta on kiistatta monikulttuurinen ja hieman kiistanalaisemmin voidaan sanoa myös, ettei se ole koskaan ollutkaan yksikulttuurinen.¹⁰⁹ Tämä tarkoittaa sitä, että suomalaisessa yhteiskunnassa on jatkuvasti läsnä erilaisia uskomuksia, käytäntöjä ja kulttuureja. Poliitiikan tutkija Pasi Saukkonen esittää analyysissään suomalaisesta monikulttuurisuudesta, että se ei ole pelkkää poliittista retoriikkaa, vaan monia oleellisia poliittisia ohjelmia ja lakeja on myös pantu täytäntöön. Saukkonen kuitenkin jatkaa, että on myös nähtävissä, että suomalaisen monikulttuurisuuden teorian ja käytännön välillä on epäjohdonmukaisuuksia eivätkä kaikki poliittiset tavoitteet ole toteutuneet.¹¹⁰ Saukkonen siis esittää monikulttuurisuuden ennen kaikkea poliittisena toimintana ja vastaamisena yhteiskunnallisen monimuotoisuuden haasteisiin ja sen luomiin vaatimuksiin. Monikulttuurisuus siis tuo haasteensa myös suomalaiseen politiikkaan ja yhteiskunnan monikulttuurisuus ja -muotoisuus luovat tarpeen suvaitsevaisuuteen ainakin yhteiskunnan tasolla.

Erojen hallitsemiseksi suvaitsevaisuuden periaate on nähty tärkeänä välineenä sekä periaatteellisella idean tasolla että käytännössä suvaitsevaisuuteen sitoutuneiden instituutioiden kautta.¹¹¹ Demokratialle olennaista on ihmisten tasa-arvoisuus, mikä tarkoittaa sitä, että erilaisuutta yhteiskunnan sisällä tulee kunnioittaa tai sen olemassa oloa vähintään sietää. Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa toimittaja Sami Sillanpää esimerkiksi kirjoittaa, että ”[d]emokraattisen yhteiskunnan toiminnalle suvaitsevaisuus on välttämättömyys”.¹¹² Tässä selvästi esitetään, ettei demokraattinen yhteiskunta toimisi ilman suvaitsevaisuutta. Sillanpään kirjoitus liittyy maahanmuuttokysymyksiin ja niiden ratkaisemiseen, mutta itse suvaitsevaisuus näyttyy erilaisen mielipiteiden hyväksymisenä, eikä siis painotu etnisyyden kysymyksiin. Sillanpää toteaa myös tekstissä suoraan suvaitsevaisuuden olevan hyve, mikä on itse asiassa melko rohkea väite, otettaessa huomioon, että suvaitsevaisuuden pitämistä itsessään hyveenä on kyseenalaistettu.¹¹³ Sillanpää esittää väitteensä sellaisessa valossa, josta voisi tulkita, että hänen mukaansa myös demokratia on hyvä asia. Tällöin jos halutaan elää demokraattisessa yhteiskunnassa, tarvitaan suvaitsevaisuutta.

---

¹⁰⁹ Huttunen, Löytty & Rastas 2005, 16.

¹¹⁰ Saukkonen 2013, 285.

¹¹¹ McKinnon & Castiglione 2003, 8.

¹¹² Sillanpää, HS 7.2.2016.

¹¹³ Ks. esim. Mendus 1987, 3; MacIntyre 1999, 153.

Toisaalta voidaan miettiä myös sitä, miksi demokratia sitten nähdään niin tärkeänä. Jos elettäisiin muunlaisessa yhteiskuntajärjestelmässä kuin demokratiassa, niin ehkä tällöin suvaitsevaisuuden periaatekaan ei olisi niin keskeinen tai lainkaan tarpeellinen. Demokratian paremmuutta muihin yhteiskunnan järjestäytymismuotoihin verrattuna on perusteltu monella tavalla ja usein kuuleekin puhuttavan siitä, että se on paras niistä vaihtoehdoista, joita on olemassa. Yhdysvaltalainen politiikan teorian tutkija Robert A. Dahl on esittänyt demokratian olevan paras olemassa olevista vaihtoehdoista, koska se mahdollistaa esimerkiksi yksilön olennaisimpien oikeuksien täyttymisen, tietynasteisen itsemääräämisoikeuden, poliittisen tasa-arvon ja sillä on nähty myös olevan yhteys yhteiskunnan vaurauteen ja hyvinvointiin.¹¹⁴ Tietysti muitakin poliittisia järjestelmiä on mahdollista puolustella suhteessa demokratiaan, ja oma näkökulma ja asioiden erilainen priorisointi vaikuttaa siihen, minkälainen hallintotapa nähdään parhaana. Kuitenkin läpi tutkimusaineistoni ja käyttämäni tutkimuskirjallisuuden demokratia näyttää ensisijaisesti hyvänä ja toivottavana asiana, eikä sen hegemonista asemaa Suomessa tai muissa länsimaissa edes kyseenalaisteta. Sillä on merkitystä, millä tavalla asioista puhutaan – positiivissävytteisen suvaitsevaisuusdiskurssin avulla demokratian hegemonista asemaa on mahdollista oikeuttaa, puolustaa ja ylläpitää. Tämä toimii myös toisinpäin eli positiivisen demokratia-diskurssin myötä suvaitsevaisuus näyttää hyvänä ja tarpeellisena.

Kuten liberalismien hengessä ajatellaan, ihmiset ovat lähtökohtaisesti samanarvoisia. Demokratiaa voidaankin pitää hyvänä sen takia, että demokraattisessa yhteiskunnassa pitäisi ainakin periaatteessa toteutua tasa-arvo ja ihmisoikeudet. Kennedy esittää, että suvaitsevaisuus ja ihmisoikeudet ovat keskeisiä demokratialle ja ilman suvaitsevaisuutta demokratian perusteita ei voida vahvistaa ja ihmisoikeuksien kunnioitusta ei voida ylläpitää. Hänen mukaansa ilman suvaitsevaisuutta, ihmisoikeuksia ja demokratiaa ei voi olla rauhaa.¹¹⁵ Yhteiskunnassa vallitseva rauhattomuus ja epävarmuus johtavat usein monenlaisiin elämää haittaaviin ilmiöihin, mistä johtuen rauha usein nähdään – ainakin liberaaleissa demokratioissa – yleisesti tavoiteltavana asiana. Kun rauha nähdään tavoiteltavan arvoisena asiana, myös suvaitsevaisuus demokratian ja ihmisoikeuksien rinnalla on tällöin erittäin tärkeää. Toimittaja Yrjö Rautio kirjoittaa HS:n kolumnissaan, että:

---

¹¹⁴ Dahl 1998, 44–61.

¹¹⁵ Kennedy 1999, 107.

Suvaitsevaisuus on tärkeimpiä länsimaisia arvoja. Ilman sitä ei olisi sanan- eikä järjestäytymisvapautta eikä silloin myöskään demokratiaa. Ihmisoikeudetkin toteutuvat vai, jos suvaitsemme myös niitä, joilla on erilainen syntyperä, ihonväri, poliittinen näkemys tai uskonto.¹¹⁶

Tässä kommentissa Rautio liittyy suvaitsevaisuuden ennen kaikkea länsimaihin ja liberaaliin demokratiaan. Suvaitsevaisuus on hänen mukaansa jo itsessään arvo, jolla on paljon positiivisia vaikutuksia. Tekstin tyylistä ja kontekstista tulee selkeästi esille, että demokratia ja hänen siihen liittämänsä asiat, kuten suvaitsevaisuus ja ihmisoikeudet, ovat positiivisia ja suojelemisen arvoisia asioita. Raution kolumni on esimerkki tekstistä, jossa demokratian hyvyttä ei kyseenalaisteta, vaan sen hyvyys ja tarpeellisuus esitetään kuin itsestäänselvytenä. Koska demokratia esitetään normina – ja nimenomaan hyvänä normina – myös suvaitsevaisuuden periaate tulee suomalaisen yhteiskunnan keskiöön. Sillanpää kuvasi aiemmassa kommentissaan suvaitsevaisuutta hyveenä ja Rautio taas sanoo suvaitsevaisuuden olevan tärkeä arvo. Suvaitsevaisuudesta olisi mahdollista puhua myös neutraalimpaan sävyyn ilman tällaisia ilmaisuja ja tämänkaltaiset sanavalinnat kertovatkin siitä, että molemmille kirjoittajille suvaitsevaisuus on positiivinen asia jo itsessään, tai ainakin he haluavat selvästi esittää asian positiivisessa valossa.

Raution kirjoituksessa suvaitsevaisuus näyttää erillaisuuden ja erilaisten ihmisten hyväksymisenä eivätkä nämä erot pelkisty pelkästään etnisyyteen, vaikka hän mainitseekin myös syntyperän ja ihonvärin. Rautio käyttää yllälainatussa kommentissaan sanaa ”suvaitsemme”, mikä viittaa siihen, että hän laskee itsensä siihen joukkoon joka suvaitsee. Voi tietysti olla, että Rautio itse ajattelee asian niin, että meidän kaikkien tulee suvaita meistä itsestämme poikkeavia ihmisiä demokratian säilyttämiseksi, eikä jaa mielessään ihmisiä suvaitsevaisuuden subjekteihin ja objekteihin. Jos kuitenkin otetaan huomioon suvaitsevaisuuden sisältämät valtasuhteet, on perusteltua sanoa, etteivät esimerkiksi kaikki Suomessa elävät ihmiset todellisuudessa kuulu niihin ”meihin”, jotka toisia suvaitsevat. Tämä johtuu siitä, että vähemmistöjä edustavien ihmisten – eli niiden jotka poikkeavat enemmistöstä jollakin selvällä tavalla – suvaitsevaisuus ei ole niinkään tarpeellista. Heidän potentiaalinen suvaitsemattomuutensa saattaisi kyllä vaikuttaa enemmistön elämään esimerkiksi siten, että vähemmistöjen edustajat toimisivat väkivaltaisesti

---

¹¹⁶ Rautio, HS 18.2.2016

enemmistöä kohtaan, mutta se ei horjuttaisi samalla tavalla demokratian perusteita kuin enemmistön suvaitsemattomuus, eikä se myöskään estäisi enemmistöä elämästä haluamallaan tavalla.

Eräs mielenkiintoinen asia, joka aineistossa esiintyy, on suvaitsemattomuuden liittäminen diktatuuriin. Sillanpää kirjoittaa diktatuuriin olevan suvaitsemattomia.¹¹⁷ Myös saksalais-amerikkalainen filosofi Herbert Marcuse kertoo, että vain demokraattisissa yhteiskuntajärjestelmissä ihmiset voivat suvaita, sillä autoritaarisissa järjestelmissä he vain yksinkertaisesti elävät luodun politiikan alaisuudessa.¹¹⁸ Diktatuurit eivät näin siis ole suvaitsemattomia pelkästään ylhäältä alaspäin, vaan myöskään kansalaiset eivät ole asemassa, jossa ainakaan politiikan tasolla voisivat vaikuttaa suvaitsevaisuuden toteutumiseen. Sillanpään kommentista käy selväksi, että hänen nähdäkseen diktatuuri ei ole hyvä asia ja harva Helsingin Sanomien lukijakaan varmaan on tosissaan sitä mieltä, että diktatuuri olisi lähtökohtaisesti positiivinen asia. Tällaisen rinnastuksen tehdessään Sillanpää liittää suvaitsemattomuuden johonkin sellaiseen asiaan, joka ei ole hyvää eikä toivottavaa. Voisi siis ajatella, että jos suvaitsemattomuus on yhteydessä diktatuuriin, niin suvaitsemattomuus ei täten ole toivottavaa. Jos se ei ole toivottavaa, niin ehkä suvaitsevaisuus ymmärrettynä sen vastakohtana¹¹⁹ sitten on. Myös Rautio kirjoittaa, että ”[s]uvaitsevaisuus on pahe ja rikos vain diktatuureissa”.¹²⁰ Hänkin siis liittää suvaitsemattomuuden diktatuuriin ja suvaitsevaisuuden taas voisi ajatella liittyvän muihin yhteiskuntamuotoihin kuten demokraattiaan. Rautio kuitenkin kirjoittaa tekstissään suomalaisesta yhteiskunnasta, joka on demokraattinen. Suvaitsemattomuuden liittäminen diktatuuriin voi aiheuttaa lukijassa ajatuksen siitä, ettei suvaitsemattomuus ole hyvä asia eikä se kuulu demokraattiseen yhteiskuntaan. Sekä Sillanpään että Raution tekstit kritisoivat suvaitsemattomuutta, joten ehkä tiedostamattakin tekstien avulla voidaan johdattaa lukija näkemään suvaitsevaisuus ja demokratia positiivisina asioina ja niiden osittain implisiittisinä vastakohtina esitetyt suvaitsemattomuus ja diktatuuri puolestaan negatiivisina.

Suvaitsevaisuudella voi siis nähdä olevan monia positiivisia tai vähintään positiivissävytteisiä tehtäviä ja vaikutuksia. Kuten luvussa 2 jo esitettiin, suvaitsevaisuutta on mahdollista selittää

---

¹¹⁷ Sillanpää, HS 7.2.2016.

¹¹⁸ Marcuse 1965, 92.

¹¹⁹ Suvaitsevaisuuden potentiaalisia vastakohtia on pohdittu jo luvussa 2.1.

¹²⁰ Rautio, HS 18.2.2016.

ja oikeuttaa monella tapaa kuten rationaalisin ja moraalisin perustein. Demokraattisen yhteiskunnan kontekstissa osuvampi on kuitenkin ajatus suvaitsevaisuudesta järkevyytenä, kannattavuutena tai ”taloudellisuutena”, jossa ajatuksena on, että suvaitsevaisuus hyödyttää yhteiskuntaa, sillä sen nähdään estävän rauhattomuutta ja yhteiskunnallisia selkkauksia.¹²¹ Suvaitsevaisuuden on myös esitetty olevan yhteiskunnalle taloudellisesti kannattavampaa, koska vastavuoroinen suvaitsevaisuus mahdollistaa elämisen rauhallisessa ympäristössä, jossa myös taloudellinen kukoistus on todennäköisempää.¹²² Toronton yliopiston alaisuudessa tehty tutkimus yhteiskuntien luovuudesta myös väittää yhteiskunnallisen suvaitsevaisuuden edistävän taloudellista kehitystä.¹²³ Suvaitsevaisuudella voidaan siis nähdä olevan jonkinlainen yhteys myös talouden kehitykseen.

Vaikka suvaitsevaisuus liitettäisiinkin yhteiskuntarauhan ylläpitämiseen, on myös nähtävä, etteivät olosuhteet aina välttämättä ole sellaiset, että suvaitsevaisuus edistäisi rauhaa, vaan joskus suvaitsemattomuus voisi olla jopa kannattavampaa. Tästä johtuen suvaitsevaisuuden yhdistäminen pelkästään sen kannattavuuteen ei monesti ole ollut riittävä perustelu sen tarpeellisuudelle, jolloin siihen on liitetty myös esimerkiksi moraalisia velvoitteita.¹²⁴ Jos kuitenkin suvaitsevaisuuden nähdään pääasiassa edistävän yhteiskuntarauhaa, niin on ymmärrettävää, että suvaitsevaisuutta pidetään arvossa, kuten tekevät esimerkiksi Rautio ja Sillanpää huolimatta siitä, etteivät he viittaa mihinkään suvaitsevaisuuden teoretisointeihin. On mielenkiintoista, kuinka useat kirjoittajat puhuvat suvaitsevaisuudesta samoin tavoin kuin sitä on perinteisesti teoretisoitu, vaikka eivät mitenkään näihin viittaa, eivätkä ainakaan tuo esiin, että olisivat suvaitsevaisuuden käsitteen historiaan ja pohdintoihin perehtyneet. Suvaitsevaisuuden puolustaminen näyttäytyy monessa tapauksessa ikään kuin maalaisjärjen mukaisena, eikä tällöin välttämättä koeta tarpeelliseksi perustella sitä filosofisilla pohdinnoilla tai tieteellisillä tutkimuksilla.

Sen lisäksi, että suvaitsevaisuus esitetään oleellisena demokraattisen yhteiskunnan rakennusosana, sen voidaan nähdä myös parantavan yhteiskuntaa laadullisesti. Suomalainen professori ja taloustieteilijä Sixten Korkman kirjoittaa HS:n kolumnissaan ”Suomen mallista”, joka

---

¹²¹ Mendus 1987, 5.

¹²² Ibid., 4; Sahin 2010, 3.

¹²³ Tuohinen, HS 18.1.2016. Suomi on ollut kyseisessä tutkimuksessa 139:n tutkitun maan joukossa viidenneksi luovin maa ja suvaitsevaisuuden osalta taas sijalla 20.

¹²⁴ Mendus 1987, 5.

terminä on lähtökohtaisesti taloudellinen, mutta hänen mukaansa se voi tarkoittaa ”yhteiskuntapolitiikkaa, joka nojaa määrättyihin arvoihin ja periaatteisiin”. Tätä yhteiskuntapolitiikkaa kuvatessaan Korkman kirjoittaa suvaitsevaisuuden olevan ”luovan ja hyvinvoivan yhteiskunnan tärkeimpiä rakennusosia”.¹²⁵ Tekstin perusteella voi ajatella, että suvaitsevaisuus ei ole välttämättä vain demokratian tai yhteiskunnan rakennuspala, vaan osa nimenomaan hyvää ja toimivaa yhteiskuntaa. Suvaitsevaisuus ei näyttäydy tässä pelkästään tarpeellisena yhteiskuntajärjestyksen ylläpitäjänä, vaan myös tarvittavana välineenä mahdollisimman kokonaisvaltaiseen yhteiskunnalliseen hyvinvointiin. Tässä yhdistyvät myös suvaitsevaisuus ja luovuus, kuten juuri esittelyssä Toronton yliopiston alaisuudessa tehdyssä tutkimuksessa. Yhteiskunnallisen hyvinvoinnin taas voisi ajatella liittyvän myös taloudelliseen hyvinvointiin, joten Korkmanin näkemyksessä voi nähdä myös kaikuja ajatuksesta suvaitsevaisuuden järkevyydestä ja taloudellisuudesta.

Tutkimusaineistossa painotetaan suvaitsevaisuuden tärkeyttä demokraattisen hallintojärjestelmän ylläpidossa. Suvaitsevaisuus näyttäytyy tässä ennen kaikkea positiivisena voimana, joka auttaa yhteiskunnassa vallitsevan erilaisuuden hallitsemisessa. Ei ole kuitenkaan selvää, ope- roiko suvaitsevaisuus aina niin positiivisesti. Esimerkiksi Wendy Brown esittää, että suvaitsevaisuus voi toimia sekä vapauttavana että alistavana tai molemmin tavoin yhtä aikaa.¹²⁶ Brownin mukaan suvaitsevaisuus on muiden piirteidensä lisäksi liberaalin hallinnon väline ja valta- diskurssi – tai ennemmin useampi erilainen diskurssi – joka oikeuttaa lännen ylivallan ja voi mahdollistaa valtion ei-liberaalin toiminnan. Suvaitsevaisuus hallitsee Toisen läsnäoloa sekä liberaalidemokraattisen kansallisvaltion sisällä että suhteessa sen ulkopuolisiin ei-liberaaleihin toimijoihin.¹²⁷ Myös tutkija Leena Suurpää on esittänyt, että suvaitsevaisuus ylläpitää yhteis- kunnallista järjestystä, mutta se miten yhteiskunta on järjestäytynyt, ei rakennu itsestään, vaan heijastelee yhteiskunnallisia valtarakennelmia.¹²⁸ Suvaitsevaisuus ei siis toimi yhteiskunnassa pelkästään positiivisena ja järjestävänä voimana, kuten aineistostani monin kohdin voisi pää- tellä, vaan siihen liittyy myös kysymyksiä vallasta. Ei ole missään nimessä merkityksetöntä, kuka suomalaisessa yhteiskunnassa suvaitsee ja ketä, ja keitä ovat ne, joita suvaitaan tai ei su- vaita. Vaikka suvaitsevaisuus siis nähtäisiin yhteiskunnassa toimivana periaatteena, jonka

---

¹²⁵ Korkman, HS 2.10.2016.

¹²⁶ Brown, Forst, Di Blasi & Holzhey 2014, 14.

¹²⁷ Brown 2006, 7–10.

¹²⁸ Suurpää 2005, 47.

avulla erilaisuutta voidaan hallita, tulee se mielestäni nähdä samanaikaisesti myös näitä eroja korostavana ja jossain mielessä myös arvottavana voimana.

Tutkimusaineistoni perusteella on nähtävissä, että suvaittavat ihmiset ovat useasti muita eikä niinkään puhuta itsestä suvaitsevaisuuden objektina. Tästä on myös joitakin poikkeuksia, joissa suvaitsevaisuudesta puhutaan yleisemmällä tasolla ja esitetään toiveita siitä, että kaikki – myös kirjoittajat itse – saisivat elää haluamallaan tavalla.¹²⁹ Silti niissäkin tapauksissa, joissa suvaitsevaisuudesta puhutaan yleisemmällä tasolla, itseä ei esitä ainakaan pelkästään suvaitsevaisuuden objektina, vaan myös omaa toimijuutta kuvataan jollain tapaa. Suvaitsevaisuus esitetään monesti yksinkertaisesti erilaisuuden hyväksymisenä, mutta tällöin puhutaan yleensä muiden erilaisuudesta eikä nähdä itsensä edustavan jotakin sellaista erilaisuutta, jota muiden tulisi suvaita. Aineistossani on nähtävissä jonkinlaista haluttomuutta asettaa itsensä suvaitsevaisuuden objektiksi, mikä voi kieliä kirjoittajien yhteiskunnallisesta asemasta enemmistöön kuulujina. Tällöin suvaitsevaisuus voidaan esittää tarpeellisenä toimintana, mutta itse nähdään vain tämän toiminnan subjektina. Oleellista on myös huomata, että aineistossani monesti suvaitsevaisuus liitetään etnisyyden ja monikulttuurisuuden teemoihin, mistä voisi päätellä suvaitsevaisuuden objektien olevan monesti etnisesti ja kulttuurisesti toisia.

Kuten tässä alaluvussa on tullut esille, suvaitsevaisuus on monesti nähty keskeisenä osana demokraattisen yhteiskunnan toimimista. On kuitenkin hyvä ottaa huomioon, että vaikka suvaitsevaisuus nähtäisiinkin jopa välttämättömänä demokratian toteutumiseksi, demokraattisen yhteiskunnan vallanpitäjät sen enempää kuin sen väestö yleensäkin eivät välttämättä ole aina itse suvaitsevaisia.¹³⁰ Suvaitsevaisuuden periaatteille rakennettu yhteiskunta ei siis välttämättä korreloi sen asukkaiden suvaitsevaisuuden tason kanssa. Vaikkei ehkä pitäisikään puhua kansalaisten suvaitsevaisuuden tasosta, vaan nähdä suvaitsevaisuus aina tapauskohtaisena – toisin sanoen, jos ihminen ei suvaitse yhtä asiaa, ei välttämättä ole oikeutettua kutsua tätä tällöin suvaitsemattomaksi ihmiseksi. Suvaitsevaisuutta voisi tässä mielessä ajatella enemmän kiinnittyneenä yhteiskunnan instituutioihin ja lainsäädäntöön kuin itse kansalaisiin – näin ainakin silloin, jos suvaitsevaisuutta ajatellaan enemmän poliittisena välineenä ja periaatteena kuin moraalisenä tai filosofisena käsitteenä. Tässä käsittelyluvussa suvaitsevaisuus näyttäytyy enem-

---

¹²⁹ Ks. esim. Pilvikiekura 4.8.2016; Mami Go Go 24.3.2016.

¹³⁰ Vogt 1997, 231.

män poliittisena välineenä mutta luvussa 4, joka käsittelee identiteettejä ja yksilöllistä suvaitsevaisuutta, suvaitsevaisuuden ymmärtäminen ammentaa enemmän ajatuksista sen tärkeydestä ihmisten omille identiteeteille ja maailmankatsomuksille.

Toiset ovat esittäneet, ettei demokratia olisi edes mahdollista ilman suvaitsevaisuuden periaatetta. Suvaitsevaisuuden esittäminen oleellisena osana demokratiaa ja demokraattisen yhteiskunnan toimivuutta on vahva argumentti suvaitsevaisuuden tarpeellisuuden puolesta – ainakin liberaaleissa demokratioissa, joissa demokratian periaatetta yleensä pidetään arvossa. Tällainen lähestymistapa näkyy myös tutkimusaineistossani esitetyissä kommentteissa. Näiden kommenttien valossa oikeastaan ainoa tapa vastustaa suvaitsevaisuutta olisi vastustaa samalla demokratiaa. Jo ajatuksena demokratian vastustus saattaa taistella suomalaisille tärkeinä näyttäytyviä arvoja, kuten tasa-arvoa, oikeudenmukaisuutta ja sivistystä, vastaan. On kuitenkin oleellista kysyä, ovatko tällaiset arvot oikeasti suomalaisille niin tärkeitä kuin helposti voitaisiin olettaa. Kuinka tärkeitä demokratia ja siihen liitetty suvaitsevaisuus suomalaisille ja suomalaiselle omakuvulle tosiasiasa ovat? Seuraavaksi siirrynkään tarkastelemaan suomalaisuuteen liitettyjä arvoja ja sitä, millä tavoin suvaitsevaisuus liitetään suomalaisuuteen esimerkiksi sivistyksen ja koulutuksen kautta ja miten tämä näkyy tutkimusaineistossani.

3.2 Suomalainen arvomaailma, sivistys ja suvaitsevaisuuskasvatus

Suvaitsevaisuuden saamasta kansainvälisestä huomiosta kertoo esimerkiksi Yhdistyneiden kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO:n¹³¹ vuonna 1995 julkaisema suvaitsevaisuuden periaatteiden julistus. Julistuksessa suvaitsevaisuutta kuvataan maailman kulttuurisen monimuotoisuuden kunnioittamisena, hyväksymisenä ja arvostamisena ja se liitetään vahvasti ihmisoikeuksiin.¹³² Suvaitsevaisuus esitetään tässä myös hyveenä, mutta suvaitsevaisuuden hyveellisyyttä on mahdollista myös kritisoida, kuten suvaitsevaisuuden tutkimuksen piirissä on tehty.¹³³ Frank Furedi esittää, että Unescon julistuksessa onkin käytetty suvaitsevaisuuden käsitettä väärin tavalla, joka painottaa erilaisten näkemysten ja kulttuurien ehdotonta

---

¹³¹ Järjestöstä voidaan käyttää myös kirjoitusmuotoa Unesco, kuten tulen jatkossa tekemään.

¹³² UNESCO. *Suvaitsevaisuuden periaatteiden julistus 1995*.

¹³³ Ks. esim. Mendus 1987, 3; MacIntyre 1999, 153.

hyväksyntää, kun taas hänen mukaansa suvaitsevaisuudessa pitäisi aina olla arviointia ja harkintaa mukana.¹³⁴ Unescon julistuksen innoittamana vuodesta 1996 eteenpäin on myös vuosittain vietetty YK:n lanseeraamaa kansainvälistä suvaitsevaisuuden päivää, jolla halutaan muistuttaa ihmisiä arvostamaan toisia ihmisiä ja kulttuureita sekä kunnioittamaan ihmiskunnan monimuotoisuutta.¹³⁵ Suvaitsevaisuus esiintyy näissä molemmissa positiivisessa valossa ja jonaikin sellaisena asiana, joka on nykymaailmassa sekä tarpeellista että toivottavaa.

Kuten lähes kaikki muutkin maailman valtiot, myös Suomi on sekä YK:n että Unescon jäsen.¹³⁶ YK:n tai Unescon jäsenyys ei varsinaisesti sido jäsenmaita kunnioittamaan ihmisten moninaisuutta ja lienee oikeutettua sanoa, että monet jäsenmaat eivät varsinaisesti liputa suvaitsevaisuuden periaatteiden puolesta. Jonkinasteiseen suvaitsevaisuuteen Suomea ehkä sitovat enemmän demokratian periaatteet, kuten jo edellisessä alaluvussa kävi ilmi. Mutta pidetäänkö suvaitsevaisuutta Suomessa tärkeässä arvossa ja voiko sen jotenkin nähdä osana suomalaista omakuvaa? Minkälaisissa asioissa suvaitsevaisuus näkyy suomalaisessa yhteiskunnassa ja minkälaisia piirteitä se saa?

Klaus Helkama on tutkinut sitä, minkälaisia arvoja suomalaisuuteen liitetään ja ovatko nämä suomalaisuuteen liitettävät arvot tosiasiassa suomalaisille erityisen tärkeitä. Arvot voidaan nähdä ihmisen toiminnan abstrakteina ja yleisluontoisina, toivottavina päämäärinä, jotka ohjaavat ihmisen valintoja ja harkintaa. Ne voivat olla tavoiteltavia asiantiloja, kuten maailmanrauha ja vapaus tai hyveinä pidettyjä asioita, kuten esimerkiksi rohkeus ja rehellisyys.¹³⁷ Ihmiset tietysti yhdistävät Suomeen ja suomalaisuuteen erilaisia piirteitä ja arvoja, mutta sekä tutkimuksen että käyttämäni tutkimusaineiston perusteella voidaan nähdä samanlaisten teemojen toistuvan näiden kuvailussa ja määrittelyssä. Ulkosuomalainen nainen listaa blogikirjoituksessaan asioita, joita hänellä tulee Suomesta ensimmäiseksi mieleen. Näihin kuuluvat muun muassa upea luonto, koulutus, sosiaaliturva, tasa-arvo ja suvaitsevaisuus.¹³⁸ Nämä ovat asioita, joita monet muutkin saattaisivat uskoakseni yhdistää Suomeen. Helkaman mukaan monesti Suomeen liitettävä arvoja ovatkin esimerkiksi luonto, tasa-arvo ja ahkeruus, mutta hän kuitenkin kertoo,

---

¹³⁴ Furedi 2011, 7–8.

¹³⁵ Suomen YK-liitto.

¹³⁶ YK. *Jäsenmaat*; UNESCO. *Jäsenmaat*.

¹³⁷ Helkama 2015, 8.

¹³⁸ Yours Truly, Anna 7.12.2016.

kuinka tehdyissä mittauksissa, joissa tutkittavat henkilöt laittavat itse tärkeysjärjestykseen erilaisia arvoja, ilmenee, etteivät luonto ja tasa-arvo olekaan niin korkealla kuin voisi olettaa.¹³⁹ Voisi siis päätellä, etteivät mielikuvat suomalaisista arvoista välttämättä aina korreloi sen kanssa, mitä ihmiset pitävät tärkeänä henkilökohtaisissa elämässään.

Vuonna 2002 toteutettiin ensimmäisen kerran eurooppalainen yhteiskuntatutkimus (European Social Survey), jonka tarkoituksena on kartoittaa eurooppalaisten mielipiteitä, arvoja, hyvinvointia ja osallistumista yhteiskunnassa ja omassa lähipiirissään.¹⁴⁰ Helkama kertoo, että vuoden 2002 mittauksessa Suomi erottui kahdessa seikassa muusta Euroopasta: yhdenmukaisuuden ja universalismiarvojen painottamisessa. Universalismiarvoihin liittyvät esimerkiksi kaikkien ihmisten hyvinvointi ja suvaitsevaisuus.¹⁴¹ Tämän perusteella voisi päätellä, että suvaitsevaisuus on suomalaisille melko tärkeä arvo, mikä tekee suvaitsevaisuuden tutkimuksen juuri Suomen kontekstissa erityisen mielenkiintoiseksi.

Suomalaisesta arvomaailmasta ei tutkimusaineistossani suoranaisesti puhuta paljon ainakaan esittämällä suvaitsevaisuuden olevan suomalaisuuteen liitetty kansallinen arvo. Siitä puhutaan kyllä useampaan otteeseen arvona, mutta tällöin se ymmärretään enemmän yksilön henkilökohtaisena arvona ja liitetään usein ihmisen luonteenlaatuun ja maailmankatsomukseen. Tästä johtuen palaan pohtimaan arvoja lisää luvussa 4.1, jossa käsittelen suvaitsevaisuutta henkilökohtaisena arvona ja osana ihmisen identiteettiä.

Tutkimusaineistossani suvaitsevaisuudesta puhuttaessa viitataan monesti sivistykseen. Sixten Korkman liittää suvaitsevaisuuden myös sivistyksen kautta osaksi demokratiaa sanoessaan, että: ”Sivistyksestä kumpuava suvaitsevaisuus on demokratian edellytyksiä.”¹⁴² Tässä kommentissa demokratiallekin oleellisen suvaitsevaisuuden juurten nähdään olevan sivistyksessä. Kommentin valossa voisi ajatella, että olisi mahdollisesti olemassa jatkumo, jossa sivistys johtaa suvaitsevaisuuteen ja suvaitsevaisuus mahdollistaa demokratian. Sivistystä voisi tässä mielessä ajatella ensimmäisenä askeleena kohti demokratiaa. Tällöin oleellista on miettiä, mitä sivistyksellä oikeastaan tarkoitetaan.

---

¹³⁹ Helkama 2015, 137–138.

¹⁴⁰ Tilastokeskus. *Suomi Euroopassa 2002*.

¹⁴¹ Helkama 2015, 103–104.

¹⁴² Korkman, HS 2.10.2016.

Suomalaisuuden esitaistelijaksi ja kansalaisyhteiskunnan kehittäjäksikin tituleerattu J.V. Snellman pohti paljon sivistyksen kysymyksiä 1800-luvun kirjoituksissaan.¹⁴³ Hän ei määritellyt sivistyksen käsitettä yksiselkoisesti, mutta hänelle sivistys oli ennen kaikkea toimintaa, johon liittyi ihmisen oma kehitys, yksilöiden toimiminen yhteiskunnan parhaaksi sekä koko kansakuntaa koskeva muotoutumisen ja kehittymisen prosessi.¹⁴⁴ Lisäksi sivistys oli hänelle monella tapaa käytännöllinen ja taloudellinen kysymys.¹⁴⁵ Antti Karjalainen liittyy Snellmanin sivistysajattelun suvaitsevaisuuteen HS:n pääkirjoituksessaan. Hän kirjoittaa kuntien tulevaisuudesta ja esittää, että elinvoimaisuuden rinnalle voitaisiin nostaa snellmanilaisen sivistyksen ideaali. Karjalainen määrittää Snellmanin sivistysajattelun tarkoittavan:

yksilön ominaisuuksia, joihin kuuluvat hyvät tavat, lukeneisuus ilman näsävii-sautta, kriittinen ajattelu ilman ylivoimaista pessimismia ja suvaitsevaisuus, jonka mukaan erilaisuus kaikissa muodoissaan on hyväksyttävää.¹⁴⁶

Lisäksi Karjalainen esittää, että sivistyksen ymmärtäminen tässä mielessä on nähty monesti ominaisuutena, jonka perusteet omaksutaan perheessä, mutta myös erilaiset kulttuuriset instituutiot ja tapahtumat edistävät sivistyksen kehitystä. Kulttuuri-instituutioiden ja -tapahtumien vaikutusmahdollisuuksien korostaminen on siinä mielessä erityisen ymmärrettävää, että Karjalainen toimii itse Kotkan kaupungin kulttuurijohtajana, mistä johtuen voisi ajatella hänen näkevän kulttuurin erityisen tärkeänä ja ihmistä potentiaalisesti paljonkin muokkaavana asiana. Karjalainen näkee siis perheen ehkä tärkeimpänä arvomaailman ja asenteiden rakentajana, mutta on myös sitä mieltä, että muillakin asioilla on vaikutusta. Karjalainen näkee suvaitsevaisuuden osana tätä sivistysajattelua, joten tällöin suvaitsevaisuuskin rakentuisi hänen mukaansa ennen kaikkea perheessä, vaikka myös esimerkiksi koulut, kirjastot ja kulttuuritapahtumat voivat avartaa lapsen mieltä ja tehdä tästä suvaitsevaisemman. On tosin melko rohkeaa väittää suvaitsevaisuuden tarkoittavan sitä, että erilaisuus kaikissa muodoissaan olisi hyväksyttävää, enkä itse saanut Snellmanin sivistysajattelusta aivan tällaista kuvaa. Kuten aiemmin on esitetty, suvaitsevaisuudella nähdään olevan myös rajat ja kaiken erilaisuuden ei nähdä olevan hyväksyttävää. Palaan keskusteluun suvaitsevaisuuden rajoista seuraavassa alaluvussa.

---

¹⁴³ Savolainen 2006, Saatteeksi.

¹⁴⁴ Ojanen 1981, 39–40.

¹⁴⁵ Lahtinen 2014, 70–71.

¹⁴⁶ Karjalainen, HS 25.7.2016.

Ajatus sivistyksen ja suvaitsevaisuuden yhteydestä tulee esiin myös muissa kirjoituksissa, kuten HS:n mielipidekirjoituksessa, jossa kirjoittajat kritisoivat turvapaikanhakupolitiikkaa, kielteisiä päätöksiä sekä suvaitsemattomuuden ja rasismin kietoutumista nykypolitiikkaan. Kirjoittajat kritisoivat sitä, kuinka päättäjät eivät auta hädässä olevia vaan kuten kyseisessä tapauksessa, lähettävät heidät takaisin sodan keskelle. He ihmettelevät sitä, toimivatko sivistyneet suomalaiset tosiaan tällä tavoin ja liittävät epäsuorasti suvaitsevaisuuden ja lähimmäisen auttamisen sivistykseen.¹⁴⁷ Tässä kirjoituksessa hyökätään melko suorasti päättäjien kimppuun kyseenalaistettaessa heidän sivistyneisyytensä. Myös Sillanpää esittää, että 'suvaitsevaisuudenvihaajat', jotka uhkailevat toisia suomalaisia, eivät näytä enää pitävän kunniaa lakeja eivätkä edes hyviä suomalaisia käytöstapoja.¹⁴⁸ Suomalaiset käytöstavat voisi nähdä osana sivistyneisyyttä, jolloin suvaitsemattomuus näyttäytyy jonkinasteisena sivistymättömyytenä.

Arvotutkimusten valossa sivistys suomalaisena arvona näyttäytyy ennen kaikkea koulutuksen kautta. Suomalainen koulujärjestelmä ja esimerkiksi kansainvälisissä mittauksissa pärjääminen esiintyy ainakin yhtenä suomalaisen sivistyksen mittarina ja koulutusta näytetään pidettävän korkeassa arvossa Suomessa.¹⁴⁹ W. Paul Vogt esittää, että useiden tutkimusten valossa voidaan sanoa koulutuksella olevan mahdollisuus vaikuttaa yksilön suvaitsevaisuuteen ja sen kehitykseen monella tavalla. Koulutus lisää ihmisten tietomäärää, tarjoaa erilaisia sosiaalisia kokemuksia ja voi muuttaa ihmisten ajattelu- ja suhtautumistapoja. Suvaitsevaisuuden opettaminen voi olla tietoista ja jopa osa opetussuunnitelmia, kuten myöhemmin tulee ilmi suomalaisten opetussuunnitelmien kohdalla. Se voi olla myös epäsuoraa, jolloin ihmisillä on mahdollisuus saamiensa tietojen ja kokemusten perusteella muuttaa suhtautumistaan asioihin ja muihin ihmisiin.¹⁵⁰

Koulutuksen potentiaalista tärkeyttä korostaa myös Unescon suvaitsevaisuuden periaatteiden julistus, jossa mainitaan koulutuksen olevan tehokkaimpia tapoja estää suvaitsemattomuutta.¹⁵¹ Brown kritisoi sitä, kuinka hänen mukaansa suvaitsevaisuutta kannatetaan kritiikittömästi

---

¹⁴⁷ Putus-Hilasvuori & Hilasvuori, HS 5.9.2016.

¹⁴⁸ Sillanpää, HS 7.2.2016.

¹⁴⁹ Helkama 2015, 183–190.

¹⁵⁰ Vogt 1997, 246.

¹⁵¹ UNESCO. *Suvaitsevaisuuden periaatteiden julistus 1995.*

Unescon julistuksessa kuten myöskin esimerkiksi kulttuurisesti monimuotoisten koulujen toiminnan ohjenuorana.¹⁵² Suvaitsevaisuuden opetus koulussa on saanut myös kritiikkiä, kuten on nähtävissä sosiaalisessa mediassa kiinnostusta herättäneessä uutisessa, jonka mukaan koululaisen äiti oli kieltänyt lastaan osallistumasta koulun järjestämiin suvaitsevaisuus- ja pakolaiskeskusteluihin.¹⁵³ Tämä vaatimus kuitenkin evättiin vetoamalla perusopetuslakiin¹⁵⁴ ja siihen perustuvaan opetussuunnitelmaan¹⁵⁵. Vaikuttaa siltä, että jotkut ihmiset voivat kokea suvaitsevaisuutta tuputettavan koulun piirissä tai ylipäättään yhteiskunnassa liikaa. On sitten osuvaa puhua liiallisesta suvaitsevaisuuden arvostamisesta ja edistämisestä tai ei, niin on kyllä selvästi nähtävissä, että suvaitsevaisuuden periaate on vahvasti läsnä suomalaisessa koulumaailmassa.

Koulu on paikka, jossa kasvavien lasten ja nuorten arvomaailmaan ja asenteisiin on mahdollista vaikuttaa. Kuten Leena Suurpää tuo esille, vuoden 2004 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa suvaitsevaisuus liitetään sekä osaksi opetussuunnitelman arvopohjaa että useampiin oppiaineisiin. Kuitenkaan opetussuunnitelmassa ei kovin tarkasti määritellä suvaitsevaisuuden sisältöä tai sen operoimista käytännön tasolla.¹⁵⁶ Uudet perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on kuitenkin lanseerattu vuonna 2014 ja niitä on otettu käyttöön vuodesta 2016 lähtien, ja käyttöönoton tulisi tulla päätökseen vuonna 2019.¹⁵⁷ Mielenkiintoista on, että vuoden 2004 opetussuunnitelmassa sana *suvaitsevaisuus* erilaisissa muodoissaan esiintyy 22 kertaa, kun taas tuoreimmassa opetussuunnitelmassa se mainitaan vain neljästi. Suvaitsevaisuus mainitaan suoraan vain osana elämänkatsomustiedon opetuksen tehtäviä sekä Islamin kohdalla pohdittaessa suhdetta omaan uskontoon. Uuden opetussuunnitelman arvopohjaa selitettäessä puhutaan kyllä esimerkiksi kulttuurisesta moninaisuudesta rikkautena. Vuoden 2014 opetussuunnitelmassa myös muun muassa liikunnan kohdalla puhutaan sen kulttuurista moninaisuutta tukevasta vaikutuksesta ja yhteiskuntaopin saralla kerrotaan kuinka: ”Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan.”¹⁵⁸ Tässäkin erilaisuuden ja moniarvoisuuden hyväksyntä nähdään osana demokratian periaatteita, mikä taas vaatii suvaitsevaisuuden toteutumista.

---

¹⁵² Brown 2006, 2.

¹⁵³ Tuomola 20.11.2015.

¹⁵⁴ Finlex. *Perusopetuslaki*.

¹⁵⁵ Opetushallitus. *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*.

¹⁵⁶ Suurpää 2005, 43–45; ks. myös Opetushallitus. *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004*.

¹⁵⁷ Opetushallitus. *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*.

¹⁵⁸ Ibid.

Uudessa opetussuunnitelmassa ajatus suvaitsevaisuudesta on siis kyllä läsnä, mutta jostain syystä sanaa suvaitsevaisuus ei juuri mainita. Voisiko tästä päätellä, että itse suvaitsevaisuuden käsite on kokenut jonkinlaisen inflaation? Eikö suvaitsevaisuuteen liittyvistä asioista ehkä haluta puhua kyseisen käsitteen kautta? On mahdollista, että käsitteen nähdään liittyvän arkoihin asioihin tai sen käyttö koetaan jollain tavalla arvottavana, mikä voisi selittää sanan esiintymisen harvinaisuutta. Voi olla myös mahdollista, että suomalaisessa yhteiskunnassa on viime vuosina ollut senkaltainen ilmapiiri, ettei suvaitsevaisuuden käsitettä ehkä ole uskallettu käyttää tässä yhteydessä tai käsitteen käyttö on ajateltu aiheuttavan vastustusta. Esimerkiksi kulttuurisen ja muun monimuotoisuuden arvostaminen saatetaan kokea neutraalimmaksi tavaksi puhua asioista, joihin aikaisemmin on ehkä viitattu suvaitsevaisuuden käsitteellä.

Koulu ei tietenkään ole ainoa instituutio tai ympäristö, jossa yksilö voi oppia suvaitsevaisuudesta, vaan myös perheellä ja kasvatuksella, uskonnollisilla ja muilla instituutioilla sekä yksilöä yleisesti ympäröivillä ihmisillä on oma vaikutuksensa.¹⁵⁹ Tutkimusaineistossani suvaitsevaisuudesta ei puhuta kovin paljon koulutuksen yhteydessä, mutta muuten suvaitsevaisuus kyllä liitetään kasvatuksellisiin asioihin, kuten kodin ja lähipiirin vaikutukseen yksilön asenteisiin ja suvaitsevaisuuteen suhtautumiseen. Suoraan koulumaailmaan liittyviä kommentteja suvaitsevaisuuskasvatuksesta on vain yksi, jossa suomalaisesta keskustelukulttuurista kirjoittava Jukka Melaranta kertoo ”anglosaksisissa” kouluissa harrastettavan keskusteluja, joissa osallistujille annetaan erilaisia rooleja, joiden puolesta heidän tulee argumentoida. Hän kirjoittaa, että: ”Ihmisen tulee pystyä asettumaan toisen saappaisiin, olemaan empaattisia. Siitä lähtee myös paras suvaitsevaisuuskasvatus.”¹⁶⁰ Hän siis liittyy suvaitsevaisuuskasvatukseen kouluun ja, koska hän sanoo, että haluaisi edistää vastaavaa toimintaa myös Suomen koulussa, hän selvästi pitää sitä tärkeänä taitona oppia jo nuorena.

Useammassa kirjoituksessa suvaitsevaisuus liitetään nimenomaan kotikasvatukseen. Eräs kirjoittaja esittää blogissaan, että: ”Taito suvaita ja suodattaa erilaisuutta on ominaisuus, johon lapsi kasvaa luontevimmin kokemuksen kautta.”¹⁶¹ Kirjoituksessa suvaitsemisen taito näyttäytyy positiivisena asiana, joten suvaitsevaisuuden voisi tässä nähdä jonakin sellaisena taitona, joka lapsen olisi toivottavaa oppia. Toisessa kirjoituksessa asiaa kuvataan seuraavalla tavalla:

---

¹⁵⁹ Vogt 1997, 246.

¹⁶⁰ Melaranta, Oppitori 13.10.2016.

¹⁶¹ Ihan Äitinä 9.1.2016.

Suurimpana syynä neutraaliin suhtautumiseen pidän kuitenkin kotoa saamiani arvoja ja kasvatusta – minut on opetettu kunnioittamaan ja arvostamaan ihmisiä tasa-arvoisina yksilöinä heidän etnisestä taustastaan, kielestään tai kulttuuristaan riippumatta.¹⁶²

Kirjoittaja tuntuu olevan melko varma siitä, että hän on pitkälti omaksunut arvonsa ja asenteensa kotoaan. Omia arvojaan ja asenteitaan voi tietysti peilata kotona vallinneisiin asenteisiin ja arvoihin, mutta vaikea on varmasti sanoa, mistä kukin ihminen nämä lopulta omaksuu. Todennäköisemmältä tuntuu, että ne muotoutuisivat ennemmin erilaisten vaikutteiden myötä. Vaikuttaa olevan yleisesti hyväksyttyä, että asenteet ovat opittuja, mutta yhdet painottavat nimenomaan kotikasvatusta ja kodin vaikutusta lapsen varhaisissa kehitysvaiheissa, toiset koulutuksen ja ikätovereiden vaikutusta ja kolmannet esimerkiksi joukkotiedotusvälineiden voimaa asenteiden muokkaajina.¹⁶³ Kulttuurin, yhteiskunnan ja yhteiskunnallisten instituutioiden voidaan yleisesti nähdä määrittävän pitkälti ihmisten arvoja.¹⁶⁴ Ihmisen suvaitsevaisuuden ja yhtä lailla myös suvaitsemattomuuden kehittymisen voi siis nähdä yhdistelmänä erilaisia vaikutteita aina varhaislapsuudesta lähtien, eikä arvoja ja asenteita tulisi ajatella staattisina, vaan alttiina muuttumaan monestikin ihmisen elämän aikana. Oleellista kuitenkin on, että tutkimusaineistossani suvaitsevaisuus näyttäytyy monesti asiana, jota tulisi opettaa myös nuoremmille sukupolville ja ylipäätään edistää yhteiskunnan tasolla.

Lopuksi on vielä hyvä huomioida se, että ylipäätään puhuttaessa suomalaisesta yhteiskunnasta, puhutaan myös Suomesta kansallisvaltiona sekä sitä kautta suomalaisesta kansakunnasta. Kansakunnan objektiivinen määrittely on ollut hankalaa, sillä sille ei ole kyetty esittämään piirteitä, jotka poikkeuksetta määrittäisivät kansakuntaa ja lisäksi siihen liitetyt piirteet, kuten kieli tai etnisyyt, ovat myös itsessään muuttuvia ja epäselviä.¹⁶⁵ Suvaitsevaisuuskeskusteluun voisi nähdä liittyvän myös ajatuksia siitä, minkälaisena valtiona suomalaiset Suomen näkevät, mikä heille on suomalaisuutta ja millaiset asiat suomalaista kansakuntaa määrittävät. Tässä luvussa esitettyjen suomalaisen sivistyksen, koulutuksen ja muiden tärkeiden arvojen voi nähdä määrittävän suomalaisuutta ja suomalaisen kansakunnan luonnetta.

---

¹⁶² Lapsellista 23.3.2016.

¹⁶³ Oskamp & Schultz 2005, 161.

¹⁶⁴ Rokeach 1975, 117.

¹⁶⁵ Hobsbawm 1994, 15–16.

Kansallismielinen eli nationalistinen puhe ei ole kovinkaan paljon esillä tutkimusaineistossani. Jonkinasteinen ylpeys Suomesta ja suomalaisuudesta näyttäytyy sellaisissa kirjoituksissa, joissa kuvaillaan asioita, jotka ovat Suomessa hyvin.¹⁶⁶ Eräs blogikirjoittaja listaa Suomessa hyvin toimivia asioita kuten koulutusta ja perusterveydenhuoltoa, ja kertoo Suomessa elävien olevan todella onnekkaita. Hän kuitenkin painottaa, ettei kaikki Suomen hyvyys ole pelkästään meidän ansiotamme, minkä takia ”meidän ei pitäisi myöskään olla ylimielisiä tai ylemmydentuntoisia”.¹⁶⁷ Tässä ikään kuin tunnetaan jonkinlaista ylpeyttä suomalaisuudesta, mutta saman tien muistutetaan, ettei näistä hyvistä piirteistä tule liikaa iloa. Hieman samansuuntaisesti kommentoi HS:n teatteriarvostelussa Lauri Meri kuinka ”[s]uomalaisten ei tule tuntea itseään muita paremmiksi ihmisiksi, jotka lintukotonsa rauhassa voivat vapaasti arvostella toisia”.¹⁶⁸ Kuten jo aiemmin on todettu, aineistossani suhtautuminen suvaitsevaisuuteen on hyvin positiivista. Jos taas aineistooni kuuluisi selvästi negatiivisia suhtautumisia suvaitsevaisuuteen, uskon, että kansakunnan ja suomalaisuuden puolustaminen voisivat olla usein toistuvia argumentteja ja nationalistisempi retoriikka ylipäättään yleisempää.

3.3 Vastakkainasettelu, ääripäät ja suvaitsevaisuuden rajat

Suomalaisessa mediassa ja julkisessa keskustelussa esiintyy toistuvasti ajatuksia Suomessa vallitsevasta jakautuneesta ilmapiiristä. Yleisellä tasolla puhutaan usein arvokonservatiiveista ja arvoliberaaleista, jolloin ymmärretään Suomessa elävän ihmisiä, joiden arvomaailma perustuu enemmän suomalaisiin perinteisiin arvoihin sekä ihmisiä, joiden arvomaailman voisi nähdä olevan yleisesti kosmopoliittisempi, jolloin tärkeinä arvoina näyttäytyvät erityisesti universaalit ihmisoikeudet, erilaiset vähemmistöjen oikeudet ja kulttuurienvälisyyden kysymykset. Tietenkin myös arvokonservatiivit pitävät monesti ihmisarvoja suuressa arvossa ja arvoliberaalit voivat arvostaa suomalaisia perinteitä, joten minkään suoraviivaisen jaon tekeminen ei ole nähdäkseni mielekäästä. Usein myös suomalaisen politiikan kentällä arvoliberaali-arvokonservatiivi-asteikko, on tapa jaotella puolueita toisistaan. Arvokonservatiivi-arvoliberaali -jakoa ei nähdäkseni voida kuitenkaan pelkistää pelkkään puoluepolitiikkaan ja eri puolueiden ajamiin asioihin tai näiden edustamiin arvomaailmoihin. On kuitenkin nähtävissä, että poliittisella kentällä

---

¹⁶⁶ Ks. tästä myös esim. Yours Truly, Anna 7.12.2016.

¹⁶⁷ Lapsellista 23.3.2016.

¹⁶⁸ Meri, HS 3.4.2016.

arvoasioissa toiset puolueet ovat konservatiivisempia ja toiset liberaalimpia ja joissain puolueissa sisäinen hajanaisuus arvojen suhteen voi olla yleisempää.¹⁶⁹

Vaikka keskusteluun jakautuneisuudesta liittyy muitakin asioita, se kuitenkin pelkistyy monesti maahanmuuton kysymyksiin ja tällöin puhutaan esimerkiksi maahanmuuttoa vastustavista henkilöistä tai jopa rasisteista sekä maahanmuuttoon myönteisesti suhtautuvista suvaitsevista ihmisistä tai 'suvakeista'¹⁷⁰. Ajatusta tällaisesta jakautuneisuudesta voi kyseenalaistaa monelta kannalta. Ensinnäkin voidaan miettiä, onko tällainen jako perusteltu, vai onko se vain kuva, joka voi nousta seuraamalla julkista keskustelua ja yleistä keskusteluilmapiiriä? Tai voitaisiinko ehkä ajatella, että vain keskustelukulttuuri on jakautunut eivätkä itse suomalaiset? Jos taas tällainen jako nähdään olevan olemassa, voidaan pohtia, mitä nämä ääripäät sitten ovat tai ovatko ne ylipäättään ääripäitä sekä keitä niihin kuuluu ja kuka niitä määrittelee. Tarkoitukseni on tässä alaluvussa selvittää, millä tavalla näistä jakautuneisuuden, ääripäiden ja suvaitsevaisuuden rajojen teemoista puhutaan aineistossani ja pohtia hieman myös sitä, näyttäytykö ajatus jakautuneisuudesta legitiiminä aineistoni valossa.

Suomalaisen yhteiskunnan jakautuneisuuden teemaa käsitellään muun muassa Elina Hirvosen dokumentissa *Kiehumispiste* (2017), jossa keskeisenä aiheena on turvapaikanhakijoiden lisääntyneen määrän herättämä tunne suomalaisen kansan kahtia jakautuneisuudesta tai vähintään jakautuneisuuden ilmapiirin voimistumisesta.¹⁷¹ Myös Timo Vihavaisen, Marko Hamilon ja Joonas Konstigin toimittamassa kirjassa *Mitä mieltä Suomessa saa olla: Suvaitsevaisto vs. arvokonservatiivit* (2015) esitetään, että Suomessa vallitsee kahtiajakautunut ilmapiiri eikä asioista pystytä käymään julkista keskustelua ilman sormella osoittamista – vaikka he tosin puhuvatkin ennen kaikkea konservatiivien epäreilun huonosta maineesta ja jopa sananvapauden rajoittamisesta arvoliberaalien toimesta.¹⁷² Vihavaisen, Hamilon ja Konstigin teoksen sekä Hirvosen dokumentin voidaan nähdä edustavan jopa vastakkaisia puolia suomalaisessa suvaitsevaisuuskeskustelussa ja heidän näkemyksensä suvaitsevaisuudesta eroavat huomattavasti toisistaan. Onkin huomattava, että henkilön omat ideologiset näkemykset mahdollistavat suvait-

---

¹⁶⁹ Ks. Suomen suurimpien puolueiden peruseriaatteista esim. Mosaiikki Ry.

¹⁷⁰ Suvakki-käsite esiintyy melko usein julkisessa keskustelussa ja myös tutkimusaineistossani kymmeniä kertoja. Palaan käsitteeseen ja sille annettuihin määritelmiin ja merkityksiin tarkemmin alaluvussa 4.3, jossa tarkastelen suvakkiutta ja sen johdannaista suvakkihuoruutta identiteettinä.

¹⁷¹ *Kiehumispiste* 2017.

¹⁷² Vihavainen, Hamilo & Konstig 2015.

sevaisuuden käsittelyn eri tavoin ja se voidaan omien intressien mukaisesti esittää todella positiivisessa tai negatiivisessa valossa tai tietenkin myös näiden välimaastossa olevana. Yleisesti keskustelu jakautuneisuudesta tuntuu tapahtuvan lähinnä mielipiteiden tasolla, sillä tieteellistä tutkimusta aiheesta ei oikein löydy. Kuitenkin jo nämä yllämainitut teokset ovat esimerkkejä siitä, että aihe on puhuttanut aivan viime vuosina.

Jos suomalainen yhteiskunta nähdään jossain määrin jakautuneena, niin millaisia sitten ovat luotavat vastakkainasettelut? Yrjö Rautio kertoo HS:n pääkirjoituksessaan, kuinka monet päättäjät puhuvat ääripäistä samanveroisina ja yhtä huonoina vaihtoehtoina. Hän on kuitenkin itse sitä mieltä, että ”Polttopulloja vastaanottokeskukseen heittelevä rasisti ja hänen tekonsa tuomitseva ihmisoikeuksien puolustaja eivät takuulla ole yhtä lailla väärässä olevia ääripäitä.” Hän esittää, että ääriyhmät tarvitsevat vastapooleja oikeuttamaan omaa toimintaansa ja tässä tapauksessa ’äärisuvaitsemattomat’ ovat luoneet vastaparikseen ’äärisuvaitsevaiset’.¹⁷³ On selvää, että Rautio pitää jonkinlaista äärimmäistä suvaitsevaisuutta hyväksyttävämpänä kuin äärisuvaitsemattomuutta. Rautio kuitenkin antaa ymmärtää, ettei hänen mielestään mitään äärisuvaitsevaisten joukkoa ole varsinaisesti olemassa, vaan ihmisoikeuksia puolustavat ihmiset ovat hänen nähdäkseen järkeviä ihmisiä, jotka ymmärtävät, ettei maahanmuutto voi olla täysin rajoittamatonta.¹⁷⁴ Raution tapa viitata (ääri)suvaitsevaisiin ihmisiin ilmaisulla ’ihmisoikeuksia puolustava ihminen’ tuo selkeästi esiin hänen oman suhtautumisensa aiheeseen. Samaten Kari Huhta kirjoittaa HS:n kolumnissaan, ettei ”ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion puolustaminen ole mikään ääripää”.¹⁷⁵ Rautio ja Huhta eivät siis kumpikaan tunnu pystyvän määrittelemään, mikä tämä potentiaalinen suvaitsevainen ääripää sitten voisi olla, sillä ainakin ihmisoikeuksien puolustamisen he ymmärrettävästi laskevat normaaliksi toiminnaksi. Suvaitsevaisuus voidaankin nähdä toisten ihmisten ja näiden erilaisuuden kunnioittamisena – kunnioittamisena siis vähintään siinä mielessä, että kaikki saavat toteuttaa itseään haluamallaan tavalla. Suvaitseminen siis liittyy myös vahvasti siihen, että kaikkien ihmisoikeudet toteutuvat. Näin suvaitsevaisuuden rinnastaminen ihmisoikeuksiin tuntuu oikeutetulta ja myös lukijalle syntyy helposti selvä kuva siitä, että suvaitsevaiset ihmiset puolustavat ihmisoikeuksia, jolloin he lienevät enemmän oikeassa kuin niitä rajoittavat ihmiset.

---

¹⁷³ Rautio, HS 18.2.2016.

¹⁷⁴ Ibid.

¹⁷⁵ Huhta, HS 23.3.2016.

Vaikka esimerkiksi Rautio ja Sillanpää vaikuttivat kokevan suvaitsevan ääripään löytämisen hankalaksi, voitaisiin oletettuina ääripäinä kuitenkin pitää äärisuvaitsemattomia ja äärisuvaitsevaisia tai toisin sanoen suvakkeja. Jos tällaisia ääripäitä ajatellaan olevan, niin eikö voitaisi olettaa, etteivät kaikki ihmiset kuuluisi kumpaankaan ääripäähän? HS:n uutisessa käsitellään keskustelua aiheuttanutta kirjailija Jyri Paretskoin kirjoittamaa *Tolkun ihmiset* -kolumnia ja haastatellaan Paretskoita itseään.¹⁷⁶ Kolumnissaan Paretskoin pääväittäjänä on, että suurin osa suomalaisista ei kuulu maahanmuuttokysymyksissä mihinkään ääripäähän, vaan niin sanottuihin 'tolkun ihmisiin', jotka ovat valmiita auttamaan hädässä olevia, mutta ymmärtävät myös maahanmuuton mahdolliset haitat ja rajoitukset.¹⁷⁷ Erityisesti kolumni sai huomiota, kun presidentti Sauli Niinistö kehuu tekstiä omalla Facebook-sivullaan ja myönsi itsekkin olevansa tällainen tolkun ihminen.¹⁷⁸ Vaikka presidentti Niinistö ei varmasti olekaan kaikkien suomalaisten mieleen, voisi kuitenkin ajatella, että presidentin antama huomio antaa tekstile tietynlaista painoarvoa ja ehkä presidentin ulostulon myötä ihmiset kehtaavat helpommin myöntää kuuluvansa näihin oletettuihin keskitien kulkijoihin.

Tosin myös nämä keskitien kulkijat ovat alttiita kritiikille. Rautio ehdottaa, että monet suomalaiset päättäjät lukevat itsensä keskitien kulkijoihin, mutta hänen mukaansa keskitieltä ei löydy viisautta, vaan pelkästään ”sokeutta ja veltoa opportunistia”.¹⁷⁹ Eräs blogikirjoittaja ehdottaa, että monet ihmiset varmaan ajattelevat edustavansa normia monessa asiassa ja muiden ihmisten taas olevan poikkeuksia normista.¹⁸⁰ Tätä ajatusta voi verrata ajatukseen tolkun ihmisistä – monet ihmiset saattavat ajatella itsensä niin sanottuihin keskitien kulkijoihin ja ääripäiden olevan jossain aivan muualla. Voi tietenkin olla, että ihmiset, jotka keskitien kulkija määritteli jomankumman ääripään edustajaksi, näkevät itsensä edustavan keskitietä. Ei siis missään nimessä ole merkityksetöntä, kuka näitä määrittelyjä tekee ja mistä näkökulmasta asioita katsoo.

Tutkimusaineistoni valossa vaikuttaa siltä, että yleisesti ajatellaan jonkinlaisen suvaitsemattoman ääripään olevan olemassa. Toisenlaista näkökulmaa on esittänyt esimerkiksi perussuomalaisten kansanedustaja Laura Huhtasaari Facebook-kommentillaan, jossa sanoo, että ”Meillä on

---

¹⁷⁶ Sirén, HS 3.2.2016.

¹⁷⁷ Paretskoi 28.1. 2016.

¹⁷⁸ Facebook. *Sauli Niinistö 30.1.2016*.

¹⁷⁹ Rautio, HS 18.2.2016.

¹⁸⁰ Kotimaalainen 15.1.2016.

vain yksi ääripää, suvakit.” En valitettavasti löytänyt alkuperäistä kommenttia, mutta Huhtasaari myöntää Iltalehdelle kommentin olevan hänen kirjoittamansa. Huomattavaa tässä kommentissa kuitenkin on, että vaikka Huhtasaari myöntää kommentin aitouden, niin hän painottaa kontekstin tärkeyttä, eikä täten tästä yhdestä kommentista ehkä ole oikeutettua vetää sen suurempia johtopäätöksiä.¹⁸¹ Kommentti kuitenkin kieli ainakin siitä, että käsitteenä suvakki voidaan liittää juuri keskusteluun ääripäistä.

Paretskoilta kysellään HS:n jutussa, että jos toisen ääripään nähdään olevan ’äärisuvaitsemattomat’, niin mikä sitten olisi se toinen ääripää. Paretskoi pohtii äärisuvaitsevaisuuden olevan hänen mielestään problemaattinen sana, sillä hän ei usko, että sellaisia ihmisiä on olemassa-kaan, jotka hyväksyisivät kaiken. Hän esittää, että toinen ääripää voisivat olla ihmiset, jotka ovat ”valmiita käyttämään jopa väkivaltaa vastustamiaan ihmisiä kohtaan ja pyrkivät vaientamaan ja väheksymään niitä, jotka yrittävät puhua kriittisesti maahanmuutosta ilman rasistisia motiiveja”.¹⁸² Näin äärimmäistä toimintaa suvaitsevaisuuden nimissä ei ymmärtääkseni Suomessa ole tapahtunut, vaikkakin esimerkiksi itsenäisyyspäivänä 6.12.2017 järjestetyssä, ”isänmaallisten kokoontumisena” itseään mainostaneessa 612-kulkueessa, joku oli muun muassa heittänyt marssijoita kananmunilla.¹⁸³ Ihmiset, jotka todennäköisesti vastustavat rasismia, ja näkevät tietyt ryhmittymät rasismia kannattavina, voivat siis myös turvautua väkivaltaan ajaakseen omaa asiaansa ja vastustaessaan eri mieltä olevia. 612-kulkueen kohdalla kyse saattoi tosin olla pelkän maahanmuuttovastaisuuden kritiikin lisäksi laajemmistakin ilmiöistä, kuten kansallismielisyyden tai fasismin nousun pelosta. Nämä ovat asioita, jotka moni näkee vakavanakin uhkana yhteiskunnan hyvinvoinnille ja yleiselle yhteiskuntarauhalle. Kyseisessä tapahtumassa ilmenneitä väkivaltaisuuksia saattaakin siis osaltaan selittää se, että sen voitiin kokea tuottavan potentiaalisesti suurta uhkaa suomalaiselle yhteiskunnalle.

Äärisuvaitsevaisina pidettyjä ihmisiä onkin toisinaan kritisoitu siitä, että he leimaisivat rasistiseksi kaikki maahanmuuttoa kritisoivat puheenvuorot.¹⁸⁴ Sosiologi Frank Furedi esittää, että viime vuosikymmeninä on voimistunut uusi suvaitsemattomuuden muoto, joka näyttäytyy sananvapauden rajoittamisena, ajatusten ohjailuna ja toiminnan kontrolloimisena. Tällainen toi-

---

¹⁸¹ Harmanen 5.3.2016.

¹⁸² Sirén, HS 3.2.2016.

¹⁸³ Mäkinen & Jokinen 6.12.2017.

¹⁸⁴ Ks. esim. Vihavainen, Hamilo & Konstig 2015, 271.

minta tapahtuu usein sellaisten ihmisten toimesta, jota mieltävät itsensä vapaamielisiksi ja poliittisesti vasemmalla tai keskustassa oleviksi.¹⁸⁵ Yllä kuvatulla toiminnalla pyritään siis suvaitsemattomuuden estämiseen, mutta näissä pyrkimyksissä voidaan sortua myös osaltaan suvaitsemattomuuteen. Teologi ja Uuden testamentin professori D. A. Carson taas esittää, että valloilla on niin sanottu uusi suvaitsevaisuus, joka hänen mukaansa hyväksyy kaikki uskomukset ja mielipiteet ja pitää niitä tasa-arvoisina. Hän sanoo myös, että tämä uusi suvaitsevaisuus jatkuvasti salakuljettaa ajatusrakennelmia kulttuuriin ja tuputtaa niitä ihmisille, jotka ovat eri mieltä sekä väittää, että eri mieltä olevat ihmiset ovat suvaitsemattomia.¹⁸⁶ Tulee huomata, että Carson kirjoittaa suvaitsevaisuudesta kristinuskon näkökulmasta. Carsonin näkemys onkin melko kärkeä ja sitä voidaan helposti kyseenalaistaa. Suvaitsevaisuuden tutkimukseen perehtyneelle on selvää, että tutkijat ovat pohtineet paljonkin suvaitsevaisuuden rajoja ja painottaneet sitä, ettei kaikkea voida hyväksyä.¹⁸⁷ Lähtökohtaisesti Carsonin ajatus on myös ristiriidassa monen tutkijan esittämän suvaitsevaisuuden peruseriaatteen kanssa, jonka mukaan suvaitsevaisuuteen nimenomaan liittyy aina se, ettei suvaittavaa asiaa varsinaisesti hyväksytä tai pidetä hyvänä vaan sen vain annetaan olla.¹⁸⁸ Voi olla perusteltua jossain määrin kritisoida suvaitsevaisuuden nimissä tapahtuvaa suvaitsematonta toimintaa ja ajattelua, mutta suvaitsevaisuuden periaatteen rajallisuuden kiistäminen on hieman kohtuutonta.

Suvaitsevaisuuden rajat ja se, mitä pitäisi suvaita ja kuinka pitkälle suvaitsemisen tulisin ulottua, on mietityttänyt tutkijoita, mutta se on puhuttanut myös suomalaisessa yhteiskunnassa. Äärisuvaitsevaisista tai suvakeista puhuttaessa usein ajatellaan heitä ihmisinä, jotka hyväksyvät kaiken kritiikittömästi. Aineistossani on argumentoitu tätä ajatusta vastaan, kuten jo aiemmin on tullut esille. Puhuttaessa suvaitsevaisuuden rajoista Yrjö Rautio ilmaisee mielipiteensä, jonka mukaan suvaitsevaisuudella kyllä on rajansa ja hänen mukaansa ne kulkevat siinä, ettei suvaitsematonta tulisi suvaita.¹⁸⁹ Rautio ei ole mielipiteensä kanssa yksin, sillä kuten esittelin jo luvussa 2.1, samanlaisia määritelmiä suvaitsevaisuuden rajoille ovat esittäneet myös useat tutkijat.¹⁹⁰ Jos ajatellaan, ettei suvaitsematonta tule suvaita, niin saavutaan suvaitsevaisuuden

---

¹⁸⁵ Furedi 2011, vii.

¹⁸⁶ Carson 2012, 3–4, 96.

¹⁸⁷ Ks. esim. Walzer 1999, 6.

¹⁸⁸ Ks. esim. Cohen 2004, 71; King 44–54.

¹⁸⁹ Rautio HS, 18.2.2016.

¹⁹⁰ Ks. esim. Popper 1945, 226; Brown, Forst, Di Blasi & Holzhey 2014, 46.

paradoksin äärelle – kun suvaitsevaisuuden rajat määritellään, tullaan suvaitsemattomiksi näiden rajojen ulkopuolella oleville.¹⁹¹ Tutkimusaineistossani tätä paradoksisuutta ei kuitenkaan problematisoida, vaan ennemmin suvaitsemattomuus tuomitaan melko suoraan kiinnittämättä huomiota tähän paradoksisuuteen.

Suvaitsevaisuuden rajoja voidaan myös määritellä ilman, että kaikki suvaitsemattomuus suljetaan näiden rajojen ulkopuolelle. Sami Sillanpää kirjoittaa, kuinka suomalaiset ovat alkaneet enenevässä määrin uhkailemaan toisiaan ja uhkailun kohteena ovat olleet etenkin liian suvaitsevaisina tai suvakkeina pidetyt henkilöt. Tästä syystä hänen mielestään ”on tullut aika suhtautua suvaitsevaisuudenvihaajiin vähemmän suvaitsevaisesti”.¹⁹² Sillanpää puhuu ’suvaitsevaisuudenvihaajista’, jolla hän tarkoittanee ihmisiä, jotka toimivat aktiivisesti suvaitsevaisuutta ja suvaitsevaisina pitämiään ihmisiä vastaan erityisesti uhkailun kautta. Hän painottaa, että erilaisia mielipiteitä tulisi suvaita, koska elämme yhteiskunnassa, jossa vallitsee sananvapaus. Sen sijaan väkivaltaa tai sillä uhkailua ei tule hyväksyä, kuten ei myöskään lain rikkomista.¹⁹³ Tällaisen ajattelun myötä myös jonkinasteinen suvaitsemattomuus näyttäytyy hyväksyttävänä, kunhan se ei aktualisoidu käytännön toiminnassa ja sillä ei aiheuteta harmia muille ihmisille. Tässä voisi nähdä kaikuja jopa John Stuart Millin klassisesta ajatuksesta, että toisen toimintaan tulee olla puuttumatta siihen asti, kunnes suvaittavasta toiminnasta aiheutuu haittaa muille.¹⁹⁴

Vedettäessä rajoja siihen, mitä ja keitä tulisi tai ei tulisi suvaita, ollaan valtakysymysten ääressä. Suvaitsevaisuudesta puhuttaessa tulee muistaa sen sisältämät epäsuhtaiset valta-asetelmat.¹⁹⁵ Jos suvaitsevaisuutta ajatellaan aiemmin esitetyllä tavalla, jonka mukaan suvaitsiijalla täytyy aina olla valta suvaita tai olla suvaitsematta, niin tällöin on nähtävä, että ne jotka suvaitsevat tai eivät suvaitse, ovat valta-asemassa olevia ihmisiä. Ennen kaikkea siis enemmistöryhmät ovat sellaisessa asemassa, jossa heillä on valta suvaita tai olla suvaitsematta sekä määritellä suvaitsevaisuuden rajoja. Jo siis se, että esimerkiksi Rautio ja Sillanpää voivat tällä tavalla ehdotella suvaitsevaisuudelle rajoja, voi kertoa siitä, että he ovat sellaisessa yhteiskunnallisessa asemassa, jossa tällaisia määritelmiä voidaan esittää. On myös huomionarvoista, että Raution teksti on Helsingin Sanomien kolumni ja Sillanpään teksti pääkirjoitus, mikä kertoo siitä, että ainakin Sillanpään kirjoituksen kohdalla se pääkirjoitukselle luonteenomaisesti edustaa lähtökohtaisesti

---

¹⁹¹ Forst 2003, 81.

¹⁹² Sillanpää, HS 7.2.2016.

¹⁹³ Ibid.

¹⁹⁴ Ks. Mill 2003 [1859], 18.

¹⁹⁵ Galeotti 2002, 90.

lehden näkemystä. Tästä voisi päätellä lehden näkemyksen olevan, ettei ainakaan suvaitsevaisuuden vihaamista tulisi hyväksyä. Yhteiskuntarauhan ylläpitäminen ja lakien noudattaminen näyttäytyy erityisesti Sillanpään kirjoituksessa voimakkaina periaatteina, joiden mukaan ihmisten tulisi toimia ja täten myös Helsingin Sanomien voisi nähdä painottavan juuri näiden asioiden tärkeyttä.

On myös hyvä huomioida, että voi olla niin, ettei suomalaisessa julkisessa keskustelussa suvaitsevaisuutta ja sen rajoja määrittele pelkästään enemmistö, vaan ehkä myös ns. suvaitsematon vähemmistö. Ihmiset jotka suhtautuvat suvaitsevaisuuteen selvästi kielteisesti tuskin ovat valtava joukko, mutta saattavat olla sitäkin äänekkäämpiä ja hanakampia tuomaan omaa ajatteluaan kuuluviin. Suvaitsemattoman vähemmistön retoriikka on osaltaan voinut aiheuttaa sen, että suvaitsevaisuus on noussut niin vahvasti yhteiskunnallisen keskustelun aiheeksi. Lisäksi negatiivisempi suhtautuminen suvaitsevaisuuteen on voinut yleisemmin vaikuttaa siihen, miten suvaitsevaisuuteen suhtaudutaan, miten siitä puhutaan ja miten esimerkiksi omaa suvaitsevaisuutta ilmaistaan. Palaan näihin mietteisiin vielä seuraavassa käsittelyluvussa.

Kielteisemmin suvaitsevaisuuteen suhtautuvat ovat toisinaan kritisoineet suomalaista mediaa liiallisena nähdystä suvaitsevaisuudesta ja arvoliberaalista ideologiasta. Perussuomalaisten ajatushautomo Suomen Perusta julkaisi vuonna 2015 tekstin¹⁹⁶, jossa toimittaja Marko Hamilo käsittelee perussuomalaisten vaikeakin suhdetta mediaan. Hamilon pääargumentti on, että monet media-alan ammattilaiset elävät hänen kutsumassaan 'punavihreässä kuplassa', jolloin heidän yhteiskunnalliset ja poliittiset näkemyksensä vaikuttavat mahdollisesti heidän työhönsäkin ja siihen, miten he erityisesti perussuomalaisista kirjoittavat.¹⁹⁷ 'Punavihreä kupla' on käsite, jonka Hamilo on lanseerannut vuonna 2014 Perussuomalainen -lehdessä, jolla hän kuvaa havaitsemaansa ilmiötä tietyllä Helsingin alueella. Hänen havaintojensa mukaan Helsingissä asuu suhteellisen pienellä alueella huomattavan paljon samanmielisiä ihmisiä, joiden poliittiset ja kulttuuriset piirteet näkyvät heidän äänestämiskäyttäytymisessään – he siis äänestävät huomattavan paljon arvoliberaaleiksi luokiteltavia puolueita. Hamilo kertoo heidän poikkeavan muun Suomen kulttuurisista ja poliittisista piirteistä eivätkä he täten edusta 'tavallista suomalaista'.

---

¹⁹⁶ Kirjoittaja itse esittelee tekstin raporttina, mutta hän ei perustele esittämiään väitteitä tutkimuksella ja kirjoitus on Hamilon omien sanojen mukaan hänen oma näkökulmansa. HS:n kolumnin kirjoittanut Tiina Raevaara kutsuu tekstiä pamfletiksi, mutta itse viittaa siihen mahdollisimman neutraalisti tekstinä.

¹⁹⁷ Hamilo 2015.

Hamilton mukaan tämän tietyn 'kuplan' ihmiset saavat myös liikaa äänenpainoa julkisessa keskustelussa.¹⁹⁸ Tässä tapauksessa on kuitenkin hyvä huomioida myös se, että koska kyseessä on perussuomalaisten oma julkaisu, voi kirjoittajalla olla omat intressinsä esittää asiansa tietyssä valossa. Kirjoitusta ei siis voi pitää täysin puolueettomana näkemyksenä perussuomalaisten ja suomalaisen median välisestä suhteesta.

Ainakin Hamilton tekstissä kritiikkiä ovat saaneet erityisesti Helsingin Sanomat, Yleisradio ja näiden toimittajat.¹⁹⁹ Ylen strategiassa sen tehtävänä on kuvattu sananvapauden, korkeatasoisen journalismin ja median monimuotoisuuden edistämisen lisäksi ”myös tukea suomalaisen kulttuuriperinnön vaalimista, suvaitsevaisuutta, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja kulttuurista moninaisuutta”.²⁰⁰ Tiina Raevaara kirjoittaa HS:n kolumnissaan, että suvaitsevaisuus-sanan esiintyminen Ylen strategiassa onkin aiheuttanut kritiikkiä erityisesti perussuomalaisten parissa. Raevaara kuitenkin esittää, ettei suvaitsevaisuus tarkoita tässä minkäänlaista kaiken hyväksymistä, vaan mahdollisimman laajaa ja monipuolista ohjelmatarjontaa ja näkökulmaa asioihin. Hän myös ehdottaa, että ehkä journalismi muokkaa toimittajia eikä toisin päin. Toimittajat voivat työnsä puolesta nähdä laajasti maailmaa ja sen monimuotoisuutta, ja Raevaaran mukaan tämä voisi selittää toimittajien mahdollisesti suvaitsevaisempaa asennetta.²⁰¹

Raevaara yhdistää suvaitsevaisen asenteen journalistin työhön, mutta myös etenkin taiteilijapiirejä voidaan pitää yleisesti avomielisinä ja poliittisesti vasemmalle kallellaan olevina. Teatteriohjaaja Akse Pettersson väittääkin, että Suomessa on hankala olla vakavasti otettava taiteilija, jos arvomaailma ei ole punavihreä, mikä on hänen mielestään myös hieman ongelmallista ja omalla tavallaan poissulkevaa. Lisäksi hän esittää, että lähes koko kulttuurikenttä on osa ”hyväntahtoista puna-vihervasemmistolaishenkistä populaatiota”.²⁰² Voisi siis nähdä, että kulttuurialan oletettu arvoliberalismi ei ole täysin tuulesta temmattua, ja sinänsä kritiikki voi olla osuvaa. Toinen kysymys sitten on, onko lähtökohtaisesti suvaitsevainen asenne itsessään huono asia.

Tutkimusaineistossani ääripääkeskustelu ja pohdinnat kahtia jakautuneisuudesta ja suvaitsevaisuuden rajoista saavat melko paljon painoarvoa. Aineiston perusteella voitaisiin kuitenkin

---

¹⁹⁸ Hamilo 2015; Hamilo 7.7.2014.

¹⁹⁹ Hamilo 2015.

²⁰⁰ Yle. *Ylen strategia*.

²⁰¹ Raevaara, HS 22.3.2016.

²⁰² Massa 16.10.2016.

nähdä, että monet myöntävät jonkinlaista jakautuneisuutta olevan ilmassa mutta eivät niinkään hyväksy ajatusta kahdesta ääripäästä. Potentiaaliset ääripäät saattavat lopulta olla melko marginaalisia ja suurin osa suomalaisista voi ainakin itse mieltää itsensä ääripäiden väliin. Aineistoni avulla ei selvinnyt, mistä puhe jakautuneisuudesta on saanut alkunsa ja kuka tällaista retoriikkaa tarkalleen ottaen käyttää. Aihetta käsitellessä nousee myös kysymyksiä siitä, ketä jakautuneisuuden retoriikka voisi mahdollisesti hyödyttää ja onko joidenkin edun mukaista luoda kuvaa yhteiskunnallisesta jännitteisyydestä. Tämän tutkielman puitteissa en kuitenkaan pysty tähän aiheeseen paneutumaan tämän enempää. Joka tapauksessa ajatus jakautuneisuudesta tulee jossain määrin esiin myös tutkimusaineistossani, mikä kertoo siitä, että ainakin aihe on aiheuttanut keskustelua. On myös niin, että asiasta keskusteleminen tuo sitä vahvemmin esille ja on mahdollista, että sille annettu huomio luo siitä kuvaa suurempana ongelmana kuin se ehkä tosiasiasa on. Jakautuneisuuden retoriikka viestii kuitenkin ainakin siitä, että suvaitsevaisuus on suomalaisessa yhteiskunnassa asia, jolla on potentiaalia luoda kuilua ihmisten väliin ja joka voi vaikuttaa siihen, miten ihminen itsensä määrittelee.

4 Suvaitsevaisuus identiteetin rakentajana

4.1 Henkilökohtainen luonteenpiirre ja arvo

Tutkimusaineistoni perusteella suomalaisissa suvaitsevaisuusdiskursseissa painottuvat paljon suvaitsevaisuuden yhteys demokraattisen yhteiskunnan ja yhteiskuntajärjestyksen ylläpitoon, kasvatukseen ja koulutukseen sekä keskusteluun kansan sisäisestä jakautuneisuudesta sekä erityisesti maahanmuuton kysymyksistä. Tällaisen selvästi yhteiskunnallisemman näkökulman lisäksi suvaitsevaisuutta pohditaan myös paljon suhteessa ihmisten identiteetteihin – sekä yksilöiden itsemäärittelyyn että toisten tekemien luokitteluiden ja luonnehdintojen kautta. Tässä käsitteilyluvussa paneudun siihen, millä tavoin tutkimusaineistossani suvaitsevaisuudesta puhutaan henkilökohtaisemmalla tasolla. Pohdin suvaitsevaisuuden määrittelyä sekä ihmisen oman identiteetin, arvojen, asenteiden ja maailmankatsomuksen kannalta että toisten tekemien määritelmien kautta. Lisäksi viimeisessä alaluvussa käsittelen sanojen *suvakki* ja *suvakkihuora* määritelmiä sekä niiden kehityksen vaiheita. Vaikka tässä luvussa keskitynkään suvaitsevaisuuteen enemmän yksilötasolla, en kuitenkaan unohda yhteiskunnallistakaan puolta. Identiteettien voidaan nähdä muotoutuvan ympäristön vaikutuksesta ja näin ollen yhteiskunnallinen aspekti on hyvä kantaa mukana koko aineiston analyysini ajan. Suomalaisen yhteiskunnan ollessa tutkimuskontekstini suhteutan suvaitsevaisuuden diskursseja jatkuvasti siihen ja toisaalta myös hieman globaaliin kontekstiin.

Kun suvaitsevaisuutta ajatellaan luonteenpiirteenä, jonka ihminen näkee tärkeänä itselleen ja jopa osana itseä, voidaan ajatella se osaksi hänen identiteettiään. Tällöin saavutaan pohtimaan, mitä identiteetillä oikeastaan tarkoitetaan. Yksinkertaisimmillaan identiteetillä voidaan tarkoittaa ihmisen käsitystä itsestään – ihmisen käsitystä siitä kuka hän itse on, millainen ihminen hän on ja millaisessa suhteessa hän on muihin ihmisiin.²⁰³ Identiteetillä voidaan kuitenkin nähdä olevan monia merkityksiä ja huolimatta siitä, että käsitettä usein käytetään huoletta arkisessakin puheessa, sitä voi olla hankala määritellä lyhyesti ja selvärajaisesti.²⁰⁴ Kulttuurintutkija Stuart Hall painottaa identiteettien keksittyä luonnetta.²⁰⁵ Tällöin identiteettejä ei siis tulisi nähdä

---

²⁰³ Hogg & Abrams 1988, 2.

²⁰⁴ Fearon 1999, 2.

²⁰⁵ Hall 1999, 11.

luonnollisina tai annettuina. Hall näkee, että ihmisellä ei ole yhtä kiinteää ja vakaata identiteettiä, vaan subjekti koostuu monista erilaisista identiteeteistä, jotka saattavat olla jopa ristiriidassa keskenään. Identiteetti on hänelle myös dynaaminen eli se ei ole pysyvä vaan muuttuu ja muovautuu jatkuvasti ihmisen ottaessa erilaisia identiteettejä eri ajoissa ja paikoissa.²⁰⁶ Ihmisen voisi täten nähdä jatkuvasti rakentavan omaa identiteettiään suhteessa ympäristöönsä ja muihin ihmisiin.

Identiteetin määrittely ei siis ole yksinkertaista, mutta tämän tutkielman puitteissa riittää ajatus siitä, että identiteetti ymmärretään ihmisen tapana määritellä itseään. Kun aineistossani ihmiset puhuvat suvaitsevaisuudesta omana luonteenpiirteensä tai itselleen tärkeänä arvona, näen heidän enemmän tai vähemmän rakentavan omaa identiteettiään sen ajatuksen pohjalta, että he ovat suvaitsevaisia. Tietysti on selvää, että samanaikaisesti näiden ihmisten identiteettiä rakentavat ja muokkaavat monet muutkin asiat. Suvaitsevaisuus on siis yksi sellainen piirre, jonka kautta yksilö voi määritellä sitä, minkälainen ihminen hän itse on.

Suvaitsevaisuus voi siis vaikuttaa siihen, miten ihmisen näkee itsensä. Leena Suurpää kertoo suvaitsevaisuuden käsitteellä usein viitattavan

ihmisen toiminnan takana oleviin perustaviin arvovalintoihin, jotka määrittävät paitsi ihmisen käsitystä itsestään ja omasta yksilöllisyydestään, myös hänen suuntautumisestaan muihin ihmisiin ja yhteisöllisyyteen.²⁰⁷

Näin ollen suvaitsevaisuutta voidaan ajatella ihmisen toimintaa ohjaavana piirteenä, joka vaikuttaa ihmisen näkemykseen sekä itsestään että muista ihmisistä. Myös tutkimusaineistossani suvaitsevaisuus esitetään kirjoittajan omana luonteenpiirteenä muutamaan otteeseen. Eräs blogikirjoittaja kirjoittaa omasta introvertista luonteestaan korostaen sitä, kuinka introverteilla on paljon hyviä luonteenpiirteitä ja vahvuuksia eikä heitä tulisi nähdä ekstroverttejä huonompina. Kirjoittaja kuvailee omia hyviä luonteenpiirteitään, joihin kuuluvat suvaitsevaisuuden lisäksi

---

²⁰⁶ Ibid., 22–23.

²⁰⁷ Suurpää 2005, 43.

muun muassa empaattisuus ja diplomaattisuus. Hän myös yhdistää pitkälti samat piirteet yli-päättään introvertteihin.²⁰⁸ Erityisesti empaattisuuden voisikin nähdä olevan kiinteässä yhteydessä suvaitsevaisuuteen, sillä suvaitsevaan ihmiseen yhdistetään helposti ajatus tämän kyvystä asettua toisen ihmisen asemaan ja ajatella asioita myös toisen näkökulmasta. Toisessa blogikirjoituksessa empaattisuutta kuvattiinkin juuri kykynä asettua ”toisen saappaisiin”.²⁰⁹ Empaattisuuden ja suvaitsevaisuuden esiintyminen samassa yhteydessä tuntuu siis näin melko luontevalta. Tässä tapauksessa, kuten myös useassa muussa tapauksessa, suvaitsevaisuus listataan muiden positiivisena pidettyjen piirteiden sekaan, mikä viestii siitä, että yleisesti suvaitsevaisuus tunnutaan ymmärrettävän hyväksi luonteenpiirteeksi. Toinen blogikirjoitus on kunnianosoitus kirjoittajan omalle äidille ja sen kirjoittaja listaa piirteitä, joita on perinyt äidiltään ja joista on myös ylpeä. Yksi näistä piirteistä on suvaitsevaisuus, jota hän määrittelee sanomalla, että ”ketään ei tuomita tai pidetä vähempiarvoisena”. Muita hänen mainitsemiaan piirteitä ovat esimerkiksi sanavalmius, positiivisuus, rakkaus ja työmoraali.²¹⁰ Myös tässä suvaitsevaisuus esitetään yhdessä muiden lähtökohtaisesti hyvänä nähtyjen piirteiden kanssa ja suvaitsevaisuuden positiivista luonnetta lisää myös se, että kirjoittaja kertoo olevansa ylpeä näistä piirteistään.

Jos suvaitsevaisuus nähdään lähtökohtaisesti positiivisena piirteenä – kuten tutkimusaineistossani tavataan tehdä – voisi ajatella, että ihmiset usein haluaisivat näyttäytyä muille suvaitsevaisina. Huolimatta siitä, että usein jo lapsia opetetaan olemaan välittämättä siitä, mitä muut ihmiset heistä ajattelevat, ihmiset kuitenkin ovat monesti kiinnostuneita siitä, miten muut ihmiset heidät näkevät ja mitä mieltä heistä ollaan.²¹¹ Ihmisillä voi nähdä siis olevan yleisesti tarve näyttäytyä muille ihmisille positiivisessa valossa. Sosiologi Erving Goffman esitti jo vuoden 1959 teoksessaan *Arkielämän roolit*, kuinka ihmiset sosiaalisessa vuorovaikutuksessa esittävät erilaisia rooleja, joiden kautta he voivat luoda itsestään haluamansa kuvan muille ihmisille. Lisäksi Goffmanin mukaan ihmisten identiteetit manifestoituvat sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, jossa ne joko hyväksytään tai torjutaan.²¹² Goffmanin ajatusten perusteella identiteetit myös osaltaan muodostuvat vuorovaikutuksen kautta, mikä käy yksiin myös Hallin ajatuksen kanssa identiteettien dynaamisuudesta. Suvaitsevaisena näyttäytymisen ulospäin voi siis mahdollisesti ajatella olevan myös jonkinlaisen roolin esittämistä eikä se tällöin välttämättä aina korreloi yksilön todellisten ajatusten ja asenteiden kanssa.

---

²⁰⁸ Hatullinen Kuolemattomia Ajatuksia 27.4.2016.

²⁰⁹ Melaranta, Oppitori 13.10.2016.

²¹⁰ Iduberga's 8.5.2016.

²¹¹ Wright 2015, 13.

²¹² Goffman 1971 [1959]; ks. myös esim. Uski 2015, 28–31.

Mikko Ahola pohtii Uuden Suomen blogikirjoituksessaan suomalaista suvaitsevaisuutta juuri Goffmanin teorian kautta. Hän esittää, että rasisminvastaisuudesta ja suvaitsevaisuudesta on tullut normi ainakin suomalaisille päättäjille ja keskiluokalle, mikä hänen mukaansa aiheuttaa sen, ettei tästä normista voi poiketa ilman, että henkilö menettäisi sosiaalisen arvostuksensa.²¹³ Näin ajatellen Suomessa vallitsisi ilmapiiri, jonka mukaan ihminen ei oikein voi kertoa olevansa suvaitsematon ilman, että tällöin jossain mielessä sosiaalisesti menettäisi kasvonsa tai joutuisi arvostelun kohteeksi. Uskon, että tietyissä sosiaalisissa ympäristöissä asia voi olla juuri näin – avointa rasismia tai suvaitsemattomuutta ei hyväksytä. Näkisin kuitenkin, että Suomessa voi olla myös laajempiakin sosiaalisia yhteisöjä, joissa tällaisten mielipiteiden ilmaiseminen on sallittua eikä se riko yhteisön normeja. Selvää on kuitenkin se, että normit säätelevät sitä, mitä ihminen voi sanoa tai miten hän voi toimia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa, yhteisöissä tai ylipäätään yhteiskunnan jäsenenä ilman kasvojensa menetystä tai muita seuraamuksia.²¹⁴ Eri-laiset toimintaa ohjaavat ja säätelevät normit vaikuttavat suomalaisten käytökseen ja yhtä lailla niiden voi nähdä vaikuttavan myös siihen, millä tavalla ihmiset esittävät ulospäin suvaitsevaisuuttaan tai suvaitsemattomuuttaan. Normien lisäksi ihmisten käyttäytymistä ohjaavat tietysti myös lait, jotka kieltävät esimerkiksi syrjinnän ja toisten loukkaamisen, mikä myös rajoittaa sitä, millä tavoin ihminen voi potentiaalista suvaitsemattomuuttaan esittää.

Aineistossani esiintyvä mielenkiintoinen ilmiö on myös Ämmät-blogi, joka tuli tekemässäni aineistohaussa esille useammankin blogikirjoituksen²¹⁵ myötä huolimatta siitä, ettei näissä kirjoituksissa mainittu itse sanaa suvaitsevaisuus vaan sana oli pelkästään liitetty tekstin tunnisteksi. Yhdessä kirjoituksessa tosin mainittiin sana suvaitsemattomuus.²¹⁶ Tästä johtuen en anna tutkimuksessani kyseisille kirjoituksille tämän enempää painoarvoa, mutta on mielestäni kiehtovaa, kuinka blogin kirjoittajat ovat selvästi halunneet liittää tekstinsä osaksi suvaitsevaisuuskeskustelua, vaikka itse sanaa ei olisi tekstissä mainittu. Kyseistä blogia kirjoittavat useimmat ihmiset ja eri ihmisten teksteissä suvaitsevaisuus on liitettyä yhdeksi tekstin tunnistetuksi. Tekstit käsittelevät pääasiassa Suomessa vallitsevaa, heidän nähdäkseen haitallista ja huolestuttavaa, ilmapiiriä ja sinänsä pohtivat kyllä aiheita, joiden yhteydessä monesti puhutaan

---

²¹³ Ahola 23.8.2016.

²¹⁴ Normeista ks. esim. Brennan, Eriksson, Goodin & Southwood 2013, 1–14.

²¹⁵ Salokannel 15.1.2016; Salokannel 27.1.2016; Sahlberg 23.3.2016.

²¹⁶ Karikko 15.11.2016.

suvaitsevaisuudesta. Kirjoittajat selvästi kannattavat suvaitsevaisuutta ja he ovat ehkä halunneet edistää suvaitsevaisuuden sanomaa lisäämällä sanan tunnisteeksi. Voi myös ajatella, että kirjoittajat eivät välttämättä ole halunneet liittää pelkästään omia kirjoituksiaan osaksi suvaitsevaisuuskeskustelua vaan myös itsensä ja näin halunneet avoimesti näyttää olevansa suvaitsevaisuuden puolella.

Myös muutamassa muussa blogikirjoituksessa ihmiset identifioituvat avoimesti suvaitsevaisiksi ihmisiksi, mutta eivät tee tätä käsitteen suvaitsevainen kautta, vaan puhuvat itsestään suvakki-sanasta johdetulla ilmaisulla 'suvakkihuora'. Näissä tapauksissa kirjoittajat eivät esitä suvaitsevaisuutta vain luonteenpiirteenään, vaan ennemmin tekevät suvaitsevaisuudesta tai suvakkihuoruudesta itselleen identiteetin. Tulen käsittelemään näitä aineistossani annettuja määritelmiä tarkemmin luvussa 4.3, mutta näen olennaisena tuoda jo tässä vaiheessa esiin, että suvaitsevaisuus liitetään aineistossani paikoitellen vielä selvemmin osaksi omaa identiteettiä kuin tähän mennessä on tullut esiin.

Tutkimusaineistossani suvaitsevaisuus liitetään useassa tapauksessa osaksi ihmisen luonnetta, identiteettiä tai arvomaailmaa joko itse kyseisen henkilön tai jonkun muun toimesta. Helsingin Sanomien puolella tämä tulee esiin lähinnä muistokirjoitusten kohdalla. Arkkitehti ja kirjailija Arne Nevanlinnan muistokirjoituksessa suvaitsevaisuus mainitaan yhtenä arvona, jonka tämä oli oppinut kotoaan. Suvaitsevaisuuden lisäksi hänen kotoa oppimiaan arvoja olivat älyllisyys sekä ironian- ja suhteellisuudentaju.²¹⁷ Suvaitsevaisuus kuvataan tässä siis arvona ja se esitetään sellaisten piirteiden kanssa, joita voi pitää lähtökohtaisesti positiivisina. Toisessa muistokirjoituksessa professorista ja lääketieteen sekä filosofian tohtorista Pekka Vuoriasta kerrotaan kuinka:

työssään, kirjoituksissaan ja henkilökohtaisessa elämässään hän ilmensi ihmisuskoista, arvojohtoista elämänsänsä, jossa sydämen sivistys, suvaitsevaisuus ja vastuullinen myönteisyys ohjasivat tekemistä.²¹⁸

Tässäkin suvaitsevaisuus on listattuna melko hyvien asioiden joukkoon ja mielenkiintoista on, että tässä puhutaan ”sydämen sivistyksestä”, jolloin suvaitsevaisuuden ja sivistyksen voi nähdä

---

²¹⁷ Siltala, HS 20.8.2016.

²¹⁸ Palva, Saarinen & Vuoria, HS 7.11.2016.

kytkeytyvän jälleen toisiinsa. Huomattavaa näissä teksteissä on, että suvaitsevaisuus esitetään positiivisena piirteenä tai arvona, joka Nevanlinnan ja Vuorian elämiä tai luonteita on määrittänyt. Tämä positiivisuus tulee esiin sekä suvaitsevaisuus-sanan käyttötavan että osaltaan myös tekstin luonteen kautta – muistokirjoituksissa kuitenkin yleensä pyritään kuvaamaan edesmennyttä kunnioittavaan sävyyn.

Suvaitsevaisuus esiintyy tutkimusaineistossani lähes poikkeuksetta positiivisena arvona eikä sitä juuri lainkaan esitetä negatiivisessa valossa. Näyttää siltä, että suvaitsevaisuus helposti nähdään positiivisena arvona tai luonteenpiirteenä, mutta sen positiivisuutta ei ehkä aina tulisi nähdä itsestäänselvyytenä. Preston King on ehdottanut, että suvaitsevaisuus ja suvaitsemattomuus olisivat itsessään arvovapaita eivätkä siis lähtökohtaisesti hyviä tai pahoja.²¹⁹ Myös Rainer Forst ja Wendy Brown ovat sitä mieltä, ettei suvaitsevaisuus ole itsessään arvo tai hyve, vaan se on hyvää ainoastaan silloin, kuin se on oikeutettu kunnolla.²²⁰ Suvaitsevaisuuden esittäminen absoluuttisesti hyvänä ja suvaitsemattomuuden esittäminen pahana onkin nähdäkseni hieman mustavalkoista ajattelua.

Jos suvaitsevaisuutta ajatellaan yksilön arvona, niin tulisi myös ottaa huomioon se, ettei suvaitsevaisuuden arvo tai suvaitsevainen asenne välttämättä korreloi ihmisen käyttäytymisen kanssa. Suvaitsevaisuuden käytäntö yhdistetään usein ihmisen arvoihin ja asenteisiin, mutta Cohen ehdottaa, että ihminen voi kuitenkin suvaita käytännössä ilman suvaitsevaa asennetta.²²¹ Tässä yhteydessä voidaan ajatella esimerkiksi tilannetta, jonka eräs blogikirjoittaja esittää kirjoituksessaan. Hän kertoo joukkoliikenteessä huonosti käyttäytyvistä ihmisistä kuten esimerkiksi istumapaikan tavaroillaan varaavista matkustajista, joita hänenkin täytyy sietää vaikka ei itse ”ole aamulla kovinkaan suvaitsevainen ihminen”.²²² Tässä tapauksessa voitaisiin ajatella, että kirjoittaja ei hyväksy tällaista toimintaa, mutta sietää sitä siitä huolimatta eikä nosta asiasta meteliä. Tämähän on pitkälti suvaitsevaisuutta, kuten se ehkä perinteisimmin ymmärretään – on jokin asia, josta ei pidetä tai jota ei hyväksytä, mutta siihen ei kuitenkaan puututa. Tärkeää on pitää mielessä, että jotakin asiaa käytännön tasolla suvaitseva ihminen ei siis välttämättä ajatuksen tasolla kyseistä asiaa hyväksy. Tällöin tietyllä tavalla voi olla hieman absurdiakin puhua suvaitsevaisuudesta ihmiselle yleisenä arvona tai luonteenpiirteenä, sillä suvaitsevaisuus tulisi

---

²¹⁹ King 1975, 67.

²²⁰ Brown, Forst, Di Blasi & Holzhey 2014, 31.

²²¹ Cohen 2004, 79.

²²² Ihan Äitinä 3.1.2016.

aina nähdä tilannekohtaisena. Vaikka siis suvaitsevaisuus monesti liitetäänkin osaksi ihmisen luonnetta, niin näkisin kuitenkin, että suvaitsevaisuus tapahtuu enemmän käytännön tasolla asioihin puuttumattomuutena kuin ihmisen lähtökohtaisesti hyväksyvän luonteenlaadun tasolla. Toki on varmaankin oikeutettua väittää toisten ihmisten olevan lähtökohtaisestikin avoimempia ja hyväksyvämpiä erilaisuutta kohtaan kuin toiset.

Myös brittiläinen moraalifilosofi Bernard Williams sanoo, että tulisi olla varovainen tehdessään oletuksia siitä, että suvaitsevaisen toiminnan pohjalla olisi henkilön suvaitsevaisuuden hyve. Hän esittää, että jos ihminen sanoo suvaitsevansa vaikkapa homoseksuaaleja, niin tällöin voitaisiin suvaitsevaisuuden ymmärryksen mukaisesti nähdä, että henkilön mielestä homoseksuaaleissa olisi jotain vikaa.²²³ Yhtä lailla voidaan ajatella, että kantasuomalaisen kertoessa suvaitsevansa esimerkiksi Suomeen saapuneita turvapaikanhakijoita, tämä samalla paljastaa ajatlevansa turvapaikanhakijoissa olevan jotain väärää tai huonoa ja näin suvaitsemisen arvoista. Uskon, että kuvatessaan itseään suvaitsevaiseksi ihmiset eivät yleensä ajattele asiaa tältä kannalta, vaan näkevät suvaitsevaisuuden pelkästään positiivisena luonteenpiirteenä tai identiteetin osana, eivätkä tule ajatelleeksi sitä valtaa, jota suvaitsemissuhteet sisältävät. Tällä tavoin suvaitsevaisuutta myös ilmaistaan läpi tutkimusaineistoni.

Tässä luvussa olen käsitellyt suvaitsevaisuutta yksilön oman identiteetin osana sekä pohtinut sitä, millä tavoin suvaitsevaisuutta on muiden toimesta liitetty osaksi yksilön luonnetta tai arvomaailmaa. Täytyy kuitenkin muistaa, että suvaitsevaisuuden kautta on mahdollista myös määritellä toisten identiteettiä. Pohdittaessa suvaitsevaisuutta suhteessa identiteetteihin tulee huomioida ne tavat, joilla se voi toimia poliittisesti ja valtasuhteita ja -rakenteita ylläpitäen. Luvussa 2.1 tuotiin jo esille näkemyksiä siitä, kuinka nykypäivänä suvaitsevaisuus liittyy monesti identiteettikysymyksiin. Wendy Brown tuo myös esille suvaitsevaisuuden potentiaalisen ongelmallisuuden suhteessa identiteetteihin. Hän esittää, että vaatimukset suvaitsevaisuudesta ja pyrkimykset sen toteuttamiseen ovat merkkejä identiteettien tuottamisesta ja hallitsemisesta sellaisissa kerrostumien tai marginalisaation konteksteissa, joissa itse nämä tuottamiset ja hallitsemiset kiistetään. Ne ovat siis merkkejä piilossa olevista poliittisista järjestyksistä.²²⁴ Toisin

---

²²³ Williams 1999, 66–68.

²²⁴ Brown 2006, 14.

sanoen suvaitsemisen prosesseissa tuotetaan ja hallitaan identiteettejä ulkoapäin eikä itse suvaitsevaisuuden objektien toimesta, ja näiden toimintojen voidaan nähdä ylläpitävän yhteiskunnan valtarakennelmia.

Suvaitsevaisuuden voi siis ymmärtää toimivan eri tavoin suhteessa identiteetteihin ja yksilön ominaisuuksiin. Yksilö voi liittää suvaitsevaisuuden osaksi omaa identiteettiään ja arvomaailmaansa. Lisäksi suvaitsevaisuus voidaan ulkoapäin nähdä osaksi jonkun ihmisen toimintaa ja ajatusmaailmaa tai se voidaan esittää yksilön luonteenpiirteenä. Näissä tapauksissa voidaan puhua siitä, miten suvaitsevaisuus liitetään osaksi ihmisen identiteettiä. Asiaa voidaan kuitenkin ajatella myös toisin päin eli niin, että käytännön toiminnoissaan suvaitsevaisuus voi luoda ja hallita identiteettejä ja ylläpitää valtasuhteita. Suvaitsevaisuus ja identiteetit voivat siis olla monella tapaa yhteen kietoutuneita niin yksilötasolla kuin poliittisella ja yhteiskunnallisellakin tasolla. Suvaitsevaisuus saattaa vaikuttaa siihen, miten näemme itsemme, mutta sillä voi olla myös vaikutusta siihen, millä tavoin näemme maailman ympärillämme. Seuraavaksi tarkastelenkin suvaitsevaisuuden suhdetta ihmisten maailmankatsomuksiin ja elämänasenteisiin.

4.2 Asenne ja maailmankatsomus

Suvaitsevaisuus näyttäytyy tutkimusaineistossani myös yksilön asenteena ja yleisempänä näkemyksenä maailmasta ja sen ihmisistä. Useissa teksteissä kirjoittajat kannustavat ihmisiä suvaitsevaisempaan ja avoimempaan asenteeseen vieraita asioita kohtaan ja kertovat omista ajatusmaailmoistaan. Eräs blogikirjoittaja kertoo siitä, kuinka hän on oppinut paljon ihmisistä ja ihmisyydestä matkustuksen kautta ja kannustaakin kaikkia matkustamaan, tutustumaan vieraisiin asioihin ja ihmisiin avoimin mielin sekä näkemään ihmisten ulkoisten piirteiden yli. Kirjoittaja myös esittää suvaitsevaisuuden johtuvan tietämättömyydestä.²²⁵ Tässä kirjoituksessa näkyy perinteinen ajatus matkailun mieltä avartavasta vaikutuksesta ja näkemys siitä, että tieto ja kokemus lisäävät suvaitsevaisuutta. Myös Jakartan suurlähetystössä työskentelevä Pirjo-Liisa Heikkilä kirjoittaa ulkoministeriön blogikirjoituksessaan Ramadanin vietosta Indonesian pääkaupungissa ja erityisesti ihailee sitä, kuinka tärkeät uskonnolliset ateriat ja tapahtumat jaetaan eri uskontokuntien kesken. Hänen mukaansa tällaisella toiminnalla ”osoitetaan kunnioi-

---

²²⁵ Scarlet's Walk 8.3.2016.

tusta ja suvaitsevaisuutta kaikkia ihmisiä kohtaan” ja se myös lisää hänen mukaansa suvaitsevaisuutta ja ymmärtämystä. Heikkilä myös pohtii, emmekö me Euroopassakin voisi olla tiivimmässä vuorovaikutuksessa eri kulttuurien ja muuten itsestämme poikkeavien ihmisten kanssa.²²⁶ Heikkilä ei siis kirjoita Suomen kontekstista, mutta selvästi esittää mielipiteensä siitä, että vastaavanlainen toiminta olisi tervetullutta myös Suomessa.

Edellisten kaltaiset kommentit kehottavat ihmisiä kohtaamaan erilaisuutta, ja tällaisen ajattelun voisi nähdä olevan linjassa sosiaalipsykologiassa esitetyn kontaktihypoteesin kanssa. Jo 1950-luvulla amerikkalainen psykologi Gordon Allport²²⁷ teoretisoi ryhmien välisiä kohtaamisia eli kontakteja. Kontaktiteorian taustalla on ajatus siitä, että eri ryhmien edustajien väliset kontaktit vähentävät ennakkoluuloja ja ryhmien välisiä jännitteitä.²²⁸ Allport tosin totesi jo alkuperäisen väitteensä kohdalla, ettei asia ole näin yksinkertainen, vaan kontaktin on mahdollista sekä vähentää että lisätä ennakkoluuloja riippuen kontaktin tyypistä.²²⁹ Aineistossani suvaitsevaisuus näyttäytyykin usein ennakkoluulojen vähentämisenä, vaikka ei ole lainkaan itsestään selvää, että suvaitsevaisuus tarkoittaisi ennakkoluulojen puuttumista. Myös jotakin asiaa tai vaikka etnistä ryhmää suvaitsevalla ihmisellä voi silti olla ennakkoluuloja suvaitsemisensa objektista. Kuten Rainer Forst muistuttaa, suvaitsevaisuus vaatii aina vastustuksen aspektia ja ennakkoluulojen poistaminen voi poistaa myös tämän vastustuksen aspektin.²³⁰ Ennakkoluuloisuutta ja suvaitsevaisuutta ei siis tulisi nähdäkseni ajatella toistensa vastakohtana, vaan ne voivat myös toimia rinnakkain.

Matkailun avartavan luonteen lisäksi monesti puhutaan erilaisuudesta rikkautena. Jo Unescon suvaitsevaisuuden periaatteiden julistuksessa (1995) suvaitsevaisuus liitettiin maailman monimuotoisuuden arvostamiseen.²³¹ Vielä selvemmin kulttuurisen monimuotoisuuden arvostaminen tulee kuitenkin esille Unescon vuonna 2005 lanseeraamassa kulttuurista monimuotoisuutta koskevassa yleismaailmallisessa julistuksessa, jossa todetaan, että kulttuurista diversiteettiä tulisi vaalia, ja sen kerrotaan myös luovan rikkaan ja monipuolisen maailman kaikille ihmisille.

---

²²⁶ Heikkilä 28.6.2016.

²²⁷ Allport ei ollut ensimmäinen kontaktiteoriaa pohtinut tutkija, mutta hänen ajattelullaan on ollut suuri vaikutus sosiaalipsykologian kehitykseen. Ks. Hewstone & Brown 1986, 42.

²²⁸ Ks. esim. Allport 1979 [1954], 261; Hewstone & Brown 1986, 1; Jasinskaja-Lahti & Mähönen 2009, 115.

²²⁹ Allport 1979 [1954], 261–281.

²³⁰ Forst 2013, 20.

²³¹ UNESCO. *Suvaitsevaisuuden periaatteiden julistus 1995*.

Julistuksessa muistutetaan, että yhteiskunnallisen ja kansainvälisen rauhan ylläpitämiseksi kulttuurisen monimuotoisuuden kukoistaminen yhdessä demokratian, suvaitsevaisuuden, yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden ja eri kulttuurien ja ihmisten välisen kunnioituksen kanssa, on välttämätöntä.²³² Jälleen demokratia, suvaitsevaisuus ja rauha esitetään kietoutuneina toisiinsa. Vaikka kulttuurisesta monimuotoisuudesta puhutaankin kauniisti Unescon julistuksessa, voidaan nähdä, ettei sen edistäminen välttämättä lähde pelkästään aidosta arvostuksesta monimuotoisuutta kohtaan, vaan taustalla voivat olla globalisaation aiheuttamat haasteet ja niihin vastaaminen.²³³

Erilaisuus on rikkautta -ajattelu tulee esiin myös tutkimusaineistossani muutamassa kirjoituksessa. HS:n mielipidekirjoituksessa kirjoittavat kertovat kuinka ”[o]n ollut onni saada olla mukana eri puolelta maailmaa tulleiden perheiden elämässä” ja he myös kertovat oppineensa paljon muista kulttuureista.²³⁴ Eräässä blogitekstissä kirjoittaja kertoo, kuinka hän kokee olleensa onnekas, kun on saanut käydä monikulttuurista koulua ja päässyt matkustelemaan ja näin oppimaan myös itselleen vieraista kulttuureista. Kirjoittaja näkee sen rikkautena ja etuoikeutena, että on saanut kasvaa ja elää erilaisten ihmisten ympäröimänä ja päässyt näkemään ”sen oman pienen kuplan ulkopuolelle”.²³⁵ Leena Suurpää muistuttaa, että tällaista erilaisuus on rikkautta -retoriikkaa käytettäessä tulee myös miettiä, mistä oikeastaan puhutaan, kun puhutaan erilaisuudesta.²³⁶ Näissä blogeissa erilaisuus näyttäytyy erityisesti kulttuurisina eroina ja erilaisuutta määrittelee itse kirjoittaja – eli kirjoittajan voisi nähdä määrittelevän erilaisuuden jonakin sellaisena, joka poikkeaa hänestä itsestään. Erilaisuuden kohtaamisen rikastava vaikutus tulee selvästi esille toiseksi mainitussa kirjoituksessa eikä kirjoittaja tässä tuo esiin minkäänlaisia negatiivisia kohtaamisia, joita hänellä mahdollisesti olisi esimerkiksi muiden kulttuurien edustajien kanssa joskus ollut. Kyseinen teksti on osa Vanhemmat Rasismia Vastaan -kampanjaa, jonka tarkoituksena on ”kiinnittää huomiota rasismiin vastaiseen taisteluun” ja katkaista ”vihan ja pelon kierre”, jota rasismi hänen mukaansa aiheuttaa. On siis selvää, että kirjoittaja vastustaa rasismia ja siihen monesti liitettyä suvaitsemattomuutta ja on myös ymmärrettävää, että tällaisessa tekstissä tuodaan esiin omat positiiviset kokemukset.

---

²³² UNESCO. *Kulttuurista monimuotoisuutta koskeva yleismaailmallinen julistus 2005*.

²³³ Ks. esim. UNESCO:n julistus vastauksena taloudelliseen globalisaatioon, Burri-Nenova 2010.

²³⁴ Putus-Hilasvuori & Hilasvuori, HS 5.9.2016.

²³⁵ Mami Go Go 24.3.2018.

²³⁶ Suurpää 2002, 214.

Myös toinen blogikirjoitus on osa samaa kampanjaa, jonka tarkoituksena kirjoittaja esittää suvaitsevaisuuden levittämisen ja lisäksi pyrkimyksen edistää ”ajatusta kulttuurirajat ylittävästä oikeudesta ihmisarvoon ja hyvään elämään”.²³⁷ Tässä kirjoituksessa, kuten myös edellisissäkin tässä alaluvussa viitatuissa blogiteksteissä, suvaitsevaisuus liittyy ennen kaikkea etnisiin eroihin ja niihin suhtautumiseen. Tässä tekstissä sekä edellisessä samaan kampanjaan kuuluvassa tekstissä rasismi asetetaan pitkälti suvaitsevaisuuden vastakohtaksi, vaikka kuten jo luvussa 2 esitettiin, suvaitsevaisuudella voidaan nähdä olevan monia potentiaalisia vastakohtia, eikä sitä nähdäkseen tulisi pelkistää rasismiin. Jos suvaitsevaisuuden vastakohtana nähdään rasismi, tai suvaitsemattomuus nähdään ennen kaikkea rasismina, niin mielestäni tällöin suvaitsevaisuus yhdistetään liiaksi pelkkiin etnisyyden kysymyksiin. Tässä tutkielmassa on moneen otteeseen tullut esiin, että suvaitsevaisuus liittyy myös moniin muihin asioihin huolimatta siitä, että julkisessa keskustelussa ja myös monesti aineistoni kohdalla se liitetään juuri näihin kysymyksiin.

Etenkin blogikirjoitusten kohdalla tutkimusaineistossani näkyvät vahvasti juuri ajatukset matkailun ja erilaisuuden kohtaamisen positiivisista vaikutuksista sekä erilaisuudesta elämää rikastavana asiana. Näille vastakkaisena voisi taas nähdä ajatuksen tuntemattoman pelosta tai vastustamisesta. Eräessä blogikirjoituksessa kerrotaan niin sanotuista NIMBY-reaktioista (not in my backyard), joilla viitataan Suomessakin tapahtuvaan omaan naapurustoon tai lähiympäristöön sijoitettavien tai rakennettavien ei-toivottavien asioiden vastustukseen paikallisten toimesta.²³⁸ Timo Kopomaa ja Lasse Peltonen esittävät NIMBY-reaktioiden taustalla voivan usein olla pelko vierasta kohtaan tai muunlaiset itselle epämiellyttävät reaktiot, joita vieraus voi aiheuttaa. Lisäksi koti nähdään usein turvallisena paikkana ja tätä turvallisuudentunnetta voi järkyttää vieraiden elementtien sijoittaminen omaan lähiympäristöön.²³⁹ Esimerkkinä NIMBY-reaktiosta voisivat toimia vaikka tapaukset, joissa vastaanottokeskusten sijoittaminen tiettyihin paikkoihin on aiheuttanut paikallisissa negatiivisia tunteita ja reaktioita. Vastaanottokeskusten avaaminen omaan naapurustoon on aiheuttanut useasti huolta, kysymyksiä ja jopa suoraa vastustusta. Esimerkiksi Kauniaisiin kaavailtua lapsille suunnattua vastaanottokeskusta vastustettiin naapuruston toimesta voimakkaasti.²⁴⁰ Myös tulipaloja on syttynyt useammassa vastaanottokeskuksessa, joista osa on johtunut tuhopolton yrityksistä.²⁴¹ Vaikka siis omassa

---

²³⁷ Lapsellista 23.3.2016.

²³⁸ Kotimaalainen 15.1.2016; Kopomaa & Peltonen 2008, 9.

²³⁹ Kopomaa & Peltonen 2008, 9–27.

²⁴⁰ Mtv, 4.11.2016.

²⁴¹ Nironen 10.12.2015.

tutkimusaineistossani painottuvat kulttuurienvälisen kohtaamisen ja erilaisuuteen tutustumisen positiiviset vaikutukset, on myös nähtävissä, että suomalaisten parissa vallitsee myös negatiivisempia asenteita näitä asioita kohtaan.

On selvää, että tämän päivän lapset, nuoret ja nuoret aikuiset ovat kasvaneet erilaisessa maailmassa kuin heidän vanhempansa tai isovanhempansa. Globalisaation, teknologian kehityksen ja kulttuurisen monimuotoisuuden lisääntyminen on muuttanut ihmisten kasvu- ja elinympäristöä. Voisikin pohtia sitä, onko oikeutettua sanoa, että nuoremmat sukupolvet ovat yleisesti suvaitsevaisempia kuin aikaisemmat sukupolvet. Samaa pohtii eräs blogikirjoittaja arvostellessaan erästä lastenkirjaa. Hän kertoo kirjassa monikulttuurisuuden olevan läsnä ja pohtii, että:

Ehkäpä lapsilukijoillekin tänä päivänä suvaitsevaisuus on sen verran normaali asia etteivät he ihmettele sen kummemmin asiaa, vaan pitävät sitä normaalina? Minä ainakin toivon niin.²⁴²

Kirjoittaja selvästi itsekkin kannattaa suvaitsevaisuutta toivoessaan asian olevan esittämällään tavalla. Ajatus suvaitsevaisuudesta nykyajan lapsille ominaisena piirteenä on mielenkiintoinen ja pohdin seuraavaksi hieman enemmän sukupolvia, nuorempien sukupolvien suhdetta erilaisuuteen ja sitä, voisiko suvaitsevainen asenne olla nousussa.

Erityisesti Yhdysvalloissa ollaan oltu kiinnostuneita eri sukupolvista ja tiettyjä sukupolvia yhdistävistä piirteistä. Sukupolvi voidaan nähdä ikäryhmänä, jonka jäsenet jakavat samanlaisia historiallisia kokemuksia ja erityisen tärkeitä ovat lapsuus- ja nuoruusvuosien jaetut kokemukset, joiden voi nähdä muokkaavan yksilöiden uskomuksia, arvoja ja asenteita.²⁴³ Myös Suomessa on ruvettu puhumaan enemmän ennen kaikkea niin sanotuista milleniaaleista, jotka tunnetaan myös nimellä Y-sukupolvi. Milleniaalien sukupolven ajallisesta määrittelystä ei vallitse täyttä yksimielisyyttä, mutta kyseisen sukupolven ajatellaan yleensä koostuvan ihmisistä, jotka ovat syntyneet jossakin 1980-luvun alun 2000-luvun ensimmäisten vuosien välillä.²⁴⁴ Noin vuoden 2000 jälkeen syntyneisiin taas viitataan usein käsitteellä Z-sukupolvi.²⁴⁵

---

²⁴² Lukutoukan kulttuuriblogi 18.9.2016.

²⁴³ Delcampo, Haggerty, Haney & Knippel 2011, 1; Luttrell & McGrath 2015, 3.

²⁴⁴ Luttrell & McGrath 2015, 21; Delcampo, Haggerty, Haney & Knippel 2011, 15–16. Tästä ajallisesta määrittelystä poikkeuksena esim. Martin & Tulgan, jotka tarkoittavat Y-sukupolvella tutkimuksessaan vuosina 1978–1984 -syntyneitä.

²⁴⁵ Luttrell & McGrath 2015, 161.

Nämä kaksi sukupolvea kattavat tämän päivän lapset, nuoret ja nuoret aikuiset, jotka vähitellen saavat enemmän jalansijaa suomalaisessakin yhteiskunnassa. Heidän kasvavan näkyvyytensä takia heillä voisi nähdä olevan mahdollisuus muuttaa yleistä ilmapiiriä myös suvaitsevaisuuden suhteen. Lienee oikeutettua sanoa, että jatkuvasti globalisoituvassa maailmassa nuoremmat sukupolvet ovat oppineet näkemään maailman globaalista perspektiivistä. Milleniaalien nähdään myös olevan melko avoimia esimerkiksi seksuaalivähemmistöjä kohtaan. Luttrell ja McGrath uskovat, että milleniaalit jatkavat tasa-arvon toteutumisen edistämistä kaikilla yhteiskunnan tasoilla.²⁴⁶ Milleniaaleja on kuvattu myös pluralistisimmaksi ja integroituneimmaksi sukupolveksi Yhdysvaltojen historiassa ja tähän mennessä parhaimmaksi toivoksi luoda avoin ja suvaitsevainen yhteiskunta. Yleisesti milleniaalit pitävät tarpeettomana arvostella ihmisiä esimerkiksi etnisen taustan tai seksuaalisen suuntautumisen vuoksi ja heidän voisi nähdä olevan lähtökohtaisesti avoimempia erilaisuutta kohtaan kuin aiemmat sukupolvet.²⁴⁷ Ei siis vaikuta olevan täysin perätön ajatus, että nuorempien sukupolvien parissa suvaitsevaisuus on enemmän läsnä kuin aikaisempien sukupolvien elämässä. Tutkimukset joihin olen tässä viitannut, ovat käsitelleet ennen kaikkea Yhdysvaltojen kontekstia, mutta globaalissa maailmassa myös sukupolvikokemusten voisi nähdä olevan transnationaaleja – siis suomalaisenkin Y-sukupolven edustajien voisi ajatella jakavan samanlaisia kokemuksia yhdysvaltalaisien ikätovereidensa kanssa.

Nuoremmat sukupolvet ovat kasvaneet entistä monimuotoisemmissa yhteiskunnissa kuin vanhempansa ja isovanhempansa. Monimuotoisuus ja -kulttuurisuus luovat jopa vaatimuksen avoimmalle asenteelle, sillä erilaisuuden vastustaminen ei välttämättä ole aina edes mahdollisuus. Sopeutuakseen monimuotoiseen yhteiskuntaan erilaisuuden sietäminen on monesti välttämätöntä. Erilaisuuden ja monimuotoisuuden hyväksymiselle ja arvostamiselle olennaisena voidaan nähdä itsensä ja muiden arvostaminen ja tämän voidaan nähdä johtavan parempaan elämään ja harmonisempiin yhteiskuntiin.²⁴⁸ Yhteiskuntien sisältämän erilaisuuden lisääntyessä suvaitsevaisuus näyttyy entistä enemmän välttämättömyytenä, mikä voisi puolustaa argumenttia nuorempien sukupolvien suvaitsevammasta asenteesta. Toisaalta, jos nuorempien sukupolvien nähdään olevan suvaitsevaisempia, voidaan miettiä, onko kyseessä todellinen asenteenmuutos vai ollaanko suvaitsevaisempia vain käytännön tasolla. Jos taas tutkimusten

---

²⁴⁶ Ibid., 34–36.

²⁴⁷ Martin & Tulgan, 2001, 9–10

²⁴⁸ Clark 2008, 63.

avulla pystytään todentamaan todellisten asennemuutosten tapahtumista, voidaan alkaa pohtia sitä, onko suvaitsevaisuus enää käsite, jolla erilaisuuteen suhtautumisesta tulisi puhua.

Lopuksi haluan vielä kiinnittää huomiota siihen, että vaikka nuorempien sukupolvien ajateltai-siinkin olevan potentiaalisesti suvaitsevaisempia kuin aikaisemmat sukupolvet, yleisen asenneilmapiirin suvaitsevaisuutta voidaan kyseenalaistaa. Ajatus asenneilmapiirin koventumisesta ja suvaitsemattomuuden lisääntymisestä tulee muutaman kerran esiin aineistossani. Lauri Meri kirjoittaa HS:n teatteriarvostelussaan teatterin olevan ”aikakautensa peili” ja kertoo muun muassa ääriliikkeiden, pakolaisvirtojen ja suvaitsemattomuuden olevan voimakkaasti esillä Lilla Teaternin loppukauden ensi-illoissa.²⁴⁹ Tämä viittaa ajatukseen siitä, että suvaitsemattomuus olisi aikakaudellemme ominaista. Myös toisessa HS:n kirjoituksessa viitataan näyttelijä ja kirjailija Antti Holman aiemmin esittämään kommenttiin suomalaisen asenneilmapiirin suvaitsemattomuudesta ja tähän yhtyvät myös muut lehtijutussa haastatellut.²⁵⁰ On siis nähtävissä viitteitä siitä, ettei suomalaista yhteiskuntaa välttämättä kokonaisuudessaan voida sanoa suvaitse- vaiseksi. Asenneilmapiirin muutokset voivat mahdollisesti olla melko nopeita ja ehkä kireäksi koettu ilmapiiri on vuonna 2016 liittynyt juuri suvaitsevaisuuden teemojen voimakkaampaan esiin nousemiseen. Ilmapiirin potentiaalisesta suvaitsemattomuudesta huolimatta on tietysti mahdollista, että enenevässä määrin ihmisten suvaitsevaisuus olisi nousussa ja erilaisuuteen suhtautuminen voisi näin olla avoimempaa kuin aiemmin.

4.3 Suvakki ja suvakkihuora retorisina keinoina sekä identiteetteinä

Suomalaisessa julkisessa keskustelussa on viime vuosina noussut toistuvaan käyttöön sana *suvakki*. Sanan yleisyydestä viestii esimerkiksi se, että Kotimaisten kielten keskus on huomioinut kyseisen sanan tekemässään *Sanapöimintoja vuodelta 2016* -listauksessa. Tässä suvakki määritellään arkiseksi ja halventavaksi ilmaukseksi ”ihmisestä, joka suhtautuu eri kulttuureihin, uskontoihin ja etnisiin ryhmiin (liian) suvaitsevaisesti”.²⁵¹ Sanan nähdään olevan yhdistelmä sanoista *suvaitsevainen* ja ’*vajakki*’ eli vajaaälyinen ihminen,²⁵² joten jo sanan etymologia vahvistaa sen, että lähtökohtaisesti kyseessä on halventava termi. Sanan on esitetty tulleen suomen

---

²⁴⁹ Meri, HS 3.4.2016.

²⁵⁰ Kärppä, HS 16.4.2016.

²⁵¹ Kotimaisten kielten keskus. *Sanapöimintoja vuodelta 2016*.

²⁵² Suvakki-sanan etymologiasta ks. esim. Sundén & Paasonen 2018, 2; Häst 23.11.2017.

kieleen vuonna 2012, mutta sen käytön lisääntyneen huomattavasti vuonna 2015.²⁵³ Esimerkiksi tehtyjen Google-hakujen perusteella on nähtävissä sanan trendanneen vuoden 2015 kesän jälkeen ja hakujen määrän pysyneen korkeana ainakin huhtikuuhun 2016 asti.²⁵⁴ Suvakki-sanan yleistyminen osuukin juuri niihin kuukausiin, kun turvapaikanhakijoiden määrä Suomessa lisääntyi tai oli vastikään lisääntynyt huomattavasti. On siis nähtävissä, että suvakki-sana liittyy ennen kaikkea maahanmuuton ja turvapaikkapolitiikan kysymyksiin. Pelkästään etymologiansa perusteella sanan voisi nähdä liittyvän ylipäätään liikana nähtyyn suvaitsevaisuuteen, mutta käytännössä se kuitenkin liitetään pääasiassa juuri maahanmuuton ja monikulttuurisuuden teemoihin.

Sanan suvakki rinnalla vastaavana ilmaisuna käytetään myös sanaa *suvakkihuora*, joka on johdettu sanasta suvakki. Käytännössä sillä tarkoitetaan monesti samaa kuin sanalla suvakki ja sitä käytetään usein samoissa yhteyksissä. Suvakkihuora on kuitenkin jo etymologialtaan loukkavampi kuin suvakki, sillä sana *huora* on yleiskielessä yleensä halventava. Sanalla huora voidaan viitata ihmiseen, joka harrastaa seksiä avioliiton ulkopuolella,²⁵⁵ mutta huoraksi voidaan myös esimerkiksi nimitellä sukupuolensa vuoksi tyttöä, jota halutaan rangaista yhteisössä jonkinlaisen normirikkomuksen vuoksi.²⁵⁶ Huorittelulla voidaan nähdä olevan eri sävyjä – se voi olla joko puhuttelua, joka kohdistuu yleisemmin (nais)sukupuoleen eikä henkilökohtaisesti tiettyyn ihmiseen, tai haukkumista, joka taas kohdistuu suoremmin tiettyyn henkilöön. Tutkija Helena Saarikoski myös kertoo, että silloin kun huoraksi puhuttelija on miespuolinen, kyse on ”vallan näytöstä”, koska miespuolista ei voida samalla tavoin huoritella.²⁵⁷ Käytettäessä sanaa suvakkihuora tarkoituksena tuskin onkaan viitata seksityöntekijöihin, vaan sanaa huora käytetään sen halventavassa merkityksessä ja se voidaan nähdä myös tapana näyttää omaa valtaa ainakin silloin, jos sanan käyttäjä on miespuolinen. Voidaankin ajatella, että kutsumalla toista halventavasti *suvakkihuoraksi*, pyrkimyksenä on alentaa toisen asemaa ja mitätöidä tämän esittämät argumentit. Halventavan merkityksen lisäksi sanaan huora voidaan liittää uhka esimerkiksi seksuaalisesta väkivallasta ja sanan suvakkihuora kohdalla voidaan viitata naisen oletettuun seksuaaliseen toimintaan etnisten vähemmistöjen edustajien kanssa. Suvakkihuora-retoriikkaan

---

²⁵³ Nevalainen, 24.4.2017.

²⁵⁴ Google Trends. *Suvakki*.

²⁵⁵ Virtanen 1990, 139.

²⁵⁶ Saarikoski 2012, 32.

²⁵⁷ Ibid., 70–74.

liittyykin ajatus naisista 'rotupettureina', jotka todellisen tai oletetun toimintansa myötä nähdään uskottomina omilleen, eli oman etnisen ryhmän jäsenilleen.²⁵⁸

Sanan suvakkihuora kohdalla sukupuolittuneisuus on erityisen selvää, sillä huora on termi, jolla viitataan lähes poikkeuksetta nimenomaan naispuolisiin ihmisiin.²⁵⁹ Jo aiemmin 2000-luvulla todennäköisesti samat ihmiset, jotka nykyisin kutsuvat halventavasti toisia ihmisiä suvakeiksi tai suvakkihuoriksi, ovat käyttäneet pilkkamielessä termiä 'kukkahattutäti'. Tämän termin sukupuolittuneisuudesta kertoo jo sen sisältämä sana 'täti' ja kyseisellä ilmaisulla on viitattu monikulttuurisuutta kannattaviin naisiin, joita on pidetty naiiveina suhtautumisessaan maahanmuuton ja monikulttuurisuuden kysymyksiin.²⁶⁰ Ilmaisun kukkahattutäti ei ole kuitenkaan liittynyt samanlaista ajatusta seksuaalisuudesta kuin suvakkihuoraan,²⁶¹ mikä nähdäkseni tekee ilmaisusta vähemmän uhkaavan ja häpeälliseksi tarkoitettua, vaikka tälläkin ilmaisulla on todennäköisesti pyritty loukkaamaan. Näiden termien sukupuolittuneisuuden lisäksi on nähtävissä viitteitä siitä, että myös suvakkus liitetään erityisesti naisiin. Helsingin yliopistolla suvaki-sanankäyttöä nettikeskusteluissa parhaillaan tutkiva Sirkku Varjonen kertoo Karjalainen-lehden haastattelussa, että suvaki mielletään usein naiseksi, ja silloin kun sanalla viitataan mieheen, niin tähän liitetään "feminiinisiä tai homoseksuaalisia piirteitä".²⁶² Ilman laajempaa tutkimusta ei voida sanoa, keitä ovat ne, jotka kutsuvat toisia halventavassa mielessä suvakeiksi tai suvakkihuoriksi, mutta vaikuttaa siltä, että näillä ilmaisulla kutsutut henkilöt ovat useammin naisia kuin miehiä. Jos asia tosiaan on näin, niin voidaan ajatella, että koko suvakkidiskurssin takana piilee seksistisiä asenteita jotka manifestoituvat kielessä.

Kuten esitin aikaisemmin sanat suvaki ja suvakkihuora ovat syntyneet nimenomaan yhteydessä monikulttuurisuuteen ja maahanmuuton kysymyksiin. Sekä sanojen etymologia että niihin liitetyt halventavat merkitykset viestivät siitä, että sanojen käyttö on alun perin ollut osa suvaitsevaisuutta kritisoivien retoriikkaa. Erityisesti sanat ovat saaneet huomiota sellaisten ihmisten retoriikassa, joiden suhtautuminen maahanmuuttoon ja monikulttuurisuuteen on kiel-

---

²⁵⁸ Sundén & Paasonen 2018, 3.

²⁵⁹ Virtanen 1990, 139, 152; Myös Helena Saarikoski kertoo, että hänen omassa huora-sanankäytön tutkimuksen aineistossaan sana merkitsee aina naista paitsi viitattaessa 'miespuoliseen prostituoituun'. Saarikoski 2012, 74.

²⁶⁰ Nikunen 2015, 30–31; Sundén & Paasonen 2018, 2.

²⁶¹ Sundén & Paasonen 2018, 3.

²⁶² Nevalainen, 24.4.2017.

teistä, mikä suomalaisessa poliittisessa kontekstissa voidaan liittää ennen kaikkea arvokonservatiiveihin ja jopa äärioikeistoon. Vaikka täytyy toki huomioida, etteivät kaikki arvokonservatiiveiksi identifioituvat suhtaudu maahanmuuton kysymyksiin kielteisesti eikä heitä tule rinnastaa poliittisilta näkemyksiltään äärioikeistoon. Silti lienee oikeutettua sanoa, että epäilevämpi asenne maahanmuuttoa kohtaan on yleisempää konservatiivisempien tai isänmaallisempien ryhmien parissa kuin kosmopoliittisemmin suuntauneiden ryhmittymien parissa.

Professorit Jenny Sundén ja Susanna Paasonen esittävät suvakkihuora-termin syntyneen siitä häpeästä, jota maahanmuuttoa ja monikulttuurisuutta vastustavat ovat kokeneet, kun heitä on kutsuttu esimerkiksi rasisteiksi, ennakkoluuloisiksi tai ajatusmaailmaltaan takapajuisiksi. Kiessään häpeää nämä ihmiset ehkä haluavat tuottaa häpeää myös toisille ja suvakkihuora-termin pyrkimyksenä voidaankin nähdä olevan häpeän tuottaminen.²⁶³ Häpeä lienee siis ollut vähintään osasyynä suvakkihuora-termin syntyyn, mutta näkisin erityisesti suvakki-sananyntyn vaikuttaneen myös yleisemmät ajatukset liiallisesta suvaitsevaisuudesta. Suomalaisessa yhteiskunnassa käytetty suvakki-retoriikka on tuonut keskustelun suvaitsevaisuudesta ja sen rajoista tarpeelliseksi, minkä voi nähdä vaikuttavan vahvasti siihen, miten suvaitsevaisuuteen yleisemmin suhtaudutaan ja miten siitä puhutaan sekä tämän tutkielman tutkimusaineistossa että yleisemmin julkisessa keskustelussa.

Yrjö Rautio esittää HS:n kolumnissaan, kuinka joidenkin sanojen merkitykset ovat kääntyneet jopa pääläelleen, mikä johtuu joidenkin ihmisten tarpeesta ”leimata ja halventaa eri mieltä olevia”. Rautio viittaa tällä ennen kaikkea juuri sanaan suvakki, vaikka mainitsee tekstissään myös esimerkiksi sanan rasisti, jota hänen mukaansa käytetään usein väärin.²⁶⁴ Myös Tiina Raevaara kirjoittaa, että sanojen vääntely on tälle ajalle ominaista ja kertoo erityisesti suvaitsevaisuuden ja monikulttuurisuuden saaneen hyvin radikaalejakin merkityksiä. Hän esittää, että nämä on ”väännetty tarkoittamaan sharia-lain käyttöönottoa ja Suvivirren kieltämistä”.²⁶⁵ Tässä monikulttuurisuus näyttäytyy enemmän poliittisena toimintana kuin silkkana erilaisten kulttuurien yhteiselona. Nämä puheenvuorot viestivät siitä, että kielen muuttuminen ja sanojen saamat uudet merkitykset voivat olla ainakin Suomessa nykyään hyvin yleinen asia. Kieli on tunnetusti elävää, mutta esimerkiksi internetin vaikutuksesta kielellinen muutos voi olla erityisen nopeaa.

---

²⁶³ Sundén & Paasonen 2018, 6.

²⁶⁴ Rautio, HS 18.2.2016.

²⁶⁵ Raevaara, HS 22.3.2016.

Suvakki onkin oivallinen esimerkki internetin potentiaalista muokata kieltä, sillä ilmaisun on nähty syntyneen internetissä ja tarkemmin sanottuna Fundamentti-blogissa vuonna 2012.²⁶⁶

Kielen muutoksista kertoo myös blogitekstissään eräs kirjoittaja, jonka mukaan suvaitsevaisuudesta ja suvakista on tullut Suomessa jopa kiro sanoja ja rasismi taas on tullut hyväksyttävämmäksi.²⁶⁷ Tässä taas asetetaan suvaitsevaisuus ja rasismi vastakkaisiksi ja teksti käsittelee suvaitsevaisuuden teemoja jälleen kerran etnis-kulttuuristen erojen kautta. Kirjoittaja myös esittelee Orkia Foodsin tuotteen Felix-ketsupin mainosta, jossa tummaihoisen suomalaisnainen mainostaa kyseistä tuotetta, mitä kirjoittaja itse pitää positiivisena asiana. Hän kertoo jonkinasteisen kohun syntyneen mainoksesta naisen ihonvärin takia, ja kuvaa tällaisen mainoksen saatavan olla myös potentiaalisesti taloudellinen riski. Mielenkiintoista tässä tekstissä on se, kuinka viitatessaan ketsupimainokseen hän sanoo, että Orkia Foodsilla ”ilmeisesti uskotaan, että suurin osa suomalaisista on suvakkihuoria”. Hän myös viittaa Brysselin terrori-iskuihin kertoen toivovansa, ”että tavalliset ihmiset (tai suvakkihuorat, ihan miten vaan) eivät anna pelolle liikaa sijaa ensijärkytyksen jälkeen”.²⁶⁸ Kirjoittaja näyttää normalisoivan suvakkihuoruutta vihjaamalla, että ’tavalliset ihmiset’ ovat ehkä kaikki suvakkihuoria ja hänen näkemyksensä suvakkihuoruudesta on siis positiivinen, vaikkei hän esimerkiksi suoraan esitä itseään tällaisena.

Edellisen kaltaisen retoriikan avulla voidaan yhdistää suvakit ja tavalliset ihmiset yhdeksi joukoksi, jonka ulkopuolelle jäävät oikeastaan vain ne, jotka käyttävät suvakia pilkkanimenä. Toisaalta tämä herättää myös kysymyksen siitä, mihin sitten tällaisessa ajattelussa sijoittuvat suvaitsevaisuuden objektit, eli tässä tapauksessa etniset vähemmistöt ja enemmistöstä ulkoisilta piirteiltään erottuvat ihmiset. Kuuluvatko he tähän suureen joukkoon suvakien ja tavallisten ihmisten kanssa vai muodostavatko he mahdollisesti sellaisen Toisen, johon suhteessa enemmistö voi luoda erontekoa itsensä välille ja ehkä myös osittain luoda identiteettiään tämän eron-
teon pohjalta? Toisin sanoen on nähdäkseni relevanttia esittää kysymys siitä, jäävätkö suvaitsevaisuuden objektit jalkoihin suomalaisissa suvaitsevaisuusdiskursseissa ja ovatko he pelkkiä objekteja, vai onko heille myös tarjolla subjektipositioita näissä diskurssissa. Tähän on hankala suoraan vastata oman aineistoni pohjalta, mutta sanoisin, että koska suvaitsevaisuusdiskursseja on monia erilaisia, myös toisissa diskurssissa objekteina olevilla voi olla mahdollisuus olla

---

²⁶⁶ Fundamentti 23.4.2012. Suvakki-sanan ensimmäisestä käytöstä ks. myös Häst 23.11.2017.

²⁶⁷ Vintagella 23.3.2016.

²⁶⁸ Ibid.

suvaitsevaisuuden toimijoita toisenlaisissa diskursseissa. Objektina ja subjektina oleminen on siis nähdäkseni tilanne- ja diskurssikohtaista.

Kieli on luonteeltaan dynaamista ja sanojen merkitykset ovat aina alttiita muutoksille. Unkarilainen kielitieteilijä Stephen Ullmann on esittänyt, että sanojen semanttiset eli niiden merkityksen muutokset voivat tapahtua monin eri tavoin,²⁶⁹ mutta itse näen suvaitsevaisuus- ja suvakki-diskurssien kontekstissa erityisen kiinnostavana sanojen merkitysten huonontumisen eli pejoratiivistumisen ja parantumisen eli amelioraation.²⁷⁰ Sanan suvaitsevaisuus merkitykset ovat nähdäkseni moninaisia ja tilannekohtaisia enkä näkisi sanan merkitysten varsinaista huonontumista tai paranemista, vaikka tutkielmassani onkin tullut esille esimerkiksi potentiaalista haluttomuutta käyttää suvaitsevaisuuden käsitettä.

Sana suvakki on siis johdettu sanasta suvaitsevaisuus tai suvaitsevainen, joka on yhdistetty sanaan 'vajakki'. Suvaitsevaisuuden lähtökohtaisen positiivisuuden problemaattisuutta on pohdittu tässä tutkielmassa jo aikaisemmin,²⁷¹ mutta väittäisin, että sana 'vajakki' on lähtökohtaisesti negatiivissävytteinen. Vaikka suvaitsevaisuus ajateltaisiinkin positiivisena, niin katsottaessa sekä sanan suvakki etymologiaa että sen suomen kieleen tulemisen kontekstia, täytyy suvakki nähdä lähtökohtaisesti halventavana ilmaisuna. Sana suvakki voidaan nähdä niin sanottuna pejoratiivina eli nimityksenä, jota käytetään halventavaan sävyyn,²⁷² vaikka itse sanan ei mielestäni voida nähdä pejoratiivistuneen, koska siihen on alun alkaen liitetty negatiivisia merkityksiä. Sen sijaan erityisesti sanan suvakkihuora kohdalla voidaan nähdä tapahtuneen amelioraatiota, mistä viestii sana ottaminen haltuun joidenkin ihmisten toimesta ja jopa sen liittäminen osaksi omaa identiteettiä.

Suvakki-sana on lanseerattu halventavaksi termiksi ja voisi ajatella, että sen vuoksi itse suvaitsevaisuuden käsitteeseen liitetään enemmän negatiivisia konnotaatioita kuin aiemmin. Täytyy kuitenkin huomioida, ettei sana suvakki ole yhtä kuin suvaitsevainen tai suvaitsevaisuus, joten ei voida vetää suoraa johtopäätöstä siitä, että suvaitsevaisuuden käsite itsessään olisi suvakki-diskurssin myötä pejoratiivistunut. Julkista keskustelua seuranneena ja suvaitsevaisuuden diskursseja tutkiessani olen kuitenkin huomannut merkkejä siitä, että suvaitsevaisuuden käsite ei

---

²⁶⁹ Ullmann 1972 [1962], 193–210.

²⁷⁰ Käsitteistä *pejorative* ja *ameliorative* ks. Ullmann 1972 [1962], 231–235.

²⁷¹ Ks. luku 3.1 ja 4.1.

²⁷² Suomi Sanakirja. *Pejoratiivi*.

ehkä ole yleisesti niin hyvänä pidetty kuin aineistoni helposti antaa ymmärtää. Suvakki-sanan yleistymisen voi täten osaltaan myös selittää sitä, että esimerkiksi aikaisemmin esitellyssä vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelmassa suvaitsevaisuus-sanan käyttö oli vähentynyt huomattavasti kymmenen vuoden takaisesta opetussuunnitelmasta. Suvaitsevaisuus-sanan käyttö tai itsensä kutsuminen suvaitsevaiseksi ihmiseksi voi olla leimaavaa suvakkidiskurssin vallitessa, mikä voi johtaa siihen, että käytetään mieluummin toisenlaisia ilmaisuja kuvaamaan suvaitsevaisuutta. Vaihtoehtona suvaitsevaisuus-sanan käytölle voi toimia puhuminen esimerkiksi kulttuurisen tai muun monimuotoisuuden arvostamisesta tai sen painottaminen, että ihmiset ovat samanarvoisia ja kaikilla on oikeus elää haluamallaan tavalla. Sisäministeriö julkaisi vuonna 2017 tutkimuksen suomalaisten mielipiteistä koskien turvapaikanhakijoita ja turvapaikkapolitiikkaa, jossa tuli esiin ihmisten pelko tulla leimatuiksi, sillä niin sanottujen rasisti- ja suvakkikorttien esiin nostaminen on yleistä.²⁷³ Tämä vahvistaa myös näkemystä siitä, että suvakkius nähdään pitkälti negatiivisena ja se on leima, jota moni ihminen ei halua saada. Tosin voi myös ajatella, että vaikka ihminen pitäisikin suvaitsevaisuutta itsessään hyvänä ja jopa itseään suvaitsevaisena, hän ei ehkä kuitenkaan halua määritellä itseään ainakaan negatiivisia konnotaatioita sisältävän suvakki-sanan kautta eikä myöskään halua muiden liittävän häneen tällaista leimaa. Suvaitsevaisuutta voidaan siis pitää arvossa ja nähdä se positiivisena piirteenä, jonka henkilö ehkä liittäisi itseensäkin, mutta positiivisena pidettyä suvaitsevaisuutta ei haluta ikään kuin tahrata suvakki-termin myötä.

Muita ihmisiä kuvatessa sana suvakki siis saa helposti negatiivisia konnotaatioita ja sitä käytetään ennemmin halventavana ilmaisuna kuin esittämään ihmisen positiivisia piirteitä.²⁷⁴ Tällöin voitaisiin nähdä, että suvakkidiskurssissa usein puhutaan muista ihmisistä eikä itsestä, jolloin suvakkius ymmärrettäisiin pitkälti negatiivisena. Tutkimusaineistoni kuitenkin esittää selvän poikkeuksen tähän tendenssiin. Itse asiassa aineistossani suvakeista ei puhuta lainkaan negatiiviseen sävyyn, vaan teksteissä, joissa kyseistä sanaa käytetään kuvaamaan muita ihmisiä, puheenvuorot ovat suvakeja puolustavia ja/tai aiemmin esitetyn 'suvaitsevan ääripään' -diskursssia kyseenalaistavia. Aineistossani esiintyvä positiivisempi tapa puhua suvakkiudesta kertoo ylipäätään aineistoni positiivissävytteisestä suvaitsevaisuusdiskurssista ja tässä tulee erityisen selvästi esille se, ettei tutkimusaineistoni vastaa täysin sitä, mitä suvaitsevaisuudesta kaiken kaikkiaan suomalaisessa mediassa puhutaan. Jos suvakki on lähtökohtaisesti epämairitteleva

---

²⁷³ Sisäministeriö 9/2017. *Kansalaismielipide: Turvapaikanhakijat ja turvapaikkapolitiikka*, 45.

²⁷⁴ Ks. esim. Nevalainen 24.4.2017; Heikkinen 2017.

ilmaisu, niin tällöin on selvää, että sitä käytetään paljon myös negatiivisesti. Toisaalta voidaan myös ajatella, että monet – ehkä juuri ne jo aiemmin esitellyt ’tolkun ihmiset’ – eivät varsinaisesti näe suvakeiksi kuvailtuja ihmisiä negatiivisessa valossa tai liitä näihin ihmisiin negatiivisia piirteitä. He eivät ehkä ajattele suvakkien olevan liiallisen suvaitsevaisia tai kritisoi heitä sinisilmäisyydestä tai kritiikittömästä asenteesta erityisesti maahanmuuttokysymyksissä.²⁷⁵ Tästä huolimatta he eivät ehkä itse halua leimautua suvakeiksi, mistä voi viestiä esimerkiksi aiemmin esitelty sisäministeriön tekemä tutkimus.

Herjat voidaan nähdä halventavina termeinä, joiden kohteeksi joutuvat yksilöt tai ryhmät esimerkiksi heidän seksuaalisen suuntautumisensa, sukupuolensa tai etnisyytensä perusteella. Tunnettu herjaava sana on esimerkiksi homoseksuaaleihin viittaava sana ’*faggot*’. Tällaisten herjaavien tai pejoratiivisten ilmaisujen käyttö voi kuitenkin muuttua niin, että herjausten objektit ottavat ilmaisun omaan käyttöönsä ja käyttävät sitä ei-halventavalla tavalla, jolloin ilmaisu voi muuttua positiivisemmaksi. Tällöin voidaan puhua ilmaisujuon uudelleen omimisesta tai haltuunotosta.²⁷⁶ Tällaista haltuun ottamista ja jopa kääntämistä positiiviseksi identiteetiksi on näkynyt myös etenkin ilmaisun suvakkihuora kohdalla. Sundén ja Paasonen esittävät suvakkihuora-termin haltuunoton olevan feministisen vastustuksen muoto, jossa loukkaavaksi tarkoitettu termi käännetään positiiviseksi häpeilemättömyyden kautta. Lisäksi voidaan nähdä, että kutsumalla itseä suvakkihuoraksi voidaan pyrkiä kääntämään itse kyseisen diskurssin objektista subjektiksi.²⁷⁷

Sen lisäksi, että sanoin suvakki ja suvakkihuora viitataan toisiin ihmisiin – negatiivisessa tai positiivisessa mielessä – niitä siis käytetään myös kuvaamaan itseä ja ne saatetaan jopa mieltää osaksi omaa identiteettiä. Aineistossani monet kirjoittajat kertovat olevansa suvaitsevaisia joko suoraan tai implisiittisesti tai muuten selvästi kannattavat suvaitsevaisuuden edistämistä sekä korostavat sen positiivisia puolia. Aineistossani kukaan ei kuitenkaan suoraan mainitse olevansa suvakki, mikä voi kertoa siitä, että tätä ilmaisua ei ole otettu niin vahvasti haltuun kuin suvakkihuora-terminä. Ilmaisujen suvakki ja suvakkihuora voidaan kuitenkin nähdä olevan todella kiinteässä yhteydessä toisiinsa ja uskon niiden, jotka itseään mainostavat suvakkihuorina

---

²⁷⁵ Liiallinen suvaitsevaisuushan liitetään juuri kritiikittömyyteen ja ”kaiken hyväksymiseen”, kuten asiaa pohdin jo luvussa 3.3.

²⁷⁶ Bianchi 2014, 35.

²⁷⁷ Ks. tästä Sundén & Paasonen 2018.

kokevan olevansa myös suvakkeja. Suvakkihuoran voi nähdä alkuperäisen loukkaavan ja halventavan merkityksensä takia olevan ilmaisu, joka on tietoisesti ja ehkä vastauksena erityisesti seksistiseen kielenkäyttöön, käännetty positiiviseksi identiteetiksi. Sana suvakki taas lienee jo normalisoituneempi ilmaisu, mistä johtuen sen haltuunotto ei välttämättä ole tuntunut niin tärkeältä ja tarpeelliselta.

Sanan suvakkihuora haltuun ottaminen näkyy myös aineistossani, kun eräs blogikirjoittaja myöntää olevansa suvakkihuora. Tekstissään hän kommentoi Brysselin terrori-iskujen potentiaalisia seurauksia toivoen, ettei terrori-isku johtaisi sellaisten ihmisten tuomitsemiseen, joilla ei ole mitään tekemistä asian kanssa. Suvakkihuoruuttaan hän määrittelee kertomalla olevansa ”heikompien puolella”.²⁷⁸ Tässä mielenkiintoista on ensinnäkin se, että kirjoittaja yhdistää suvakkihuoruuden heikompien puolustamiseen. Väittäisin, että myös monet niistä, jotka saattavat käyttää suvakkiä tai suvakkihuoraa pilkkanimenä, sanoisivat olevansa heikompien puolella – tässä tapauksessa heikompina voitaisiin vain nähdä esimerkiksi heikommin toimeentulevat suomalaiset eikä Suomessa elävät etniset vähemmistöt. Esimerkiksi perussuomalaisten retoriikassa esiintyy monesti ajatus ”oman kansan” hyvinvoinnin takaamisesta ja tällainen ajatus esitetään myös puolueen virallisessa arvomaailman esittelyssä.²⁷⁹ Kirjoittaja on valinnut sanan suvakkihuora kuvaamaan itseään eikä sen sijaan ole kutsunut itseään suvakiksi. Tämä saattaa kertoa kirjoittajan halusta ottaa suvakkihuora-sana haltuun ja kääntää se positiiviseksi identiteetiksi.

Suvakkihuoruuden ottaminen osaksi omaa identiteettiä näkyi jo edellisen blogikirjoituksen kohdalla, mutta ehkä selkein esimerkki tästä on suomalaisen Tärähtäneet Ämmät -nimisen taiteilijaduon suunnittelema ja Suomen Amnesty-osaston myymä suvakkihuora-paita, jossa mustassa t-paidassa lukee valkoisella ”suvakkihuora”. Tärähtäneet Ämmät kuvaavat suvakkihuoran olevan suomalaisen äärioikeiston käyttämä nimitys liberaaleista ja ei-rasistisista naisista ja t-paidan tarkoituksena olikin juuri ottaa käsite omaan haltuun. He huomauttavat myös, että myös liberaalit ja rasisminvastaiset miehet sekä seksuaalivähemmistöt ovat ottaneet kyseisen sanan haltuunsa.²⁸⁰ Miesten osallistuminen suvakkihuora-ilmaisun haltuunottoon voi myös heikentää sen sukupuolittuneisuutta. Tosin kuten Sirkku Varjonen esitti suvakki-sanan kohdalla, tällöin voi olla, että näihin suvakkihuoraksi identifioituihin miehiin liitetään ulkopuolelta feminiinisiä piirteitä.

---

²⁷⁸ Unelma Onnesta 23.3.2016.

²⁷⁹ Perussuomalaiset 2011. *Arvomaailmamme*.

²⁸⁰ Tärähtäneet Ämmät 2016. *Suvakkihuora*.

Suvakkiuden tai suvakkihuoruuden haltuunotto eroaa tosin siinä mielessä esimerkiksi edellä mainitusta ilmaisusta *'faggot'*, että suvakkiuden kohdalla ei ole kyse varsinaisesta selvärajaisesta vähemmistöstä. On epäselvää ketkä ylipäätään ovat näitä niin sanottuja suvakkeja ja ovatko he edes vähemmistössä. Suvakkiuden tapauksessa ei siis välttämättä ole olemassa mitään enemmistö vastaan vähemmistö -asetelmaa, vaan aineistonikin valossa kyse voi ennemmin olla vähemmistöjen välisestä sanailuista ja kannanotoista, kun taas enemmistö asettuu sopuisasti näiden väliin. Suvakkidiskurssin voikin nähdä ilmentymänä ääripää-ajattelusta, mistä johtuen suvakki ja suvakkihuora -sanat ja ylipäätään niiden tarpeellisuus riippuu näkökulmasta – kuten myöskin riippuvat niihin liitetyt merkitykset.

5 Suomalaisen suvaitsevaisuuden merkitykset

Tässä tutkielmassa on tarkasteltu suomalaisessa mediassa esiintyviä suvaitsevaisuuden diskursseja sekä suvaitsevaisuudelle annettuja merkityksiä vuoden 2016 aikana. Keskustelu suvaitsevaisuudesta oli erityisen kiihvasta juuri vuonna 2016, minkä voi nähdä johtuneen turvapaikanhakijoiden määrän huomattavasta lisääntymisestä Suomessa vuoden 2015 loppupuolella. Lisäksi sanasta johdetut ilmaisut kuten *suvakki* ja *suvakkihuora* tulivat näihin aikoihin suomen kieleen.

Tutkielmassani käytetyn aineiston perusteella on nähtävissä, että vuonna 2016 suomalaisessa mediassa voidaan karkeasti jaotella kaksi pääasiallista tapaa puhua suvaitsevaisuudesta eli toisin sanoen kaksi dominoivaa suvaitsevaisuusdiskurssia. Ensimmäinen tutkimusaineistossani painottui suvaitsevaisuuden näkeminen yhteiskunnalliselta kannalta, jossa painotettiin sen tärkeyttä yhteiskuntajärjestyksen ylläpitämiselle ja se esitettiin vaadittavana elementtinä demokratian toteutumiseksi. Se nähtiin olennaisena osana liberaalia demokratiaa sekä liitettiin myös liberalismiin perinteisiin. Lisäksi suvaitsevaisuus liitettiin osaksi suomalaista yhteiskuntaa esimerkiksi kasvatuksen, koulutuksen ja sivistyksen kautta. Toinen dominoiva diskurssi oli suvaitsevaisuuden näkeminen enemmän yksilötasolla. Tällaisessa diskurssissa suvaitsevaisuudesta puhuttiin muun muassa ihmisen luonteenpiirteenä, asenteena tai jopa osana ihmisen identiteettiä.

Yhteiskunnallisemman ja yksilöllisemmän suvaitsevaisuusdiskurssin esiin nouseminen ei ole kovin yllättävää, sillä monet suvaitsevaisuutta tutkineet ovat esittäneet, että suvaitsevaisuus on pääasiallisesti nähty joko poliittisena periaatteena, jonka tarkoituksena on hallita yhteiskuntien sisäistä monimuotoisuutta tai vaihtoehtoisesti henkilökohtaisena hyveenä tai arvona. Tässä mielessä dominoivat diskurssit ovat perusteltuja aikaisemman tutkimuksen perusteella ja tämän samanlaisuuden kautta suomalaisten suvaitsevaisuusdiskurssien voidaan myös nähdä linkittyvän kansainväliseen suvaitsevaisuuden tutkimukseen.

Aineistosta siis nousi selvästi esiin kaksi pääasiallista diskurssia, mutta suvaitsevaisuudesta puhuttiin myös muissa yhteyksissä. Ensimmäisessä käsittelyluvussa tarkastelin sen liittämistä suomalaisuuteen, mikä tapahtui demokraattisen yhteiskuntajärjestyksen lisäksi erityisesti koulutuksen ja sivistyksen kautta. Suvaitsevaisuus ja sivistys yhdistettiin moneen otteeseen toi-

siinsa ja aineistossa luotiin kuvaa suvaitsevaisesta ihmisestä sivistyneenä ja toisaalta myös sivistyneestä ihmisestä suvaitsevaisena. Koulutuksen kohdalla suvaitsevaisuus näyttäytyi esimerkiksi koulujen perusopetussuunnitelmien kautta, joissa nähtiin tärkeäksi kasvattaa lapsista suvaitsevaisia kansalaisia. Perusopetussuunnitelmien kohdalla oli tosin myös nähtävissä, että sanan *suvaitsevaisuus* käyttäminen on vähentynyt. Suvaitsevaisuuden siirtäminen sukupolvelta toiselle nähtiin aineistossani koulutuksen lisäksi myös kotikasvatuksen tuotoksena ja monessa tekstissä kannustettiin kasvattamaan lapsista suvaitsevaisimpia oman esimerkin kautta. Suvaitsevaisuuden yhteiskunnallinen edistäminen näkyi koulutuksen ja kasvatuksen lisäksi esimerkiksi Ylen toimintaperiaatteiden myötä, jotka velvoittavat yhtiötä suvaitsevaisuuden edistämiseen oman ohjelmatuotantonsa kautta. Suvaitsevaisuus näyttäytyi siis monin eri tavoin keskeisenä yhteiskunnan rakennusosana ja huomionarvoista on, että monesti sitä ei kyseenalaistettu millään tavalla, vaan suvaitsevaisuus esitettiin ehdottoman hyvänä asiana.

Keskustelu suomalaisten jakautuneisuudesta ja erityisesti maahanmuuttokysymyksiin liittyvistä ääripäistä tuli aineistossani selvästi esille. Suomessa on käyty keskustelua siitä, että suomalaiset olisivat jakautuneet kahteen leiriin, joiden välillä ei ehkä ole lainkaan oikeaa vuoropuhelua. Aineistossani tällaista radikaalia jakautumista kritisoitiin ja vaikka jonkinlaisen jakautuneisuuden olemassaolo monesti myönnettiin, painotettiin sitä, että suurin osa ihmisistä ei kuulu mihinkään ääripäihin. Aineistossa näkyi halu mieltää itsensä niin sanottuihin 'keskitien kulkijoihin' tai aineistossakin mainittuihin 'tolkun ihmisiin', jotka suhtautuvat maahanmuuttoon ja ehkä myös muihin suvaitsevaisuuden teemoihin maltillisesti ja rationaalisesti.

Tämän tutkielman pyrkimyksenä on ollut muistuttaa jatkuvasti siitä, että suvaitsevaisuus on monitahoinen käsite eikä se missään nimessä liity pelkästään maahanmuuton ja monikulttuurisuuden kysymyksiin. Kuitenkin tutkimusaineistossani suvaitsevaisuus esitetään hyvin usein näihin teemoihin liitettyinä. Suvaitsevaisuuden vaatimuksissa viitataan paljon etnis-kulttuuriin eroihin, niiden hallinnoimiseen, hyväksymiseen ja monesti jopa arvostamiseen. Suvaitsevaisuuden käsitteen voidaan nähdä syntyneen vastauksena uskonnollisten erojen hallinnoimiseen, mutta sen liittyminen nykyään etnis-kulttuurisiin eroihin korreloi pitkälti sen kanssa, kuinka nykyisin eroista puhutaankin paljon juuri etnisyyden ja kulttuurin kautta eikä pelkästään uskonnon. Voisi nähdä, että nykyisin ihmiset eivät näe ongelmallisina niinkään erilaisten uskontojen opillisia eroja, vaan ennemminkin niiden kulttuurisia ilmentymiä, kuten erilaisia käytänteitä, jotka näkyvät ihmisten arkipäiväisessä elämässä.

Vaikka olenkin tässä tutkielmassa välttänyt suvaitsevaisuuden näkemistä rasismiin vastakohtana ja ylipäättään argumentoin sen puolesta, ettei suvaitsevaisuutta ja suvaitsemattomuutta tulisi pelkistää pelkkiin etnis-kulttuurisiin seikkoihin, aineistoni perusteella on nähtävissä, että nämä teemat liitetään jatkuvasti toisiinsa. Myös silloin kuin aineistossa suvaitsevaisuus liitetään osaksi omaa identiteettiä tai maailmankuvaa, niin lähes aina tällöin viitataan kulttuurisen monimuotoisuuden hyväksymiseen ja arvostamiseen. Suvaitsevaisuuden liittäminen esimerkiksi seksuaalivähemmistöihin on aineistossani yllättävän vähäistä.

Aineistossani on kyllä myös poikkeuksia tästä etnis-kulttuurisesta tendenssistä, sillä monissa kirjoituksissa, niin Helsingin Sanomien kuin blogikirjoitustenkin puolella, suvaitsevaisuudesta puhutaan muuten kuin liittämällä se etnisyyden kysymyksiin. Suvaitsevaisuudesta puhutaan moneen otteeseen yhteydessä arkipäiväiseenkin erilaisuuden sietämiseen jolla tarkoitetaan erityisesti sellaista toimintaa, joka nähdään huonona tai ei-hyväksyttynä. Suvaitsevaisuudesta puhutaan myös sellaisen toiminnan hyväksymisenä, josta ei koidu harmia muille, minkä voisi nähdä jopa John Stuart Millin klassisen suvaitsevaisuuden periaatteen mukaisena ajatuksena. Lisäksi monissa teksteissä suvaitsevaisuus on vain yhden sanan maininta, jolloin sanalle annetut merkitykset jäävät epäselviksi ja tällaiset tekstit ovat usein jääneetkin tarkemman analyysin ulkopuolelle.

Toisessa käsittelyluvussa paneuduttiin suvaitsevaisuuteen enemmän yksilöllisen diskurssin kautta, mutta tässä luvussa jatkuvasti peilattiin ainestoa ja tutkimuskirjallisuutta yleisemmin suomalaiseen yhteiskuntaan. Sen lisäksi, että suvaitsevaisuutta pyritään monesti edistämään yhteiskunnallisella tasolla, tätä tehdään myös yksilöiden toimesta. Aineistossani suvaitsevaisuuden edistäminen näkyi yksilötasolla oman esimerkin kautta, kuten on nähtävissä esimerkiksi kirjoituksissa, joissa äidit haluavat opettaa lapsiaan suvaitsevaisiksi. Lisäksi pyrkimyksiä suvaitsevaisuuden edistämiseen näkyi myös hieman järjestäytyneempänä, mikä tuli esille erityisen selvästi Vanhemmat Rasismia Vastaan -kampanjan kohdalla. Ensimmäisessä alaluvussa tuli esille, että suvaitsevaisuus voidaan liittää osaksi omaa identiteettiä tai nähdä omana luonteenpiirteenä tai arvona, mutta myös toiset ihmiset voivat liittää sen osaksi jonkun luonnetta. Tässä pohdittiin myös ihmisten potentiaalista halua näyttäytyä muille suvaitsevaisina ja muistutettiin siitä, että suvaitsevan asenteen ja käytännön välillä saattaa olla ristiriitaisuuksia. Esitin tässä myös väitteen siitä, ettei suvaitsevaisuudesta ehkä ylipäättään pitäisi puhua ihmisen luonteenpiirteenä, vaan se tulisi nähdä aina tilannekohtaisena.

Suvaitsevaisuutta pohdittiin myös maailmankatsomusten ja asenteiden kautta. Erittelin aineistossa esiintyviä ajatuksia erilaisuudesta rikkautena sekä matkailun avartavasta vaikutuksesta. Esittelin myös hieman tutkimusta eri sukupolvista ja esitin kysymyksen siitä, onko mahdollisesti oikeutettua sanoa nuorempien sukupolvien olevan suvaitsevaisempia. Tähän en kuitenkaan oman aineistoni pohjalta pystynyt vastaamaan, sillä minulla ei ollut mahdollisuutta tietää aineistoni kirjoittajien ikää tai muutenkaan henkilökohtaisia tietoja heistä, paitsi niissä tapauksissa, joissa he itse tällaisia tietoja blogeissaan jakoivat tai jos HS:n jutun kirjoittajasta oli helpposti löydettävissä henkilökohtaisia tietoja. Tämä oli kuitenkin tutkielmani tietoinen rajoite, etten tiedä itse kirjoittajista kovinkaan paljon. Tästä johtuen pyrin tekemään tulkintojani ennen kaikkea tekstien sekä niiden julkaisupaikan pohjalta enkä itse kirjoittajien.

Viimeiseksi käsittelin sanojen suvakki ja suvakkihuora saapumista suomen kieleen sekä näiden etymologiaa. Esittelin näitä retorisia keinoja sekä erityisesti suvakkihuoruutta haltuun otettuna identiteettinä. Käsittelin myös näiden sanojen ja erityisesti sanan suvakkihuora sukupuolittuneisuutta. Tarkastelin sanojen muutosta Stephen Ullmanin semiotiikan teorian innoittamana ja pohdin sekä suvaitsevaisuus, suvakki että suvakkihuora -sanojen mahdollista merkitysten huonontumista tai parantumista. Päädyin siihen lopputulokseen, että suvakkihuorin myötä myös suvaitsevaisuuden käsite on voinut saada entistä enemmän negatiivisia konnotaatioita ja nähtävissä oli myös 'suvakki-leiman' karttamista. Erityisesti suvakkihuora sanaan liitettyjen merkitysten taas voidaan nähdä parantuneen ainakin siinä mielessä, että ilmaisu on monesti otettu haltuun ja liitetty osaksi omaa identiteettiä. Myös suvakki-sanalla voidaan nähdä ainakin sanan neutralisoitumista, vaikkei omassa aineistossani sanan varsinaista haltuunottoa ollut niinkään näkyvissä. Ainakin siis sanojen haltuunotoissa pyrkimyksenä on todennäköisesti ollut ilmaisujen kääntäminen positiiviseksi, mutta ei silti voida sanoa, että myös muiden mielissä nämä ilmaisut olisivat muuttuneet positiivisemmiksi.

Huomattava ilmiö aineistossani on suvaitsevaisuuden esittäminen positiivisena lähes poikkeuksetta. Esimerkiksi teksteissä, joissa suvaitsevaisuus on jonkinlaisen listan osana, muut listatut asiat ovat positiivisia eli suvaitsevaisuus esitetään ikään kuin yhtenä hyvänä nähdystä asioista. Yhteiskunnalliselta kannalta suvaitsevaisuuden esittämistä positiivisena selittää sen näkeminen keskeisenä yhteiskuntaa ylläpitävänä periaatteena. Ajatuksena on, ettei monikulttuurisessa yhteiskunnassa voida elää sovussa ilman suvaitsevaisuutta varsinkin, kun kyseessä on demokraattinen yhteiskunta. Tästä johtuen näyttää siltä, että suvaitsevaisuuden periaatetta on lähes pakko

pyrkii edistämään suomalaisessa yhteiskunnassa, jos halutaan pitää Suomi demokraattisena yhteiskuntana. Yksilötasolla suvaitsevaisuus näyttytyy hieman ristiriitaisempänä. Toisaalta vaikuttaa siltä, että monet haluavat näyttytyä muille ihmisille suvaitsevaisena, koska taas suvaitsemattomana näyttytymisen voisi vaikuttaa takapajuiselta. Kuten tutkielmassa tuli esiin suvaitsevaisuus ja sivistys liitetään monesti toisiinsa, joten ehkä voitaisiin ajatella, että ihmiset pyrkivät suvaitsevaisena näyttytymisen kautta näyttytymään myös sivistyneiltä. Toisaalta taas tutkielmassani tuli esiin myös se, että ihmiset eivät välttämättä myöskään halua näyttytyä liian suvaitsevaisina, jottei heitä leimata suvakeiksi. Yksilötasolla suvaitsevaisuuden voisi nähdä olevan tasapainoilua jossain suvaitsemattomuuden ja liiallisena pidetyn suvaitsevaisuuden välillä, jolloin ideaalia voisi olla, ettei mennä kumpaankaan ääripäähän – olivat nämä ääripäät sitten todellisia tai ei.

Suomalaisissa suvaitsevaisuusdiskursseissa voisikin nähdä siinä mielessä paradoksaalisuutta, että vaikka suvaitsevaisuus tunnutaan yleisesti ymmärrettävän positiivisena asiana, arvona ja piirteenä, suomalaiset kuitenkin vaikuttavat monesti välttelevän leimautumista muiden silmissä liian suvaitsevaisiksi. Suomalaisen suvaitsevaisuuskeskustelun ytimessä onkin näkyvissä sen kaksiteräinen olemus – toisaalta se nähdään hyvänä ja tärkeänä asiana, jota tulisi yhteiskunnan tasolla edistää, mutta toisaalta sitä pyritään myös rajoittamaan ja itse sanan käyttöä saateen arastella. Tätä selittänee erityisesti tiettyjen ideologisten ryhmittymien pyrkimys aktiivisesti alentaa suvaitsevaisuuden arvoa, joka on manifestoitunut selvästi esimerkiksi ilmaisujen suvakki ja suvakkihuora syntymisen ja käytön myötä.

Suvaitsevaisuuden diskurssien ja käsitteelle annettujen merkitysten lisäksi tämän tutkielman pyrkimyksenä oli tarkastella mahdollisia valta-asemia ja -suhteita, joita olemassa olevat suvaitsevaisuusdiskurssit voivat sisältää, oikeuttaa ja ylläpitää. Suvaitsevaisuussuhteiden voidaan aina nähdä olevan valtasuhteita siinä mielessä, että ne vaativat aina jonkinlaisen negatiivisen suhtautumisen, jolloin jotakin asiaa siis siedetään tai sen annetaan olla, vaikka siitä ei pidettäisi tai sitä ei varsinaisesti hyväksyttäisi. Suvaitsevaisuus jakaa ihmiset ja asiat suvaitsevaisuuden subjekteihin ja objekteihin, mutta oleellista on myös muistaa se, etteivät suvaitsevaisuuden objektitkaan kaikissa tapauksissa ole pelkkiä objekteja, vaan myös he suvaitsevat joitakin asioita – subjekti-objekti -suhde on siis tilannekohtainen. On kuitenkin nähtävissä, että enemmistöjen ja vallassa olevien suvaitsevaisuus on tarpeellista, jotta kaikki voivat elää haluamallaan tavalla. Vähemmistöjen suvaitsevaisuus taas ei ole samalla tavalla tarpeellista, sillä heidän potentiaalinen suvaitsemattomuutensa ei estä enemmistöjä elämästä ja toimimasta juuri niin kuin he itse

haluavat. Tästä johtuen suvaitsevaisuuden määrittely ja suvaitsevaisuuden rajojen piirtäminen näyttää olevan pääasiassa enemmistöjen käsissä. Tosin esimerkiksi Suomen kontekstissa voikin olla, että myös suvaitsemattomalla vähemmistöllä on osansa suvaitsevaisuuden ja sen rajojen määrittelyssä.

Tutkimusaineistossani tekstien kirjoittajat näyttäytyivät monesti suvaitsevaisuuden subjekteina eikä objekteina, vaikka tästäkin tendenssistä oli nähtävissä poikkeuksia. Suvaitsevaisuuden objektit olivat siis yleensä muita, itsestä poikkeavia ihmisiä, ja monesti objektit vielä olivat enemmistöstä etnisesti ja kulttuurisesti poikkeavia. Suvaitsevaisuuden objektina olemisen kokemukset olisivat todennäköisesti aivan erilaisia, jos aineistossani olisi esimerkiksi etnisten vähemmistöjen näkemyksiä suvaitsevaisuudesta tai kirjoittajia, jotka avoimesti toisivat esiin kuuluvansa jonkinlaiseen vähemmistöön. Aineistoni perusteella vaikuttaa siltä, että ihmiset monesti mieluummin esittävät itsensä suvaitsevaisuuden subjekteina kuin objekteina. Tämä saattaa kertoa siitä, että ihmiset haluavat näyttäytyä 'vallassa olijoilta', jotka ovat sellaisessa asemassa yhteiskunnassa, jossa muiden suvaitseminen on mahdollista. Itsensä esittäminen suvaitsevaisuuden objektina taas voisi näyttää ulospäin siltä, että henkilö on heikommassa ja alisteisessa asemassa. Tosin voidaan myös ajatella, etteivät suvaitsevaisuuden objektit välttämättä saa ääntänsä kuuluviin, mikä voi selittää aineistossanikin esiintyvää suvaitsevaisuuden subjektipositivien yleisyyttä. Itsen määrittelemisen suhteessa suvaitsevaisuuteen voi siis kertoa henkilön yhteiskunnallisesta asemasta tai ainakin halusta näyttäytyä muille tietyllä tavalla.

Lähdeluettelo

Aineisto

Helsingin Sanomat 1.1.2016–31.12.2016.

Helsingin Sanomien verkkosivut: <https://www.hs.fi/haku/>. Kaikki Helsingin Sanomien tekstit haettu 23.11.2017 ellei toisin mainita.

Huhta, Kari 23.3.2016. *Pölvästiys ei ole rasismia lieventävä asia*. HS.

Karjalainen, Antti 25.7.2016. *Sivistykseen panostava kunta on elinvoimainen*. HS.

Korkman, Sixten 2.10.2016. *Mikä on Suomen malli?*. HS.

Kärppä, Hanna 16.4.2016. *Setan puheenjohtaja ymmärtää Antti Holman muuttoaikeet – ”Minussa on kasvamassa vihapuhe tyhmyyttä kohtaan”*. HS.

Meri, Lauri 3.4.2016. *Lilla Teaternin uusi näytelmä leikkii historialla ja suomalaisten erinomaisuuden tunteella*. HS. (Haettu 18.1.2018.)

Palva, Antti, Saarinen, Esa & Vuoria, Matti 7.11.2016. *Pekka Vuoria*. HS.

Putus-Hilasvuori, Titta & Hilasvuori, Touko 5.9.2016. *Irakiin ei ole turvallista palata*. HS. (Haettu 18.1.2018.)

Raevaara, Tiina 22.3.2016. *Ammattitaitoinen journalismi avartaa tekijäänsä*. HS.

Rautio, Yrjö 18.2.2016. *Päätäjät eivät uskalla sanoa rasisteja rasisteiksi*. HS.

Sillanpää, Sami 7.2.2016. *Suomalaisten vainoaminen on typerintä maahanmuuttokritiikkiä*. HS.

Siltala, Touko 20.8.2016. *Arne Nevanlinna*. HS.

Sirén, Vesa 3.2.2016. *Rasistisen ääripään vastakohdalta puuttuu nimi, sanoo presidentti Niinistön kehuman ”tolkkutekstin” kirjoittaja*. HS.

Tuohinen, Petteri 18.1.2016. *Tutkimus: Suomi on maailman viidenneksi luovin maa*. HS.

Blogihakemisto 1.1.2016–31.12.2016.

<https://www.blogit.fi/>. Kaikki blogikirjoitukset haettu 24.10.2017 ellei toisin mainita.

Hatullinen Kuolemattomia Ajatuksia 27.4.2016. *#Synti nro 4: Introverttius*.

<http://hatullinenkuolemattomiaajatuksia.blogspot.fi/2016/04/synti-nro-4-introverttius.html>.

Heikkilä, Pirjo-Liisa 28.6.2016, *Kaakkois-Aasian kutsu - South-East Asia Calling. Tervetuloa: Ramadan-pöydässä on tilaa myös sinulle*.

<https://blogit.ulkomministerio.fi/Kaakkois-Aasia/tervetuloa-ramadan-poydassa-on-tilaa-myo-sinulle/>.

Iduberga's 8.5.2016. *Mama, I love You*.

<http://idubergas.blogspot.fi/2016/05/mama-i-love-you.html>.

Ihan Äitinä 3.1.2016. *Tissejä ja muita häiriötekijöitä*.

<https://ihanaaitina.wordpress.com/2016/01/03/tisseja-ja-muita-hairiotekijoi-ta/>.

Ihan Äitinä 9.1.2016. *Isovanhemmuus – uhka vai mahdollisuus*.

<https://ihanaaitina.wordpress.com/2016/01/09/isovanhemmuus-uhka-vai-mahdollisuus/>.

Karikko, Wilma, Ämmät 15.11.2016. *Rasismi ei synny tyhjästä, sinä voit estää rasismin leviämisen!*.

<https://ammat.fi/2016/11/15/rasismi-synny-tyhjasta-sina-estaa-rasismin-leviamisen/>.

(Haettu 18.1.2018.)

Kotimaalainen 15.1.2016. *Kenen takapihalla itse olet?*.

<https://kotimaalainen.wordpress.com/2016/01/15/kenen-takapihalla-itse-olet/>.

(Haettu 18.1.2018.)

Lapsellista 23.3.2016. *Suvaitsevaisuus - minun perintöni*.

<http://www.lapsellistablogi.com/2016/03/suvaitsevaisuus-minun-perintoni.html#.WnwDT5OFjaY>.

Lukutoukan kulttuuriblogi 18.9.2016. *Katri Tapola: Toiveretki*.

<http://kristankirjat.blogspot.fi/2016/09/katri-tapola-toiveretki.htm>.

- Mami Go Go 24.3.2016. *Vanhemmat rasismia vastaan*.
<http://mamigogo.indiedays.com/2016/03/24/vanhemmat-rasismia-vastaan/>.
- Melaranta, Jukka, Oppitori 13.10.2016. *Suomalainen keskustelukulttuuri*.
[http://saaressa.blogspot.fi/2012/01/suomalainen-keskustelukulttuuri.html?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed:+Oppitori+\(Oppitori\)](http://saaressa.blogspot.fi/2012/01/suomalainen-keskustelukulttuuri.html?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed:+Oppitori+(Oppitori)).
- Pilvikiekura 4.8.2016. *Suvaitsevaisuus*.
<https://aiti-ihminen.blogspot.fi/2016/08/suvaitsevaisuus.html>.
- Sahlberg, Pörrö, Ämmät 23.3.2016. *Rasisismi*.
<https://ammat.fi/2016/03/23/terrorismi/>.
- Salokannel, Susanna, Ämmät 15.1.2016. *Täällä partioin minä!*.
<https://ammat.fi/2016/01/15/taalla-partioin-mina/>.
- Salokannel, Susanna, Ämmät 27.1.2016. *Arbeit macht Frei?*.
<https://ammat.fi/2016/01/27/arbeit-macht-frei/>.
- Scarlet's Walk 8.3.2016. *Suvaitsemattomuus*.
<http://www.scarletswalk.com/hyvinvointi/suvaitsemattomuus/>.
- Unelma Onnesta 23.3.2016. *Valon Pilkkuja*.
countryannieliving.blogspot.fi/2016/03/valon-pilkkuja.html.
- Vintagella 23.3.2016. *Brysselin terrori-isku lietsoo pelkoa ja vihaa*.
<http://vintagella.fi/wordpress/brysselin-terrori-isku-lietsoo-pelkoa-ja-vihaa/>.
- Yours Truly, Anna 7.12.2016. *Minun Suomeni*.
<http://yourstrulyannaa.blogspot.fi/2016/12/minun-suomeni.html>.

Muu aineisto

- Ahola, Mikko 23.8.2016. *Onko suvaitsevaisuus roolin esittämistä?*. Uusi Suomi.
<http://mikkoahola.puheenvuoro.uusisuomi.fi/221701-onko-suvaitsevaisuus-roolin-esittamista>. (Haettu 14.3.2018.)
- Collins Dictionary. *Ascriptive*.
<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/ascriptive>. (Haettu 25.2.2018.)
- Diamond, Larry 2004. Luento Hillan yliopistossa 21.1.2004.
<https://web.stanford.edu/~ldiamond/iraq/WhaIsDemocracy012004.htm>. (Haettu 26.1.2018.)
- Facebook. *Sauli Niinistö 30.1.2016*.
<https://www.facebook.com/niinisto/posts/973868982650536>. (Haettu 15.2.2018.)
- Fearon, James D. 1999. *What Is Identity (As We Now Use the Word)?*.
<https://web.stanford.edu/group/fearon-research/cgi-bin/wordpress/wp-content/uploads/2013/10/What-is-Identity-as-we-now-use-the-word-.pdf>. (Haettu 10.2.2018.)
- Finlex. *Perusopetuslaki 21.8.1998/628*.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>. (Haettu 24.2.2018.)
- Fundamentti 23.4.2012. *Aikamme Kuva: Mediasensuuri, Vähemmistötyrannia ja 2 Somaliraiskaajaa*.
<https://web.archive.org/web/20160110224139/http://fundamentti.blogspot.fi/2012/04/aikamme-kuva-mediasensuuri.html>. (Haettu 22.3.2018.)
- Google Trends. *Suvakki*.
<https://trends.google.fi/trends/explore?date=today%205-y&q=suvakki#q=suvakki>. (Haettu 21.3.2018.)
- Hamilo, Marko 7.7.2014. *Helsingissä Kalliossa muhii punavihreä kupla*. Suomen Uutiset.
<https://www.suomenuutiset.fi/helsingissa-kalliossa-muhii-punavihrea-kupla/>. (Haettu 15.2.2018.)
- Hamilo, Marko 2015. *Punavihreä kupla: Perussuomalaiset ja media*. Suomen Perusta.
<http://www.suomenperusta.fi/wp-content/uploads/2015/06/Punavihre%C3%A4-kupla-pdf.pdf>. (Haettu 30.3.2018.)

- Harmanen, Jenni 5.3.2016. *Kansanedustaja Huhtasaaren Facebook-kommentti kummostuttaa: ”On vain yksi ääripää, suvakki”*. Iltalehti.
http://www.iltalehti.fi/uutiset/2016030521222432_uu.shtml. (Haettu 25.2.2018.)
- Heikkinen, Vesa 2017. Suvakkiselviö. *Tieteessä Tapahtuu*, vol 35, no 3.
<https://journal.fi/tt/article/view/63461/24842>. (Haettu 22.3.2018.)
- Häst, Kukka 23.11.2017. *Sano ei rasistien kielelle*. Medium.
<https://medium.com/@horsemankukka/sano-ei-rasistien-kielelle-783dba5354ad>.
 (Haettu 21.3.2018.)
- Kiehumispiste. Suomi 2017. Mouka Filmi Oy. Ohjaus ja käsikirjoitus Elina Hirvonen.
 Kotimaisten kielten keskus. *Diktatuuri ja demokratia*.
https://www.kotus.fi/nyt/kysymyksiä_ja_vastauksia/sanojen_alkuperasta/diktatuuri_ja_demokratia. (Haettu 21.3.2018.)
- Kotimaisten kielten keskus, *Sanapöimintoja vuodelta 2016*.
https://www.kotus.fi/sanakirjat/kielitoimiston_sanakirja/uudet_sanat/vuoden_sanapöiminnot/sanapöimintoja_2016. (Haettu 21.3.2018.)
- Kotimaisten kielten keskus. *Suvaitseva*.
<https://www.kielitoimistonanikirja.fi/netmot.exe?Opt=256&ListWord=suvaitseva&SearchWord=suvaitsevaisuus&dic=1&page=results&UI=fi80>.
 (Haettu 18.4.2018.)
- Kotimaisten kielten keskus, *Suvaitsevaisuus*.
<https://www.kielitoimistonanikirja.fi/netmot.exe?Opt=256&ListWord=suvaitsevaisuus&SearchWord=suvaitsevaisuus&dic=1&page=results&UI=fi80>.
 (Haettu 18.4.2018.)
- Latin Dictionary. *Tolerantia*.
<http://www.latin-dictionary.org/tolerantia>. (Haettu 25.2.2018.)
- Massa, Silja 16.10.2016. *Kulttuurivieras, ohjaaja Akse Pettersson: ”Kulttuuripiireissä ei ole tilaa toisinajattelijoille”*. Yle.
<https://yle.fi/uutiset/3-9230207>. (Haettu 15.2.2018.)
- Mosaiikki Ry. Euroopan parlamentti selkokielellä. *Suomen suurimmat puolueet*.
<http://europarlamenti.info/fi/eurooppavaalit/vaalipuolueet/Suomen-puolueet/>.
 (Haettu 29.3.2018.)
- Mtv 4.11.2016. *Kauniaiisiin kaavailtu lasten vastaanottokeskus suututtaa – naapuri uhkaa muuttaa pois*. Mtv.
<https://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/kauniaiisiin-kaavailtu-lasten-vastaanottokeskus-suututtaa-naapuri-uhkaa-muuttaa-pois/6151728#gs.gsd1eVQ>.
 (Haettu 16.3.2018.)
- Mäkinen, Vesa & Jokinen, Juho 6.12.2017. *Yksitoista kiinniotettua itsenäisyyspäivän mielenosoituksissa, äärioikeistolaisen 612-marssin osallistujia heiteltiin kananmunilla – Alpakat päivän yleisömagneetti*. Helsingin Sanomat.
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000005478922.html>. (Haettu 15.2.2018.)
- Nevalainen, Terhi 24.4.2017. *Uudissana ”suvakki” on tunteisiin käyvä leimakirves – suvakki mielle tään naiseksi*. Karjalainen.
<https://www.karjalainen.fi/uutiset/uutis-alueet/kotimaa/item/140098-uudissana-suvakki-on-tunteisiin-kayva-leimakirves-suvakki-mielletaan-naiseksi>. (Haettu 21.3.2018.)
- Nironen, Saija 10.12.2015. *Tuli on roihunnut useissa vastaanottokeskuksissa – Yle koosti syksyn tapaukset yhteen*. Yle.
<https://yle.fi/uutiset/3-8517586>. (Haettu 16.3.2018.)
- Opetushallitus. *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004*.
http://www.oph.fi/download/139848_pops_web.pdf. (Haettu 2.2.2018.)
- Opetushallitus. *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*.
http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf. (Haettu 2.2.2018.)
- Oxford English Dictionary. *Tolerance*.
<http://www.oed.com/view/Entry/202979?rskey=UtxeKa&result=1&isAdvanced=false#eid>. (Haettu 21.3.2018.)

- Oxford English Dictionary. *Toleration*.
<http://www.oed.com/view/Entry/202988?redirectedFrom=toleration#eid>.
 (Haettu 21.3.2018.)
- Paretskoi, Jyri 28.1.2016. *Tolkun ihmiset*. Iisalmen Sanomat.
<http://www.iisalmensanomat.fi/news/tolkun-ihmiset/>. (Haettu 15.2.2018.)
- Perussuomalaiset 2011. *Arvomaailmamme*.
<https://www.perussuomalaiset.fi/tietoa-meista/arvomaailmamme/>. (Haettu 22.3.2018.)
- Piste. Tekstilajeja.
<http://www.otavanoppimateriaalit.net/verkkopiste/kirjoittaminen/tekstilajeja.html>.
 (Haettu 7.2.2018.)
- Sisäministeriö 9/2017. *Kansalaismielipide: Turvapaikanhakijat ja turvapaikkapolitiikka*.
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79477/09_2017_Kansalaismielipide%20Turvapaikanhakijat%20ja%20turvapaikkapolitiikka.pdf?sequence=1.
 (Haettu 22.3.2018.)
- Sisäministeriö. *Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan*.
<http://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>. (Haettu 4.10.2017.)
- Sundqvist, Vesa 8.6.2012. *KKO kovensi Halla-Ahon tuomiota*. Yle.
<https://yle.fi/uutiset/3-6171365>. (Haettu 25.1.2018.)
- Suomen YK-liitto. 16.11. *Kansainvälinen suvaitsevaisuuden päivä*.
<http://www.ykliitto.fi/node/1696>. (Haettu 1.2.2018.)
- Suomi Sanakirja. *Pejoratiivi*.
<https://www.suomisanakirja.fi/pejoratiivi>. (Haettu 23.3.2018.)
- Suomi Sanakirja. *Suvaitsevaisuus*.
<https://www.suomisanakirja.fi/suvaitsevaisuus>. (Haettu 17.3.2018.)
- Tilastokeskus. *Suomi Euroopassa 2002*.
http://www.europeansocialsurvey.org/docs/round1/fieldwork/finland/finnish/ESS1_brochure_FL_fin.pdf. (Haettu 7.2.2018.)
- Tuomola, Salla 20.11.2015. *Koti ei voi kieltää suvaitsevaisuuden opetusta koulussa*. Turun Sanomat.
<http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/830391/Koti+ei+voi+kieltaa+suvaitsevaisuuden+opetusta+koulussa>. (Haettu 8.2.2018.)
- Tärähtäneet Ämmät 2016. *Suvakkihuora*.
<http://www.shaken-not-blurred.com/projects#/suvakkihuora/>. (Haettu 22.3.2018.)
- UNESCO. *Jäsenmaat*.
http://www.unesco.org/eri/cp/ListeMS_Indicators.asp. (Haettu 21.3.2018.)
- UNESCO. *Kulttuurista monimuotoisuutta koskeva yleismaailmallinen julistus 2005* (Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions).
<http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001429/142919e.pdf>. (Haettu 21.3.2018.)
- UNESCO. *Suvaitsevaisuuden periaatteiden julistus 1995* (Declaration of Principles on Tolerance).
<http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001518/151830eo.pdf>. (Haettu 1.2.2018.)
- University of York. *Morell Centre for Toleration*.
<https://www.york.ac.uk/morrell-centre-for-toleration/history/>. (Haettu 25.2.2018.)
- Vihavainen, Timo, Hamilo, Marko & Konstig, Joonas 2015. *Mitä mieltä Suomessa saa olla: Suvaitsevaisto vs. arvokonservatiivit*. Minerva Kustannus Oy, Helsinki.
- Yle 24.10.2017. *Ylen strategia*.
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/10/24/ylen-strategia>. (Haettu 15.2.2018.)
- YK. *Jäsenmaat*.
<http://www.yk.fi/jasenmaat?page=1>. (Haettu 21.3.2018.)

Tutkimuskirjallisuus

- Alasuutari, Pertti 2011. *Laadullinen tutkimus 2.0*. Vastapaino, Tampere.
- Allport, Gordon W. 1979 [1954] *The Nature of Prejudice*. Perseus Books, Cambridge.
- Aristoteles. *Politics II*. Käännös: Reeve, C.D.C 1998. Hacket Publishing Company, Indianapolis.

- Barker, Evelyn M. 1997. Socratic Intolerance and Aristotelian Toleration. Teoksessa Mehdi AminRazavi, & David Ambuel (toim.) *Philosophy, Religion and the Question of Intolerance*, 246–256. State University of New York, Albany.
- Bianchi, Claudia 2014. Slurs and Appropriation: An Echoic Account. *Journal of Pragmatics*, vol 66, 35–44.
- Brennan, Geoffrey, Eriksson, Lina, Goodin, Robert E. & Southwood, Nicholas 2013. *Explaining Norms*. Oxford University Press, Oxford.
- Brown, Wendy 2006. *Regulating Aversion: Tolerance in the Age of Identity and Empire*. Princeton University Press, Princeton.
- Brown, Wendy, Forst, Rainer, Di Blasi, Luca & Holzhey, Christoph F.E. 2014. *The Power of Tolerance: A Debate*. Columbia University Press, New York.
- Burri-Nenova, Mira 2010. The Protection and Promotion of Cultural Diversity at the International Level. Teoksessa Lydia B. Kerwin (toim.) *Cultural Diversity: Issues, Challenges and Perspectives*, 37–54. Nova Science Publishers, Inc., New York.
- Carson, D. A. 2012. *The Intolerance of Tolerance*. William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids.
- Clark, Mary Ann 2008. Embracing Diversity: Teaching and Modeling Appreciation for Other Cultures. Teoksessa Iris Guske & Bruce C. Swaffield (toim.) *Education Landscapes in the 21st Century: Cross-Cultural Challenges and Multi-Disciplinary Perspectives*, 56–65. Cambridge Scholars Publishing, Newcastle.
- Cohen, Andrew Jason 2004. What Toleration Is?. *Ethics* 115, no 1, 69–95. The University of Chicago Press, Chicago.
- Cranston, Maurice 1991. John Locke and the Case for Toleration. Teoksessa John Horton & Susan Mendus (toim.) *A Letter Concerning Toleration in Focus*, 78–97. Routledge, London.
- Crowder, George 2002. *Liberalism and Value Pluralism*. Continuum, London.
- Dahl, Robert A. 1998. *On Democracy*. Yale University Press, New Haven.
- Dalton, Russell J., Shin, Doh C. & Jou, Willy 2007. Understanding Democracy: Data from Unlikely Places. *Journal of Democracy*, vol 18, no 4, 142–156. John Hopkins University Press, Baltimore.
- DelCampo, Robert G., Haggerty, Lauren A., Haney, Meredith Jane & Knippel, Lauren Ashley 2011. *Managing the Multi-generational Workforce: From the GI Generation to the Millennials*. Routledge, London.
- Fairclough, Norman 1989. *Language and Power*. Longman, London.
- Fairclough, Norman 1995. *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. Longman, London.
- Fairclough, Norman 2003. *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. Routledge, Abingdon-on-Thames.
- Fairclough, Norman 2017. CDA as Dialectical Reasoning. Teoksessa John Flowerdew & John E. Richardson 2017 (toim.) *The Routledge Handbook of Critical Discourse Studies*, 35–51. Routledge, London.
- Forst, Rainer 2003. Toleration, Justice and Reason. Teoksessa Catriona McKinnon & Dario Castiglione (toim.) *The Culture of Toleration in Diverse Societies: Reasonable Tolerance*, 71–85. Manchester University Press, Manchester.
- Forst, Rainer 2013. *Toleration in Conflict: Past and Present*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Furedi, Frank 2011. *On Tolerance: A Defence of Moral Independence*. Continuum International Publishing Group, London.
- Galeotti, Anna Elisabetta 2002. *Toleration as Recognition*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Goffman, Erving 1971. *Arkielämän Roolit*. Suom. Erkki Puranen. WSOY, Porvoo. Alkuperäinen teos julkaistu 1959.
- Hall, Stuart 1999. *Identiteetti*. Suom. & toim. Mikko Lehtonen & Juha Herkman. Vastapaino, Tampere.
- Hampton, Jean 1989. Should Political Philosophy be Done Without Metaphysics?. *Ethics* vol. 99, no 4, 791–814. The University of Chicago Press, Chicago.
- Helkama, Klaus 2015. *Suomalaiset arvot: Mikä meille on oikeasti tärkeää?*. SKS, Helsinki.

- Hewstone, Miles & Brown, Rupert 1986. Contact is not Enough: An Intergroup Perspective on the 'Contact Hypothesis'. Teoksessa Miles Hewstone & Rupert Brown (toim.) *Contact and Conflict in Intergroup Encounters*, 1–45. Basil Blackwell, Oxford.
- Hobsbawn, Eric 1994. *Nationalismi*. Suom. Jari Sedergren, Jussi Träskilä & Risto Kunnari. Vastapaino, Tampere. Alkuperäinen teos julkaistu 1990.
- Hogg, Michael A. & Abrams, Dominic 1988. *Social Identifications: A Social Psychology of Intergroup Relations and Group Processes*. Routledge, London.
- Horton, John & Mendus, Susan (toim.) 1985. *Aspects of Toleration*. Methuen, London.
- Horton, John & Mendus, Susan 1985. Introduction. Teoksessa John Horton & Susan Mendus (toim.) *Aspects of Toleration*, 1–15. Methuen, London.
- Huttunen, Laura, Löytty, Olli & Rastas, Anna 2005. Suomalainen monikulttuurisuus: paikallisia ja ylijäisiä suhteita. Teoksessa Anna Rastas, Laura Huttunen & Olli Löytty (toim.) *Suomalainen vieraskirja: Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta*, 16–41. Vastapaino, Tampere.
- Ikonen, Oiva (toim.) 1997. *Suvaitsevaisuus: erilaisuuteen suhtautuminen koulussa*. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.
- Isaksson, Pekka & Jokisalo, Jouko 2005. *Historian lisälehtiä – suvaitsevaisuuden ongelma ja vähemmistöt kansallisessa historiassa*. Like: Suomen rauhanpuolustajat, Helsinki.
- Jasinskaja-Lahti, Inga & Mähönen, Tuuli-Anna 2009. Intergroup Attitudes Among Majority and Minority Groups. Teoksessa Inga Jasinskaja-Lahti & Tuuli-Anna Mähönen (toim.) *Identities, Intergroup Relations and Acculturation – The Cornerstones of Intercultural Encounters*, 111–125. Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki.
- Johnstone, Barbara 2008. *Discourse Analysis* (2. painos). Blackwell Publishing, Malden.
- Jäger, Siegfried 2001. Discourse and Knowledge: Theoretical and Methodological Aspects of a Critical Discourse Analysis. Teoksessa Ruth Wodak & Michael Meyer (toim.) *Methods of Critical Discourse Analysis*, 32–62. Sage Publications, London.
- Kennedy, Helena 1999. The Politics of Intolerance. Teoksessa Susan Mendus (toim.) *The Politics of Toleration: Tolerance and Intolerance in Modern Life*, 107–118. Edinburgh University Press, Edinburgh.
- Ketola, Kimmo, Niemelä, Kati, Palmu, Harri & Salomäki, Hanna 2011. *Uskonto suomalaisessa elämässä: uskonnollinen kasvatusta, moraali, onnellisuus ja suvaitsevaisuus kansainvälisessä vertailussa*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Tampereen yliopisto, Tampere.
- King, Preston 1976. *Toleration*. George Allen & Unwin Ltd, London.
- Kopomaa, Timo & Peltonen, Lasse 2008. Johdanto. Teoksessa Timo Kopomaa, Lasse Peltonen & Tapio Litmanen (toim.) *Ei meidän pihallemme!: Paikalliset kiistat tilasta*, 1–27. Gaudeamus, Helsinki.
- Kymlicka, Will 1995. *Multicultural Citizenship*. Clarendon Press, Oxford.
- Lahtinen, Mikko 2014. J.V. Snellman ja kansakunnan sivistyksen edellytykset. Teoksessa Kari Kantasalmi & Mauri Nest (toim.) *Valistajia, sivistäjiä, poliitikkoja ja asiantuntijoita: näkökulmia aikuiskasvatuksen kentän vaikuttajiin*, 69–85. Tampere University Press, Tampere.
- Locke, John 1991 [1689]. A Letter Concerning Toleration. Teoksessa John Horton & Susan Mendus (toim.) *A Letter Concerning Toleration in Focus*, 14–56. Routledge, London.
- Locke, Terry 2004. *Critical Discourse Analysis*. Continuum, London.
- Luttrell, Regina & McGrath, Karen 2015. *The Millennial Mindset: Unraveling Fact from Fiction*. Rowman & Littlefield, Lanham.
- MacIntyre, Alasdair 1999. Toleration and the Goods of Conflict. Teoksessa Susan Mendus (toim.) *The Politics of Toleration: Tolerance and Intolerance in Modern Life*, 133–155. Edinburgh University Press, Edinburgh.
- Marcuse, Herbert 1965. Repressive Tolerance. Teoksessa Robert Paul Wolff, Barrington Moore Jr. & Herbert Marcuse. *A Critique of Pure Tolerance*, 81–123. Beacon Press, Boston.
- Martin, Carolyn A. & Tulgan, Bruce 2001. *Managing Generation Y: Global Citizens Born in the Late Seventies and Early Eighties*. HRD Press, Amherst.

- McKinnon, Catriona 2003. Toleration and the Character of Pluralism. Teoksessa Catriona McKinnon & Dario Castiglione (toim.) *The Culture of Toleration in Diverse Societies: Reasonable Tolerance*, 54–70. Manchester University Press, Manchester.
- McKinnon, Catriona & Castiglione, Dario 2003. Introduction: Reasonable Tolerance. Teoksessa Catriona McKinnon & Dario Castiglione (toim.) *The Culture of Toleration in Diverse Societies: Reasonable Tolerance*, 1–9. Manchester University Press, Manchester.
- Mendus, Susan 1987. Introduction. Teoksessa Susan Mendus & David Edwards (toim.) *On Toleration*, 1–16. Clarendon Press, Oxford.
- Mendus, Susan 1988. Preface. Teoksessa Mendus, Susan (toim.) *Justifying Toleration: Conceptual and Historical Perspectives*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Mendus, Susan 1991. Locke: Toleration, Morality and Rationality. Teoksessa John Horton & Susan Mendus (toim.) *A Letter Concerning Toleration in Focus*, 147–162. Routledge, London.
- Mendus, Susan & Edwards, David (toim.) 1987. *On Toleration*. Clarendon Press, Oxford.
- Mill, John Stuart 2003 [1859]. *On Liberty*. David Bromwich & George Kateb (toim.). Yale University Press, New Haven.
- Nguyen, Eelis 2014. *Suomi – selviätkö suvaitsevaisuuden sävyistä? Tutkielma suomalaisten poliitikkojen suvaitsevaisuutta ja yhteiskuntaa koskevista arkiteorioista*. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma.
- Nicholson, Peter 1985. Toleration as a Moral Ideal. Teoksessa John Horton & Susan Mendus (toim.) *Aspects of Toleration*, 158–173. Methuen, London.
- Nikunen, Kaarina 2015. Politics of Irony as the Emerging Sensibility of the Anti-Immigrant Debate. Teoksessa Rikke Andreassen & Kathrine Vitus (toim.) *Affectivity and Race: Studies from Nordic Contexts*, 21–42. Routledge, London.
- Oberdiek, Hans 2001. *Tolerance: Between Forbearance and Acceptance*. Rowman & Littlefield Publishers Inc., Lanham.
- Ojanen, Eero 1981. Sivistys, tietäminen ja valtiorapsodisia väitteitä Snellmanin teoksesta “Läran om staten”. Teoksessa Snellman ja Sivistys, 36–44. *Jyväskylä julkaisu 14/1981*. Jyväskylän yliopisto. Filosofian laitos.
- Oskamp, Stuart & Schultz, P. Wesley 2005. *Attitudes and Opinions*. Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah.
- Paine, Thomas 2001 [1792]. *The Rights of Man*. Virginia Tech, Blacksburg.
- Popper, Karl 1945. *The Open Society and Its Enemies: Vol 1 The Spell of Plato*. George Routledge & Sons, Ltd., London.
- Rawls, John 1993. *Political Liberalism*. Columbia University Press, New York City.
- Rokeach, Milton 1975. Toward a Philosophy of Value Education. Teoksessa John R. Meyer, Brian Burnham & John Cholvat (toim.) *Values Education: Theory/Practice/Problems/Prospects*, 117–126. Wilfrid Laurier University Press, Waterloo.
- Rosenberg, Tiina 2014. *Arvot mekin ansaitsemme: Kansakunta, demokratia ja tasa-arvo*. Tammi, Helsinki.
- Saarikoski, Helena 2012. *Mistä on huonot tytöt tehty?: Tutkimus huora-sanan käytöstä ja tyttöjen kokemasta kiusaamisesta*. Patruuna, Helsinki.
- Sahin, Bican 2010. *Toleration: The Liberal Virtue*. Lexington Books, Plymouth.
- Saukkonen, Pasi 2013. Multiculturalism and Nationalism: The Politics of Diversity in Finland. Teoksessa Peter Kivisto & Östen Wahlbeck (toim.) *Debating Multiculturalism in the Nordic Welfare States*, 270–294. Palgrave Macmillan, Basingstoke.
- Savolainen, Raimo 2006. *Sivistyksen voimalla: J.V. Snellmanin elämä*. Edita, Helsinki.
- Sundén, Jenny & Paasonen, Susanna 2018. Shameless Hags and Tolerance Whores: Feminist Resistance and the Affective Circuits of Online Hate. *Feminist Media Studies*, DOI: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14680777.2018.1447427>.
- Suurpää, Leena 2002. *Erilaisuuden hierarkiat: Suomalaisia käsityksiä maahanmuuttajista, suvaitsevaisuudesta ja rasismista*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 28. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Väitöskirja.
- Suurpää, Leena 2005. Suvaitsevaisuus: sietämistä vai solidaarisuutta?. Teoksessa Anna Rastas, Laura Huttunen & Olli Löytty (toim.) *Suomalainen vieraskirja: Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta*, 41–68. Vastapaino, Tampere.

- Ullmann, Stephen 1972 [1962]. *Semantics: An Introduction to the Science of Meaning*. Basil Blackwell, Oxford.
- Uski, Suvi 2015. *Profile Work for Authenticity: Self-Presentation in Social Network Services*. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Väitöskirja.
- Van Dijk, Teun A. 2001. Multidisciplinary CDA: a Plea for Diversity. Teoksessa Ruth Wodak & Michael Meyer (toim.) *Methods of Critical Discourse Analysis*, 95–120. Sage Publications, Thousand Oaks.
- Virtanen, Leea 1990. Huoraksi nimittely suomalaisessa perinteessä. Teoksessa Aili Nenola & Senni Timonen (toim.) *Louhen Sanat: Kirjoituksia kansanperinteen naisista*, 139–160. SKS, Helsinki.
- Vogt, Paul W. 1997. *Tolerance & Education: Learning to Live with Diversity and Difference*. Sage Publications, Thousand Oaks.
- Waldron, Jeremy 1991. Locke: Toleration and the Rationality of Persecution. Teoksessa John Horton & Susan Mendus (toim.) *A Letter Concerning Toleration in Focus*, 98–124. Routledge, London.
- Waldron, Jeremy & Williams, Melissa S. 2008. Introduction. Teoksessa Melissa S. Williams & Jeremy Waldron (toim.) *Toleration and Its Limits: NOMOS XLVIII*, 1–27. New York University Press, New York.
- Walzer, Michael 1999. *On Toleration*. Yale University Press, New Haven.
- Warnock, Mary 1987. The Limits of Toleration. Teoksessa Susan Mendus & David Edwards (toim.) *On Toleration*, 123–139. Clarendon Press, Oxford.
- Watson, C. W. 2000. *Multiculturalism*. Open University Press, Buckingham.
- Weber, Robert 2011. *Basic Content Analysis*. Sage Publications, Thousand Oaks.
- Williams, Bernard 1999. Tolerating the Intolerable. Teoksessa Susan Mendus (toim.) *The Politics of Toleration: Tolerance and Intolerance in Modern Life*, 65–75. Edinburgh University Press, Edinburgh.
- Wright, Michelle F. 2015. Section 1: Self-Presentation and Impression Management in the Digital Age. Teoksessa Lorentz Pascaline, David Smahel, Monika Metykova & Michelle F. Wright, (toim.) *Living The Digital Age: Self-Presentation, Networking, Playing, and Participating in Politics*, 13–15. Muni Press, Brno.
- Zagorin, Perez 2006. *How the Idea of Religious Toleration Came to the West*. Princeton University Press, Princeton.